

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 4.80 A.S.
Шведска 25.00 SEK, Македонија 85 DEN, Босна и Херцеговина 250 SLT,
Русија 5.50 RUB, Хрватска 12.00 HRK, БИХ 1.50 KM,
Грчка 750 GRD.

ISSN 0032-339-X

9 770032 339010

ЗАБАВАНИК

21. VIII 1998 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА IX • ЦЕНА 15 ДИНАРА • БРОЈ 2428

СВАКИ
БРИТАНАЦ
КРИМИНАЛАЦ?

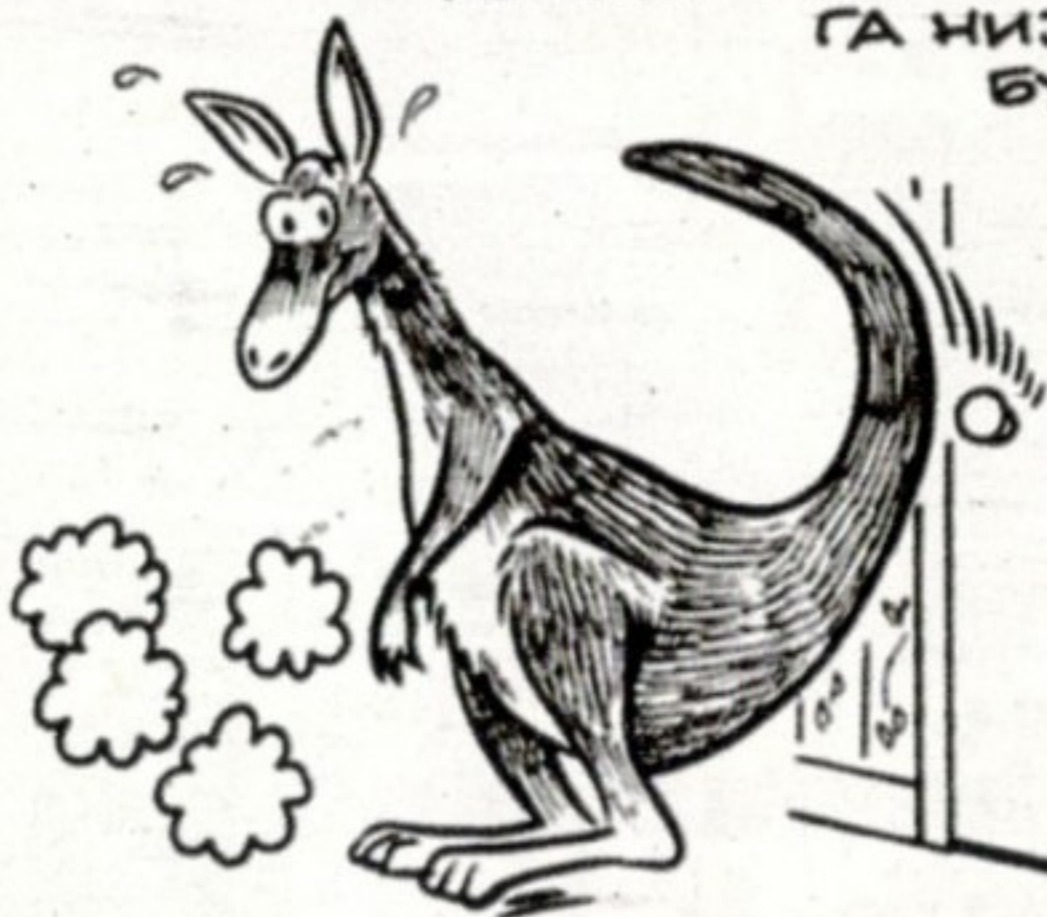
За све од 7 до 107

Фирме

Веровати или не!

ЗДХВАЛНИ КЕНГУР

КОГА ЈЕ КАО БЕБУ СПАСАО
НАЈЦЕЛ ВЕТЕРИНГТОН ИЗ ПЕРТА
У АУСТРАЛИЈИ, КАСНИЈЕ СЕ
ОДУЖИО СВОМ ГАЗДИ ТАКО ШТО
ЈЕ ПРИЛИКОМ ПОЖАРА УДАРАО
РЕПОМ О ВРАТА СВЕ ДОК
ГА НИЈЕ ПРО-
БУДИО.

ГРАД БЕЗ БУВА

МАКСТЕР У НЕМАЧКОЈ,
БИО ЈЕ ПУНИХ 10 ГО-
ДИНА XVII ВЕКА ОСЛО-
БОЂЕН ОВЕ НАПАСТИ.

Бамбус је јачи
од бетона.

ПРАЊЕ И СТЕРИЛИ- САЊЕ НОВЦА

ОБАВЉАЈУ
БАНКОМАТИ
САНБА БАНКЕ
У ТОКИЈУ.

БРОЈАЊЕ ОДРУБЉЕНИХ ГЛАВА

ПОСЛЕ СВАКЕ
БИТКЕ БИО ЈЕ
ЗАДАТАК ПО-
СЕБНЕ ГРУПЕ
ВОЈНИКА ЦАР-
СКЕ ВОЈСКЕ У
ФЕУДАЛНОМ
ЈАПАНУ.

УВЛАЧЕЊЕ СТОМАКА

ТАКО ДА МУ СЕ
ВИДЕ СВА РЕБРА
И КЉУЧНА
КОСТ СПЕЦИ-
ЈАЛНОСТ ЈЕ
ДЕЈВИДА
ХЕИЛА ИЗ
МЕСТА
ПУЛАСКИ
У
ДРЖАВИ
ВАШИНГ-
ТОН.

ЈЕСТЕ ЛИ већ чули да...

●●●у граду Холули, у Мек-
сику, и његовој ближој око-
лини има 365 цркава. Зашто
баш толико? По једна за
сваки дан у години ■

●●●најскупљу фудбалску
лопту на свету направили
су Јапанци у част Светског
првенства у Француској –
од чисте је платине и вреди
2 милиона јена (146.000 до-
лара) ■

●●●„Малификс“, предузе-
ће из француског града Ка-
леа, освојило је „Трофеј
1998. за иновације у обла-
сти текстил-одећа“ и то за
мини гаћице искројене од
антибактеријских влакана.
Нису по последњој моди,

али су беспрекорно хиги-
јенске ■

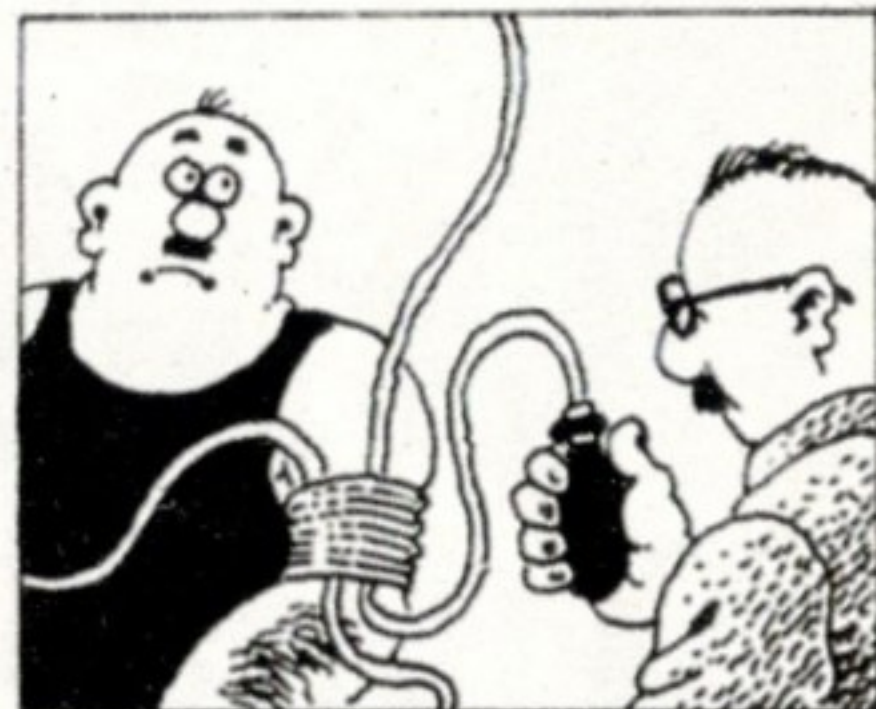
●●●у Велсу толико много
људи има иста имена да су
Велшани били приморани
да нађу начин да се разли-
кују међу собом и зато сва-
ком дају одговарајуће на-
димке. У једном малом вел-
шком селу живи, рецимо,
толико Џонса да се један
одазива на име Џонс Риба,
други Џонс Пекар, трећи
Џонс Железничар, а гроба-
ра сви зову Џонс Смрт ■

●●●храм посвећен богињи
милосрђа Куан Јин поди-
гнут је у Хонгконгу из нео-
бичних разлога. Када су
пре осамдесет година ра-

дници копали бунар, изне-
нада је избио гејзир чија је
вода била гримизна због,
како научници објашњава-
ју, наслага живе и сумпора
у земљи. Радници су, међу-
тим, били убеђени да су,
копајући, ранили неког
светог змаја и да је из ње-
гове ране шикнула крв. У
знак покајања подигли су
храм ■

●●●мерење крвног прити-
ска увек се изводи на ни-

воу срца. Ако би се вршило
на глежњу, измерени при-
тисак зависио би од висине
пацијента што би отежавало
постављање дијагнозе,
тј. да ли је ТА нормалан или
није ■

●●●становници Амстерда-
ма који су педесетих годи-
на имали пса или мачку мо-
гли су да користе услуге
„службе чишћења“. Неко
из те службе дошао би сва-
ког дана, изнео „прљаве
посуде“ и кућном љубимцу
оставио чисте, напуњене
песком или струготином.
Сличне службе основане
су касније у многим већим
европским градовима ■

WALT
DISNEY

ПАПА ПАТАК

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

Драги Спиридоне

Постоји једно једино сачувано писмо светог Сава. Из Јерусалима писао га је Спиридону, игуману своје Студенице. Потписао га је, али га није датирао. Историчари сад одгонетају да ли је писмо писао кад је први пут био у Јерусалиму, 1229. године након смрти Стефана Првовенчаног, или други пут, 1234. године кад је Владислав постао краљ.

Обичним речима, чак веома присно, Сава обавештава Спиридона да је „здроаво и весело“ стигао у свети град, да се поклони гробу Христову. Због тешког морског путовања разболео се и он и његови сапутници. Али, намерава да путује даље, и ван Палестине, на исток, па ће потом назад за Србију. „Хоћу да идем у Александрију к патријарху, да се поклоним светом Марку, и отуда ћу на Синајску гору, и кад се вратим, ако будем жив и ако Бог да, до пролећа ћу у вас бити.“ Напомиње да Спиридону шаље дарове: један крст, убрус и камичак. Све је то врло мало и ситно по облику, али драгоцен као светиња из светог града.

Већина историчара мисли да је писмо писано приликом другог путовања зато што је тада ишао у Александрију и Синај. Њихови неистомисљеници мисле да Сава само пише о ономе што намерава, што не значи да је то и учинио, а и да је психолошки вероватније да путник-хација саопштава утиске с пута и шаље дарове баш са првог путовања кад је одушевљење веће. И једни и други се ипак слажу у једном: да је најважније постојање писма без обзира да ли је писано 1229. или 1234. године ■

Кривац је сандук

Септембра 1904. године лист „Опозиција“ први је објавио вест да је из Двора нестало „Мирослављево јеванђеље“, вероватно најчувенији средњовековни српски рукопис. Затим су то објавиле и „Вечерње новости“, а у „Народном листу“ почели су у наставцима да излазе текстови под насловом „Шта би од Мирослављевог јеванђеља?“

четири

Сви ови листови обавештавали су и о нечему што је откривено годину дана раније. Наиме, кад је 29. маја 1903. године убијен краљ Александар Обреновић, нови министар просвете Љубомир Стојановић одмах је наредио да се Мирослављево јеванђеље пренесе у Народну библиотеку. Стојановић, познати филолог и издавач старих рукописа, увидео је вредност те књиге оног часа када је донета у Двор као дар краљу Александру од Хиландараца, па ју је одмах однео у Беч и тамо направио фототипско издање у 300 примерака. Међутим, када је по Стојановићевој наредби рукопис требало пренети у Народну библиотеку, рукописа није било у Двору.

Почело је свашта да се прича, чак и да је неко од краљевих људи продао „Мирослављево јеванђеље“ неком великом музеју у свету под условом да се о томе ћути наредних 50 година. Претпостављало се и нагађало скоро годину дана, а онда, кад се на тај догађај већ мало заборавило, „Дневни лист“ је опет разбуктао страсти 1906. године. Наи-

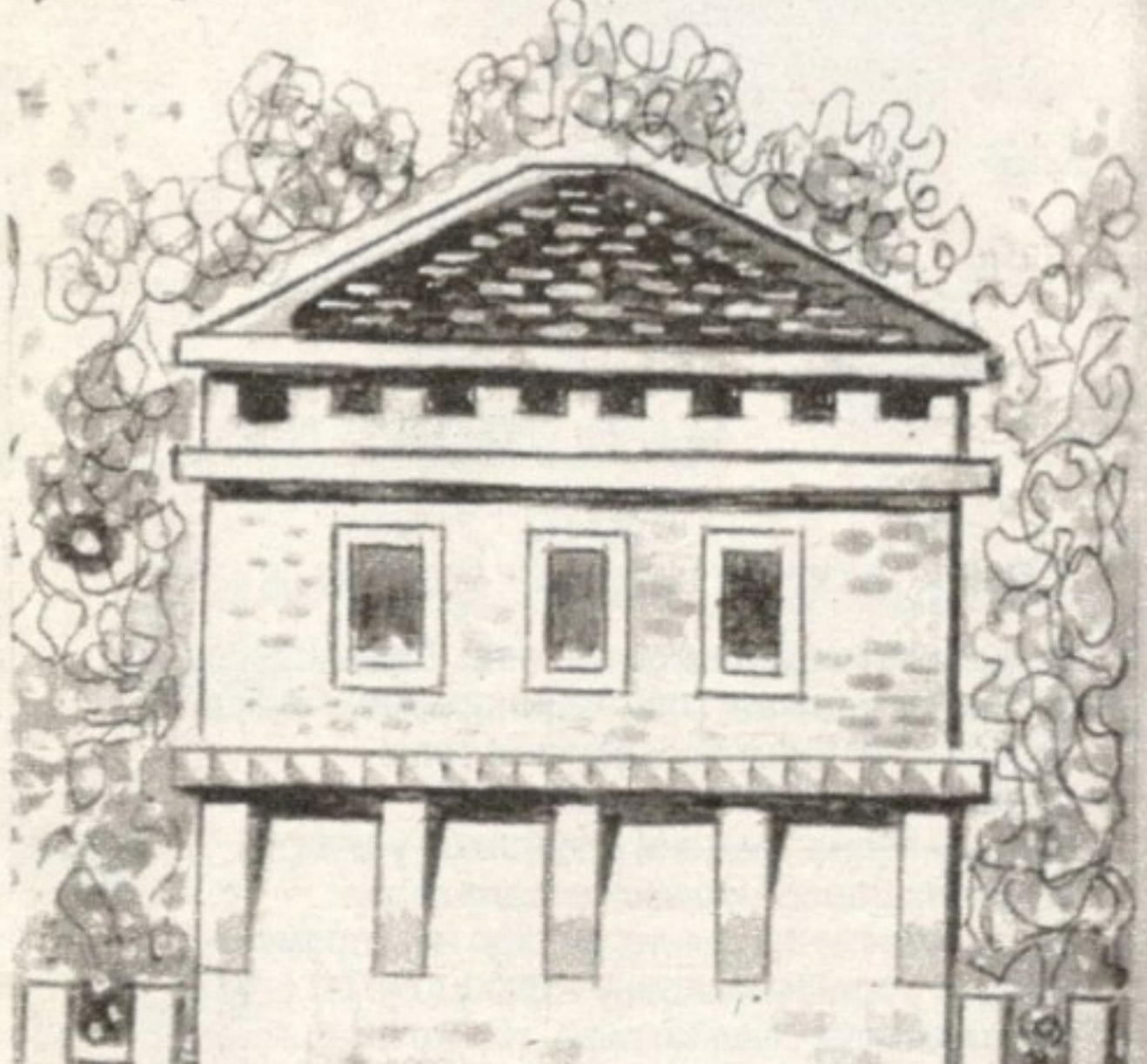
МЕ. ПДАШЕ
С'Ю А'НО. Л'Б. ЉОУ Г'АД
М
ИВ. КИПДЕИСЬВЬК
ИЕРЬНАУМЬ. КЬГРАН
САЛНЛЖНСКИ. НЕКОУ
НЕКЛСТОБОТ ЪПНКЛЖ
АХТОСЕОУТ ШНСТО
СВКЛАСТНЮКЪСЛОКО
ГО. НУКЛСАПМНШНГ
ИВЬШНМДХЬКЪС
ЛНЕУСТЪ. НУКЛЗДНУГ
ОНЕВБЕННЕМЫЛЕ У
БЕКЕРДКЕТЕРЖИРА БАН
ДА БАНЕКОЕСЕНУАКЪ
КАЖЕВЪКЪГРАДЪТО
МЪ. ПИРПХОЖДАШЛЕ
ТАКЪНЕСРАНАХТОСЕ

ме, венецијанска „Газета“ је забележила да се у Библиотеци Архива града налази фототипско издање „Мирослављевог јеванђеља“ са потписом краља Александра и да је књига поклон кћери румунског амбасадора у Лондону, краљевој рођаци. „Дневни лист“ је све ово објавио, само не да се ради о копији. Такву њихову погрешну вест допуњену коментарима о потрошеном државном новцу и о поклону „ма каквој влашкој рођаци“, пренела је „Самоуправа“. Тек је „Правда“ разјаснила ствар у тексту „Цар Немање благо или Мирослављево јеванђеље“ и у два наставка под насловом „Мирослављево јеванђеље и неваљалство Дневног листа“.

ПОСЛЕНИК
ЗАБАВНИК

ДНЕВНИ ЛИСТ

УТИЛАНАДАР
БУДА СБ. САЗС

Рукопис је нађен у октобру 1915. године, и то случајно. Испоставило се да је све време био на Двору. Као што је у листу „Штампа“ изјавио Ј. Павловић, бивши управник Двора краља Александра, рукопис је по краљевом наређењу предат на чување његовом ађутанту генералу Лази Петровићу. После краљеве и ађутантове погибије, у метежу, из генераловог стола су извучена сва документа и у сандуку предата Петру I Карађорђевићу. Међу њима је било и „Јеванђеље“, нека стара и неважна књига, како је тада на брзину процењено.

Сандук је први пут отворен 1915. године у Крушевцу где је влада прешла из Тополе. Отворио га је Добра Ружић, краљев библиотекар, и угледао драгоцену рукопис. У Рашкој је „Јеванђеље“ запаковано у дрвени сандук, запечаћено, и с великом пажњом и бригом пренето преко Албаније на Крф. Тамо је чувано у државној благајни, а после ослобођења пренето је у Београд ■

ПОДНИКНИ
ЗАБАВНИК

Први рођендан

У Краљевском дворском и народном позоришту Минхена првих јунских дана 1865. године у току су биле последње пробе пред премијеру „Тристана и Изолде“, најновије опере великог Рихарда Вагнера. Овог пута он је био писац либрета, текста за оперу. Грађу је нашао у истоименој средњовековној причи о једној нехотице изазваној, великој и устрепталој трагичној љубави. Тристан је, наиме, по налогу стрица Маркеа, отпутовао у Ирску по његову вереницу Изолду. На путовању они грешком испију љубавни напиток и – предају се љубави. Стриц Марке убија Тристана, а над мртвим драгим умире и Изолда.

Већ сам садржај наговештавао је другачијег Вагнера од оног на кога је публика навикла: нови свет, сведен на мали број личности које живе снажним унутрашњим животом. Па ипак, присутни на премијери 10. јуна нису могли да верују да у „Тристану и Изолди“ нема баш ничег из његових ранијих дела, из „Уклетаг Холанђанина“ или из „Танхојзера“ на пример. Слушали су бујну музику прожету страху, која је, истина, сасвим одговарала садржају, али ипак потпуно другачију музику. И то од самог почетка! Уместо да одмах да чврст ослонац било дура било мола, како је то било уобичајено, Вагнер је то учинио тек у 23. такту. Е, управо у том часу, у том 23. такту, модерна музика је прославила свој први рођендан. Био је то крај дотад неприкосновеном тоналном саставу и продор у нове области звука ■

Пакосни Никола

Жупан Никола Алтомановић био је последњи из велике породице Војиновића, син великог жупана Алтомана, другог сина војводе Војина, једног од најистакнутијих велможа краља Стефана Дечанског. Све што се зна о Николи говори о његовој великој потреби да стекне што већу територију. Такве жеље су га и дотукле.

После Маричке битке 1371. године Алтомановић је био најјачи обласни господар. Држао је западну Србију све до Дубровника, а успео је да поврати Рудник и стратешко утврђење Звечан на Косову – старе области Војиновића. Али, желео је и Хум. Смислио је да га добије политичком игром: ступио је у савез са Млещима и Балшићима а против Дубровника и Угарске. Али, босански бан Твртко и кнез Лазар, нови угарски вазали, били су веома заинтересовани да остваре наређење краља и зауставе Николино напредовање. Напали су га у лето 1373. године удруженим снагама, брзо га савладали, а његову земљу поделили.

Мавро Орбини овако је описао крај последњег Војиновића: „И тако пакосни Никола би заробљен са свом својом имовином. Као заробљеник био је предан на чување некој властели, смртним својим непријатељима. Њихов поглавица је био Стефан Мусић, који му је, по тајном одобрењу кнеза Лазара, дао ископати очи. Тако слеп, боравио је неко време у једном манастиру; касније, идући од места до места, на крају се повуче у Зету код Балшиних синова да би код њих некако животарио. Ту је завршио своје дане 1374. године“ ■

Судбина из руна

Легенда каже да је Один, једнооки бог скандинавског загробног света, док је девет дана и девет ноћи без хране и воде висео обешен наглавице о свето дрво Јигдрасил, измислио руне. Тако су Германи добили слова, а у знатно новије време људи још једно средство за прорицање судбине.

Дрво Јигдрасил симбол је везе неба и земље; има три корена од којих први досеже до земље дивова, други до загробног света мртвих, а трећи до сјајне куће богова. Зато су руне веза човека са свим тим световима. Бог Один је врховни бог окултне мудрости и заштитник је хероја, па је зато приказан или као ратник или као старац огрнут у дуги тамни огртач са шеширом великог обода који му заклања лице. У оба случаја обавезно је његово леденоплаво око. Мисли се да је Один јахао на осмоногом коњу, да су га пратила два вука и два гаврана. Путем је лечио болесне остављајући за собом урезане руне које су штитиле људе од разних зала, а чувале су и њега од непријатеља.

Оваква легенда учинила је да руне добију мистично значење. На такав утисак наводи и сам изглед знака руна, сигила. Сигил чине праве линије које се оштро и нагло пресецају или ломе у једној тачки баш као и, према магијским правилима, пут оног који зађе у окултне науке. Биће, међутим, да је сигил руна од правих линија због практичних разлога: само таквог било је лако уклесати га у стену и, у брэнзаном добу оставити поруку или траг о себи. Мистично значење придодато им је знатно касније, кад је откривено да је сваки сигил везан за одређени зодијачки знак. Отуд и идеја да се помоћу њих прориче судбина ■

Први и последњи

Шео Париз је расправљао о погубљењу Луја XVI. Родитељи десетогодишњег Анрија Бејла били су огорчени на јакобинце, сматрали су да краљ није издајник и да је пресуда Ковнента – Уставотворне скупштине – погрешна. У кући је због тога настало велико узбуђење. Мали Анри описао је догађај у тек започетој свесци намењеној личним утисцима. Био је то један од првих текстова великог писца Стендала. Најпре је цитирао своје родитеље, противнике јакобинаца: „...Они се ипак никад неће усудити да га погубе!“ А ја сам у себи мислио: а зашто не, ако је он – издајник?... Правећи буку, стигла су поштанска кола из Лиона и Париза. Мој отац је рекао: „Идем да видим шта су ти изроди још починили“. А ја сам се надао да ће издајника ипак погубити... „Разуме се, проговори он с тужним уздахом, убили су га“. Тада сам осетио једну од највећих радости свога живота...

Био је то Стендалов текст из 1793. године. Ево шта је записао 21. марта 1842. године, дан пре смрти: „Ја доста добро прикривам своју болест... Умрети на улици у томе нема ничег смешног, наравно, ако то није намерно“ ■

— ПЕТ

ГРОБНИЦА ХИЉ

НАЈСУРОВИЈИ ГЕРИЛЦИ: КВОНТРИЛОВИ РАЗБОЈНИЦИ, 1861–1865.

На први поглед доброћудни учитељ лепих манира Вилијем Квонтрил нашао се на челу најкрволочнијих кољача који су икада постојали. Борећи се на страни Конфедерације или Југа у Америчком грађанском рату, ова банда, чији су чланови били и чувени гангстери Џеси Џејмс и његов брат Френк, крчила је себи пуне четири године пут по америчком Средњем западу убијајући, пљачкајући и напаствујући. Међу Квонтриловим герилцима налазили су се разни манијаци и психопате као што је, на пример, био његов први официр Вилијем Андерсон познат као Крвави Бил који је око врата носио ниску скалпова скинутих с глава жртава. Њихова свирепост дошла је до пуног изражаја приликом масакра 183 мушкарца, одраслих и деце, свих мушких становника Лоренса у Канзасу.

НАЈЈЕВТИНИЈА ПОБЕДА: ШПАНСКО ОСВАЈАЊЕ МЕКСИКА, 1518–1519.

Шпански морепловац и конквистадор Хернан Кортес освојио је Мексико и уништио царство Астека у року од 18 месеци са свега 600 војника, 17 коња и 10 топова. Ова јевтина победа омогућила је Шпанији да стави своју шапу на баснословне количине злата и осталог рудног блага Јужне Америке.

НАЈНЕСПОСОБНИЈИ ГЕНЕРАЛ: СЈЕДИЊЕНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ, 1862–1865.

Амброуз Барнсајд, генерал војске Севера, направио је низ глупости и губио већ добијене битке у Америчком грађанском рату, а врхунац лакомислености испољио је приликом опсаде места Питерсбара 1865. године када је, како је он мислио веома лукаво, наредио својим војницима да ископају тунел испод непријатељских ровова, напуне га експлозивом и подигну у ваздух, а затим уђу у тако створени кратер и крену у борбу. Војници су морали да послушају и нашли су се у клопци Јужњака који су се постројили око ивице рупе и на миру их побили. Када је вест о томе стигла до Абрахама Линколна, он је приметио: „Тако нешто могао је да изведе само Барнсајд: ишчупао је последњи спектакуларни пораз из чељусти победе!”

НАЈВИШЕ РАТНИХ ЖРТАВА: ПАРАГВАЈ, 1864–1870.

Удворица који је желео да се умили сујетном диктатору Парагваја Франсиску Лопесу толико пута му је рекао да личи на Наполеона Бонапарту да је овај у то најзад и поверовао и почео је да носи китњасте француске униформе не би ли сличност са славним војсковођом још више истакао. А да од Наполеона не би био гори ни у биткама, Лопес је објавио рат истовремено и Бразилу, и Аргентини, и Уругвају. И Парагвајци, којих је било десет пута мање него непријатеља, имали су да се боре и то су чинили седам пуних година сви мушкарци старији од дванаест година. Када је Лопес, најзад, убијен, рат је престао. Предратно становништво Парагваја од 1,4 милиона људи свело се на 221.000 од чега су само 28.000 били одрасли мушкарци.

НАЈКРВОЖЕДНИЈЕ ТРУПЕ: ШВАЈЦАРСКА, КАСНИ СРЕДЊИ ВЕК

Ма колико невероватно звучало, Швајцарци су у 15. веку уживали глас немилосрдних бораца који су увек дивљачки убијали своје заробљенике. Њихови копљеници били су веома тражени плаћеници у многим земљама Европе и само се једна ствар карактеристична за њих никада није променила и ушла је у средњовековну изреку која би отприлике гласила: „Кол’ко пара, тол’ко Швајцараца”.

НАЈНЕКОРИСНИЈИ РАТНИ БРОДОВИ: РУСИЈА, 1870-их

Прича се да је руски адмирал Попов патио од морске болести, а сасвим је извесно да је, због болести или не, саградио неколико најстабилнијих и истовремено најнекориснијих ратних бродова на свету. Били су кружног облика – идеални за топовску паљбу, а немогући за управљање и пловидбу.

НАЈБЕДНИЈИ ПОРАЗ: АДУЕ, 2. МАРТ 1896.

Италија је прва европска сила која је покушала да освоји и у своју колонију претвори хришћанско Абисинско царство, садашњу Етиопију, у источној Африци. Италијански генерал Баратијери, упркос чињеници да је имао шест пута мање војника, упустио се у битку код Адуе у којој је изгинуло 5000 италијанских војника и војника афричког савеза; 300 италијанских заробљеника мучено је до смрти; 800 војника италијанских савезника похватао је и одсечени су им десне шаке и лева стопала. Абисинија је једина афричка држава која је успела да сачува самосталност, па је народ у краљевску породицу гледао као у божанства. Битка код Адуе највећа је, после Ханибала, победа коју је једна афричка војска извојевала против Европљана.

АДУ НОСЕВА

НАЈ, НАЈ
КРОЗ
ИСТОРИЈУ
РАТОВАЊА

ГЕНЕРАЛ НАЈВЕЋИ ПАМЕТЊАКОВИЋ: ИНДИЈА, МАЈ 1843.

Пошто је огњем и мачем освојио Синдско краљевство на северозападној граници Индије, британски генерал Чарлс Неипје обавестио је своју владу о овом најновијем проширењу Британске империје само једном речју: „Рессави“ што у преводу с латинског значи: „Починих грех“.

НАЈМУДРИЈИ ВАРВАРИ: МОНГОЛСКЕ ХОРДЕ 12-14. ВЕК

Сматрало се, нарочито у Западној Европи, да су хорде славнога Џингис-кана побеђивале захваљујући дивљачком поступању према непријатељу, али није било тако. Монголи су били великодушни са онима који би им се предали, док онима који су се опирали нису пружали другу прилику. Када су становници места Херата масакрирали један њихов гарнизон, Монголи су се сручили на град као непогода, одрубивши главе свима који су се у њему нашли и од њихових лобања направили кулу високу 45 метара.

НАЈЧУДНИЈИ РАТНИ СПОМЕНИК: ЈАПАН, 1598.

Гробница хиљаду носева у Бизену у граду Окајами маузолеј је у коме је почивало 20.000 корејских носева одсечених с лица побијених Корејца при крају 16. века. Упркос томе што је губитак носева вређао и Корејце и њихову владу, они су враћени у отаџбину тек 1992. године.

НАЈУСПЕШНИЈИ БОРАЦ ПРОТИВ ИМПЕРИЈАЛИЗМА: ВО НГУЕН ЂАП, 1944-1975.

Под надахнутим вођством генерала Ђапа, Северни Вијетнам успео је да истера Јапанце, збаци колонијалну власт Француза и отера војну машинерију Сједињених Америчких Држава. За жртве се, наравно, није питало. Генерал Во Нгуен Ђап постао је једини комунистички лидер који је победио три армије империјалистичких сила.

НАЈГЛУПЉИ РАТ: АУСТРАЛИЈА, 1914.

Чим су сазнали да су Британци заратили са Отоманским царством, то јест Турском, два Турчина, обојица продавци сладоледа у Аделаиди, примили су ратно стање сасвим лично, дограбили пушке и отворили ватру на пролазнике који су углавном били Енглези досељени у Аустралију или њихови потомци. Аустралијске власти, запрепашћене овом пуцњавом из чиста мира, послале су на лице места своје војне снаге. Два Турчина одлучно су одбила да се предају и убијени су око 16.000 километара далеко од отаџбине, сами самцијати усред више милиона непријатеља.

НАЈНЕОБИЧНИЈИ ГРАЂАНСКИ РАТ: УСТАНАК ТАЈПИНГ, 1850-1864.

Тако се звао најкрвавији грађански рат у кинеској историји који је однео око 20 милиона људи, што изгинулих, што помрлих од глади. А почео је прилично наивно када је Хонг Шијучуан, неки кажу пропали државни чиновник, неки кажу визионар, упорно почео да сања како је баш он млађи брат сина господњег Исуса Христа. Проповедајући неку своју верзију хришћанства усред будистичког света, Шијучуан је стекао мноштво присталица и ударио је на кинеску владајућу династију Чинг с циљем да створи нову династију Тајпинг што значи „Велики мир“. До великог насиља дошло је у крајевима источно од реке Јангцекјанг, побуњеници су заузели град Нанкинг и од њега направили своју престоницу. Силе Западне Европе одмах су схватиле да Чинг династија може да падне, послали су јој војну помоћ и устанак је угушен.

НАЈКРАЋИ РАТ: ЗАНЗИБАР, 1896.

Британска ескадра на челу са адмиралом сер Хенријем Росном дошла је у Занзибар и искрцала се у најмирољубивијој намери да одигра добру партију крикета. Само, султан Сејид страшно се уплашио силних ратних бродова које је угледао и Британцима је сместа објавио рат и на њихову флоту послао своју једину лађу. Адмирал Росн одговорио је тако што је султанов брод потопио, а султанов дворца претворио у угљенисану рушевину. Мир је склопљен у року од 37 минута и 23 секунде.

**Мобилни телефон:
мода или мора?**

ним људима и такозваној друштвеној елити, затим је постао статусни симбол, у тежњу за личним истицањем, и најзад – роба широке потрошње. Мобилним телефоном сада се користе сви слојеви становништва: стари и млади, заљубљени, људи на летовању, возачи, чак и – препродавци.

Но, као и свим новотаријама, се одређене негативне особине. Психолози, на пример, помињу „параноју достижности“. Они тврде да и „номадски објекти“ имају своју дијалектику. Сан о неограниченој слободи у – ви може да се претвори у – проклетство. Јер, мобилни телефон, као и остали апарати савремених номада, има своју немилосрдну логику. Његови власници не могу више да се сакрију. Они, додуше, у свако доба могу да приме поруку, али су истовремено увек под

УВЕК ДОСТИЖНИ НОМАДИ

Њиме се користе и стари и млади, заљубљени, људи на летовању и зимовању, возачи и препродавци, на свим могућим местима и у сваком тренутку. Али, приписују му и неке недостатке

Проналазак и употреба рачунара, факса, а нарочито мобилног телефона, премада. Достигнућа човека са данашњице да живе изван свог сталног места боравка. Коришћењем наведених „номадских објеката“, како их назива француски филозоф Жак Атали, превазиђене су досадне међе простора и времена. Мобилни телефон, лични рачунар и Интернет омогућавају пошлари и јединицама независности. Корисници мобилног телефона никад досад нису поседовали. Они су, у неку руку, постали „бескућници“ јер можемо да их нађемо и разговарамо с њима где се они налазили. Уместо

убицајеног поздрава и питања „Како сте“ они стога разговор започињу са: „Где сте?“ Лична покретљивост постала је данас, на прагу новог миленијума, значајни чинилац. Мобилни телефон може да се повеже са механичком секретарицом која одговара на позиве или да се претвори у факс. Постоји и могућност укључивања мобилног телефона у такозвани пејџер-сервис, па поруке могу да се читавају на малом екрану, дисплеју.

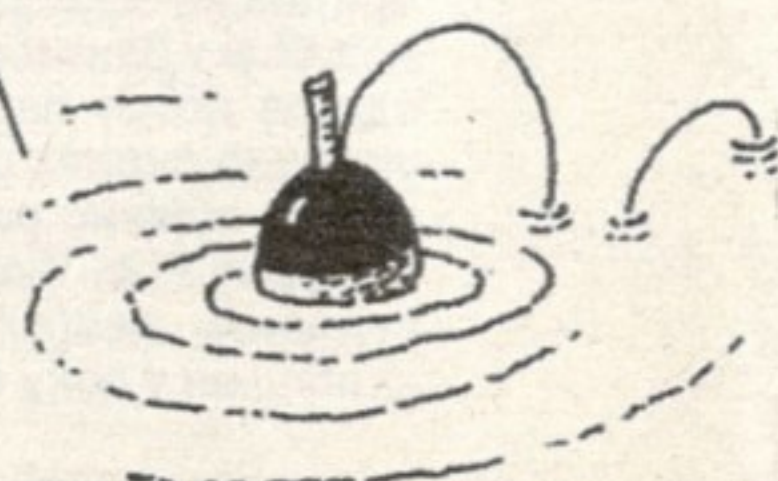
У Јапану је најновији хит мобилни телефон са ТВ-камером и покретном дигиталном камером, а може да се користи као лични рачунар који служи за одашљивање и пријем порука. Једном речју: мобилне везе нису више привилегија само значајних свима, већ постају доступне свима који то себи могу да приуште.

Штетан по здравље?

Мобилни телефон прошао је заправо, три фазе. У почетку је био доступан само послов-

„присмотром“. Више се не прихватају никакви изговори – одазовете. Надаље, оправдано се поставља питање: да ли је коришћење мобилног телефона штетно по здравље? Спомине се такозвани електромагнетних таласа, односно фреквенција, наводно може да изазове тумор на мозгу. То би могла да буде озбиљна мана. Међутим, и најзлоћуднијем карциному потребно је одређено време да би изазвао одређене тегобе. А то време које би могло да пружи доказе за претпостављену опасност коришћења мобилног телефона – практично још није прошло.

Но, Светска здравствена организација већ је започела дуготрајна испитивања о могућој

штетности мобилног телефона по људско здравље. Употреба мобилног телефона избацила је на површину и неке друге психолошке тегобе. Они који га поседују навикавају се и осећају потребу да стално с неким разговарају и да се својим апаратом забављају као деца играчкама. Осим тога, и несвесно теже за видом савршенства: да буду стално и свуда присутни. Али, та потпуна доступност и присутност никога не чини срећним.

Додуше, они који позивају мобилним телефонима, док онај ко нас позива има ту привилегију да с нама увек може да успостави везу. Међутим, такве неограничене могућности неограничане везе лишавају нас истинске међусобне блискости. Тиме је телефонирање изгубило своју драж и постало банално општење – они који стално могу међусобно да говоре и измењују мисли на крају више немају једни другима шта да кажу.

Та одлика мобилног телефона нарочито долази до изражаја међу заљубљенима и љубавним паровима. Они се лишавају значајног раздобља које би могло да се назове „жетвом љубави“. Некад су заљубљени јављање оног другог очекивали као чежњиву предигру пријетње састанка и поносног окружења и саопштаквају: „Ја сам управо на аутобуској станици. Јавићу ти се чим изђем из возила. Убрзо стижем!“ А такво јављање љубавну везу и осиромашује љубавну везу и лишава је некадашње романтике.

Три групе корисника

Психолози су утврдили још неке занимљиве појаве везане за мобилни телефон. Пре свега, да се мобилним телефоном више служе мушкарци. А они могу да се сврстају у три групе корисника.

У прву групу спадају они који из свега што раде желе да извуку неку корист и да буду успешни у послу и друштвеном животу. Њихова је парола: бити продоран и у трци за успехом користити сва расположива средства!

Другу групу чине они који се критички односе према поменутој господи практичног духа и покушавају да се заштите од негативних утицаја који проистичу из претераног коришћења мобилног телефона. Њихово је правило: „Имам мобилни телефон, али нисам њиме опседнут. Нећу да допустим да постанем његов роб“.

Трећа група „мобилица“ прихвата такозвану интегрисану логику. И они су захваћени „мрежом“, али се ипак у свом окружењу у неку руку осећају као слободни људи. Мобилним телефоном служе се када је то неопходно, не робују му, али су срећни што га имају и у одређеном тренутку њиме могу да се користе.

Они, пак, који су постали зависни од мобилног телефона и живот проводе као да су под свакодневном принудом, непрестано морају да обављају неке важне и неодложне послове. Стога се плаше да нешто значајно не пропуште и нераскидиво су везани за свој телефон у непрестаном очекивању да буду позвани или да сами неког позову.

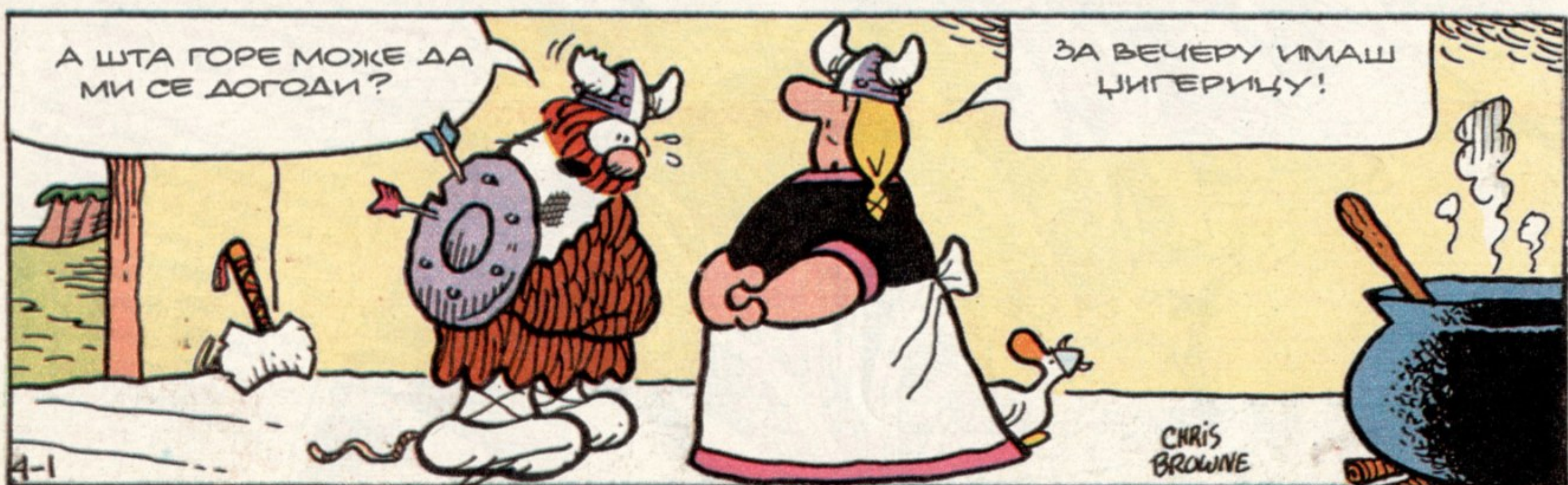
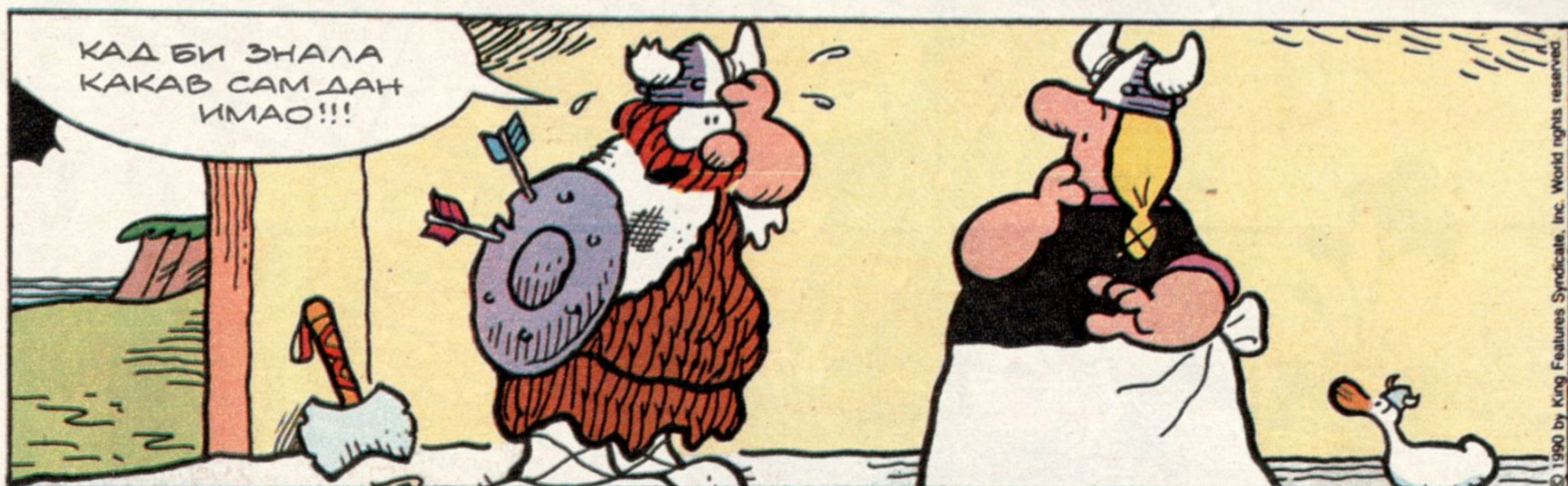
Све у свему, масовна употреба мобилног телефона прети да у будућности дође до новог раслојавања друштва: на оне зависне од телефона и оне који су сачували довољно снаге и раборитости да не подлегну тој помодној пошастима ■

А. Г.

Илустровао
Љубомир
Милојевић
Љубац

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПАКЛЕНИ ТИНЕЈДЖЕРИ

ДАНАШЊА ОМЛАДИНА ЈЕ
ИЗВАН СВАКЕ КОНТРОЛЕ:
ЈЕДУ КАО СВИЊЕ, НЕ ПОШТУЈУ
СТАРИЈЕ, СВАЂАЈУ СЕ СА
СВОЈИМ РОДИТЕЉИМА И
ТЕРОРИШУ СВОЈЕ
УЧИТЕЉЕ

Аристотел,
око 350. године пре наше ере

НИЈЕ УВЕК ТАКО НАОПАКО

Једног дана, из необјашњивих разлога, дванаестогодишња девојчица Вики Вилмор из Манчестера у Великој Британији почела је да пише „наопако“... Забринуте родитељи водили су је од лекара до лекара, обављени су прегледи и сва могућа испитивања, али је тајна и даље остала недокучива. Онда је Вики, играјући се с другарицама, случајно ударила главом о зид. Ударац је био безопасан, али је оставио „последнице“: девојчица је поново почела да пише као и сва друга деца ■

У СТОМАКУ ПИНЦЕТА СМЕТА!

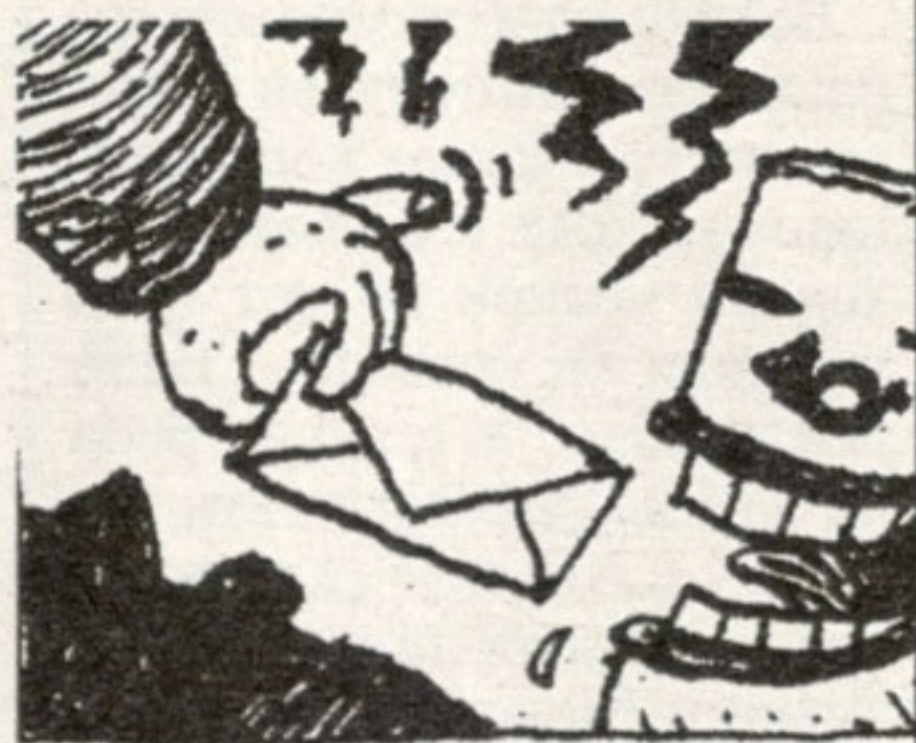
Због болова које је, временом, све теже подносила, четрдесетпетогодишња Тајланђанка Нопром Нонтинг обрела се у болници где су јој лекари у стомаку нашли хируршку пинцету – заосталу од операције којој је била подвргнута, у једној другој болници, 30 година раније! ■

„ДОБАР ДАН”, РЕЧЕ САНДУЧЕ

У почетку је то било велико изненађење, а сада је за грађане Париза постала уобичајена ствар коју су нарочито туристи прихватили с одушевљењем: поштански сандучићи који говоре. Највише их има на Јелисејским пољима. Захваљујући елек-

тронском уређају који се напаја Сунчевом енергијом, сандуче се, на сваки додир, оглашава једним срдачним „Добар дан” – на француском и на енглеском језику. Сандуче има и екран преко кога се непрекидно објављују разна обавештења о граду ■

БАРМЕН СУПЕРМЕН

Тридесетједногодишњи бармен из Модене, у Италији, Мауро Ганцерла постигао је јединствен рекорд у својој струци: без тренутка одмора провео је за шанком пуних шест дана. Тачније, 144 часа и тако преузео вођство од јед-

ног енглеског колеге који је у „Гинисову књигу рекорда” ушао са два сата мање ■

БУБИЦА ЧИСТАЧИЦА РАДИ ПРОТИВ ГЛАДИ

За 200 милиона Африканаца основна животна намирница је маниока, слична кромпиру. Њене приносе веома угрожава паразит *Mononychellus tanajoa*. Откривено је, међутим, да маниока најбоље успева у североисточном Бразилу и то захваљујући инсекту с латинским именом *Typhlodromalus agrip* који се храни њеним паразитима. „Изво-

зом” овог инсекта у друге крајеве решиће се, између осталог, и питање потребе штетљивих и скупих пестицида ■

НАРКО-МАФИЈА НА НАУЧНОЈ БАЗИ

Већ две године у Сједињеним Америчким Државама у моди је нова дрога – колумбијски хероин, такозвани „бели колумбијац“. Успех није нимало случајан. Стварање и растурање нове робе резултат је маркетиншке политике, продаје и „рекламе“, коју су пре десетак година утврдили колумбијски трговци дрогом. Њихова стратегија заснива се на два основна начела. Прво је прилагодити се потребама тржишта, а друго – корисника дроге посматрати пре свега као потрошача.

Велики улог и огромна зарада изазвали су прави рат на тржишту с јаком конкуренцијом на коме је колумбијски хероин четири до пет пута уноснији од кокаина. „Бели колумбијац“ у ствари треба да заузме део тржишта, не само у САД, које је доскора држао хероин пореклом из Азије и Мексика и постане синоним за реч дрога.

Збогом, игло! Збогом старе дроге

Из града Калија у Колумбији, на северозападу јужноамеричког континента, наследници краљева кокаина, од којих многи имају дипломе најугледнијих америчких универзитета, намећу нову трговачку стратегију. Прву фазу чини припрема терена за нови производ. Колумбијци који живе у иностранству и воде послове око растурања дроге у Северној Америци имају задатак да истраже тржиште и кокаином замене хероин, углавном мексичког порекла. Успех је за-

гарантован јер зависници од хероина, у страху од вируса сиде и хепатитиса, траже производ који се не убризгава.

Нови производ мораће, дакле, да се ушмркује, што је случај с кокаином. Тржиште ће тако моћи да се прошири на присталице „ушмркивања“, а Колумбијци ће се наметнути на новим деловима тржишта дроге, најunosнијег на свету после трговине оружјем.

Други корак: наркотрговци организују производњу хероина. У року од неколико година поља мака удесетостручила су се у подножју Кордиљера недалеко од Калија. Од латекса, сока ове биљке, хемичари праве нови производ. Узорци се деле бесплатно на излазу из дискотека у Боготи, главном граду Колумбије. После неколико сумњивих предозирања производ стиче пристојан квалитет.

На реду је трећа фаза – растурање. Од 1990. године „бели колумбијац“ креће у свој поход на САД. Јевтинији од осталих хероина, бољег квалитета, лако је растуран преко већ разгранате кокаинске мреже. Са смишљеном „рекламом“ која је гађала на страх потрошача, односно истицала сигурност производа: роба се не убризгава! Главни циљ – освојити муштерију и убацити производ у друштво тако да мало-помало мода пре-

Америчке специјалне снаге воде беспштедан рат против шверцера дроге. Узалуд. У Калију су картел Медељин, састављен од „сировина“, заменили много обавештајнији и успешнији пословни људи. Често с дипломама Харварда у џепу.

Кокаин у Перуу, крэк у Паризу, марихуана на Тајланду, опијум у Индији... Све дроге, било да су природне или синтетичке, имају исти циљ: да погоде потрошача и чврсто га вежу за себе.

НОЈ

Очеви су носили маскирне униформе, пиштоље и пушили томпусе. Синови беле кошуље, а у џеповима скупих одела дипломе Харварда, Јела, Принстона. Наследници краљева кокаина данас стручно, дискретно и изнад свега успешно шире царство дроге

ција. Релативно висока куповна моћ циљне групе обезбеђује избегавање додира са светом криминала у који бројни зависници од хероина нужно упадају.

Ко ће их зауставити?

Ни трговци синтетичким дрогама

(LSD, екстази)

нису могли да заобиђу ову стратегију

(упореди с мапом!) која почива на прилагођавању новој потражњи стимулативних дрога. Овај светски раширен феномен подстакла је и појава техно музике. Посао цвета, лабораторије раде у три смене, складишта се пуне. За све врсте, било да су пилуле или капсуле, важе исти услови одржавања (температура и влажност), иста „реклама“ – хемијске дроге по жељи – и исти молекуларни извор производње.

Нов начин продаје колумбијских јапија користи још две предности. Захваљујући покретљивости тајних лабораторија у којима се производе вештачке дроге, у посао су умешани уски кругови људи што искључује посреднике између произвођача и потрошача. Добит остаје и даље баснословна због непрекидног обнављања менија с новим молекуларним дериватима. Другим речима, ради се о трговини која пружа неисцрпне могућности и осигурава новој генерацији образованих и дискретних наркобосова лепу будућност. Нажалост, не и онима који уживају њихову робу ■

Тијери Колумбије, стручњак у „Л'Обсерватор Жеополитик де дрог“ (установа за праћење кретања дроге по свету)

тринаест

ГДЕ СЕ НАЛАЗЕ ТАЈНЕ ЛАБОРАТОРИЈЕ

У утврђивању главних тачака на којима се налазе скривене лабораторије за добијање синтетичких дрога учествовало је много сарадника: светска мрежа од 250 дописника ОГД (Опсерваторије за геополитичко праћење дрога), северноамерички бирои за борбу против наркотика, специјална одељења међународних организација као што су ОУН, Европска заједница. Међутим,

службе за сузбијање дроге суочене са све већим бројем производа који се могу створити на основу једног јединог и истог молекула и са покретним лабораторијама – делују некако превазиђено. Могућности нових технодилера у том светлу као да немају границе.

ће у навику. Као и са кокаином, мета су уметнички кругови (музичари, глумци...), људи из медија, по-

словни кругови. Из два дебела разлога. Лакше се наплаћује продаја производа изванредног квалитета, а

умерено „мешање“ омогућава Колумбијцима да при препродаји задрже део за себе. Ту је затим и дискре-

СА ШАТРОМ ОД ТРСТА ДО СУБОТИЦЕ

ЧАРОВЊА

Лифку су наши историчари филма дуго и без икаквог разлога заобилазили. О њега су се „огрешиле” и енциклопедије пишући да је први југословенски сниматељ фотограф из Битоља Милтон Манаки. Манаки је свој први филм на тлу касније Југославије snимио 1905. а Лифка 1903. године.

Лифка је југословенско држављанство примио 1919. када је филм већ закорачио у свет. Настанио се у Суботици, ту је стално живео и ту и умро 1952. године. У часу смрти имао је пуне седамдесет две године. Сахрањен је на такозваном Рајском гробљу у присуству жене Ержебет и пријатеља.

Камера за 300 златника

Живот Александра или, на мађарском, Шандора Лифке био је буран. Све због филма. Прошло је тек шест година од приказивања прве филмске представе на свету браће Лимијер у париском „Гранд кафеу”, а Александар Лифка је већ имао свој покретни биоскоп. Помагао му је брат Карло. Трећи син Јохана и Ернестине Лифке – Рудолф повремено се укључивао у посао. Александар је просто жудео за апаратом за пројекцију и снимање филмова. Тај необични уређај налик на обичну дрвену кутију толико је привукао Лифку да је право из Беча, где је студирао електротехнику пожurio у Париз молећи браћу Лимијер да прецрта на хартију њихов изум.

Уопште, цела породица Лифка била је занимљива. Отац Јохан, Чех, и мајка Ернестина, Мађарица, били су, како се говорило, „мало незгодни” људи. Тамо-амо по Европи, па се Александар родио у Брашову у Румунији. Ернестина је била веома образована и за своје време, жена напредних схватања а муж чак корачао испред времена. Веровали или не, Јохан Лифка је држао покрет-

четрнаест

Александар Лифка је snимио око 150 документарних филмова који би данас имали некроцењиву вредност. Да би их сачувао, предао их је фабрици обуће „Баџа” у Борову, али су их тамо за само неколико минути претворили у – лејак!

ни музеј са различитим експонатима, укључујући и одељење са воштаним фигурама попут данашњег лондонског музеја Мадам Тисо! У било који средњоевропски град да стигну са музејом, Јохан и Ернестина привлачили су пажњу више него било који циркус!

Образовани родитељи желели су да им деца буду образована. Александар је основну и средњу школу завршио у Сацу, данас општина Жалац у Чешкој, а електротехничке студије у Бечу. Када је био студент, отац му је већ умро.

Да би отпутовао у Париз и израдио камеру, затражио је од мајке део очеве заоставштине. Одмах му је дала новац. У Паризу је „ставио” на папир техничко решење камере браће Лимијер, али за сваки случај купио је и готову од фирме „Браћа Пате”.

АЛЕКСАНДАР ЛИФКА

Платио је читавих 300 франака у злату! Филмови за приказивање нису били дугачки две до три хиљаде метара као данас, већ двадесетак, највише 40 метара и нису трајали више од пет минута! Током 1900. године Лифка је у Геделу у Мађарској snимио свој први филм. Траку је развио у Бечкој лабораторији. Тада, а и годинама касније, филмских глумаца није било, снимани су свакодневни догађаји. Били су то најчистији документарци, али бисери!

Чудо звано покретни биоскоп

Једног дана Лифка је рекао брату Карлу да би било добро да оснују путујући биоскоп, први такве врсте у Средњој Европи. Приказиваће купљене филмове а снимаће и сами, по неколико

у сваком граду у који стигну.

Речено – учињено. Прва станица Трст, велики познат град. Стигао је „покретни биоскоп Лифка!” Браћа су одлучила да уложи последњу пару, па шта буде. Биоскоп мора и спољашњим и унутрашњим изгледом да оставља утисак! Или тако, или никако, договорили су се.

Покретни биоскоп браће Лифка био је огромна шатра. Да би издржала терет платна, конструкција је начињена од најфиније оморике из Словеније, док су метални делови увезени из Штајерске. За два месеца радови су били завршени. Шатра је могла да прими 460 посетилаца. Прва представа приказана је 1901. године. Три године касније израђена је још једна шатра за 550 посетилаца. Сада је „покретни биоскоп Лифка” имао две „сале”! Са једном шатром

СЛИКА

Видео је да је у питању уносан посао. Отварају се стални „Лифка биоскопи“, најпре у Сегедину а затим у Кошицама у Словачкој. Било је то 1902. године. Лифка се снабдева филмовима код „Браће Пате“ у Паризу, али представе и даље започиње са „Лифка новостима“.

Пожелели су и Аустријанци сталан биоскоп, али нико није имао храбрости да га отвори рачунајући да ће пропасти. А онда у Салцбург и Линц стиже Александар Лифка и „Лифка биоскоп“. У међувремену, браћа Лифка наручују још већи покретни биоскоп.

Око 1908. године Лифка је одлучио да се настани у Суботици. Допадали су му се и град и људи, али је имао и пословних разлога. Наиме, у Будимпешти се налазио Научни филмски институт театра „Уранија“, а Будимпешта није далеко. Лифка је држао до мишљења људи из „Ураније“ јер се потпуно окренуо снимању филмова. У Суботици је 1910. године отворио „Лифка биоскоп“ са 600 седишта. Биоскоп се налазио у згради која и данас постоји у близини центра. Карте за свечану премијеру, за места у ложи, стајале су једну круну, а плата обичног државног службеника износила је 30 круна месечно. Остала места плаћала су се 80, 60 и 40 филера. На премијеру је дошао велики жупан Карољ Биро, па породице велепоседника Фелбаха и Лелбаха... Виђени су и трговци Кмец, Краус и Таусиг... Све је блештало, позивнице су штампане на свили...

Године проведене у Суботици Лифка је посветио овом граду и снимио изванредне документарне филмове непроцењивог значаја.

Али, све што је Лифка снимио, ма где путовао – а путовао је много – нестало је! Неповратно! Рачуна се да је уништено око 150 његових филмова! Догодило се да је 1932. године у Загребу изгорела палата Бар-

путовао је Александар Лифка по земљама мађарске круне, а са другом његов брат Карло по Аустрији.

А тек шатра са 900 особа коју су браћа израдила 1906. године! Александар Лифка присећао се за живота тог биоскопа:

„Улази су били fino обликовани, позлаћени и украшени уљаним сликама. Контуре шатора биле су назначене стотинама сијалица, а било је и десет лучних лампи и рефлектора, па је све пливало у мору светлости. Унутрашња опрема била је сасвим као у позоришту: столице на склапање, тапациране и пресвучене финим сомотом, ложе и електрична вентилација... Персонал се састојао од 15 лица које смо издржавали и хранили. Имали смо секретара, оператера, електромеханичара, машинисту, ложача, два каси-

ра, а остало су били помоћни радници...”

Мамутски биоскоп је после окончаног боравка у граду расклапан и утовариван у шест теретних вагона који би затим били прикључени композицији воза до следећег одређишта!

Прве документарне филмове, њих неколико, поред првенца насталог у Геделу, Лифка је снимио 1900. године управо у Трсту.

Из Трста пут га води у Загреб. Загребчани су одушевљени путујућим биоскопом, поготову документарцима које је Лифка снимио у Максимиру и на улицама града и приказао под називом „Лифка новости“. Он ће од тада то исто чинити у свим местима у којима разапне шатру и сваку представу започињати као у Загребу. Убрзо ће „Лифка новости“ постати његово филмско ремек-дело.

Нижу се гостовања у Бјеловару, Сарајеву, Бањалуци... Најзад, 1901. године „покретни биоскоп Лифка“ стиже на Мали Калемегдан у Београду! Власти захваљују на приказивању „живих слика“. Пут даље води у Нови Сад и Суботицу.

Лифка је у Београду остао два, а у Новом Саду месец дана.

Ролне под креветом

Куда све није крстарио Александар Лифка са својим путујућим биоскопом истовремено снимајући кратке филмове из свакодневног живота! Час је у Бугарској, час у Мађарској, па у Румунији... Нижу се градови. А онда, једног дана, предложио је брату да оснују стални биоскоп у сали. У послу је и трећи брат, Рудолф.

Илустровао Брана Јовановић

толовићевих у којој су били одложени филмови предузећа „Стар-филм”. Пожар су изазвали и лако запаљиви филмови те фирме, те је власт издала наређење да сви филмови у тадашњој Југославији има да се „сместе на сигурно место”.

Управник полиције у Суботици поступио је по наређењу. Позвао је Лифку и... Али, филмове Александра Лифке, иначе веома обезбедене јер су били уроловани у лимене кутије, нико није хтео да прими на чување.

Ержебет, коју је упознао као касирку у свом путујућем биоскопу, живела је у Суботици до дубоке старости. У деветој деценији играла је у ТВ драми „Стан” коју је режирао Карољ Вичек по делу Александра Тишме. Готово цела драма снимљена је у њеном стану. Иако никада није била глумица, нити ју је муж снимео на филмску траку, улогу је сјајно одиграла. Том приликом, у паузама снимања, причала је о свом мужу Александру Лифки.

Шта је сачувано од Лифкиног дела? Мало, само неко-

Зграда у Суботици у којој је почео да ради Лифка биоскоп

Лифка се нашао у чуду. Једва је умолио фабрику обуће „Бата” из Борова да преузме његово филмско благо. Није дуго потрајало, а Лифкини филмови претопљени су у лепак! Оно што је стварао целог живота уништено је за само неколико минута!

Сломљен и на измаку снаге, Лифка се повукао и преузео да води електричарску радњу „Светлост”. Такав човек.

Затим је дошла 1952. година и... крај. Александар Лифка је умро. Његова жена

лико филмова, односно неколико ролни које су се откотрљале под кревет када је Лифка паковао филмове да их преда „Бати”. Те ролне нашла је супруга Ержебет и предала Југословенској кинотеци. Један филм чува Српска православна општина у Суботици. Носи назив „Богојављење”.

Испред Лифкиног биоскопа у Суботици стоји његова биста на постаменту. Кад људи прођу да се сете – био једном један Лифка... ■

Миленко Тодоровић

шеснаест

ОКО ЊЕГА СУ СЕ ОТИМАЛА ЦАРСТВА

МИРИС БОЖАНСКЕ БИЉКЕ

Шта је то што **ЦИМЕТ**, драгуљ у ризници зачина, чини толико значајним и јединственим? Одговор лежи у бојаници, историји и људској склоности ка уживању

сли), још остаје питање каквог би укуса била, рецимо, кока-кола, да ли би многе жваке и бомбоне уопште личиле на себе, какав би то био сутлијаш, или гриз на млеку, без цимета како би опстајала козметичка индустрија без много скупих парфема којима је додат овај јединствени мирис? Уосталом, да није њега, како би Бајага описао боју Месеца?

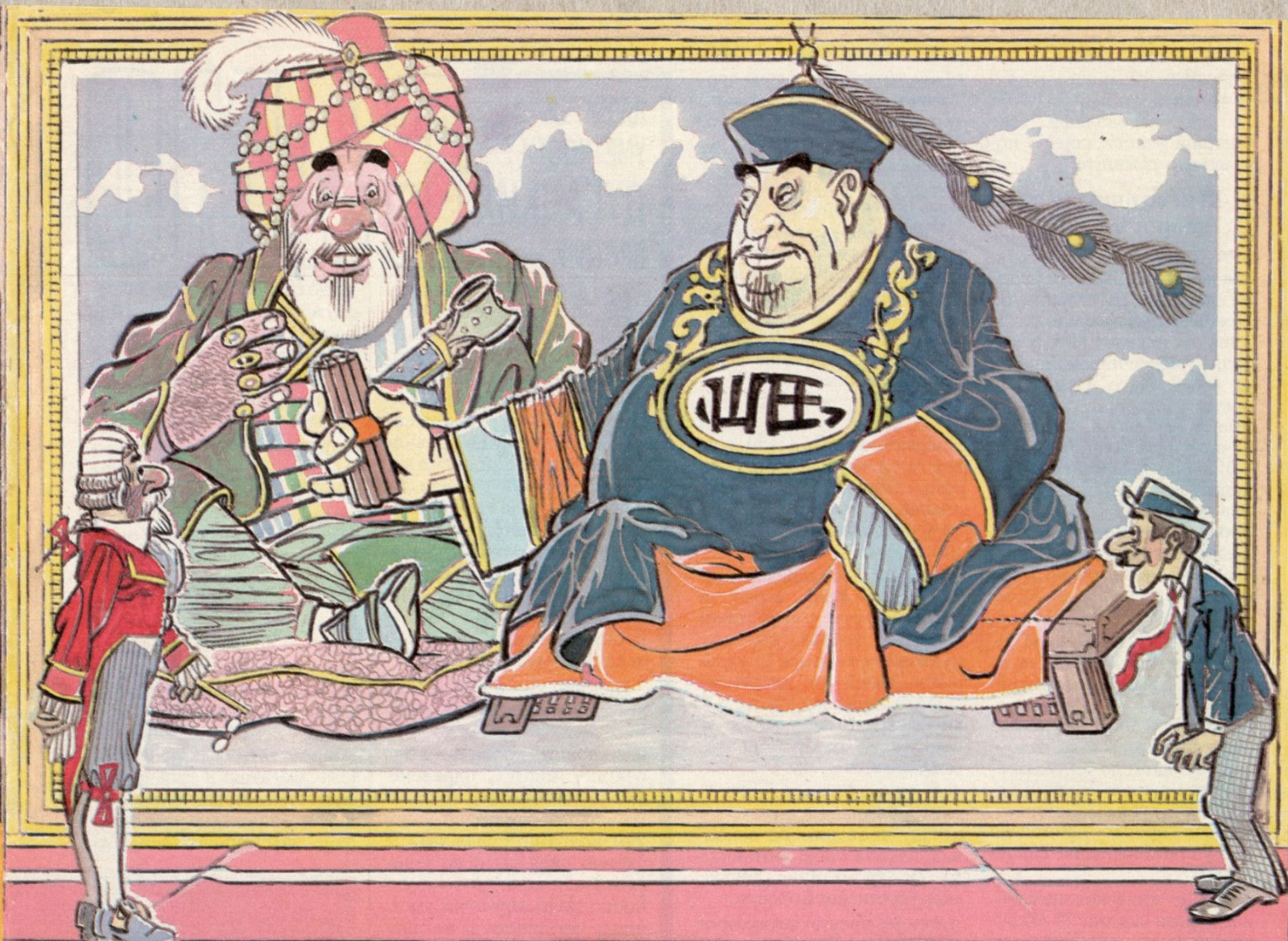
Једно је, дакле, сигурно: цимет је једно од најцењенијих и најпрефињенијих блага азијске ризнице зачина. За западну цивилизацију он има нешто другачији, мање свакодневни, али неизоставни значај. Мање свакодневни јер индијска, малајска, па ни кинеска кухиња не могу ни да се замисле без цимета у готово сваком јелу. Додуше, има ту још много других зачина, али шипке цимета вире одасвуд.

Шта је то што цимет, драгуљ у ризници зачина, чини толико значајним и једин-

Цаба ти јабуке и брашно, и свеж бунтер и ванилин шећер и свеж, „непрскан” лимун са ку-ма-Јелкине терасе, цаба ти сто пита од јабука ако нема – цимета.

И када уз много, много маште замислимо питу од јабука без цимета (а ко је, опет, луд да тако нешто и поми-

ПОДМТНИ
ЗАБАВНИК

Илустровао Ивица Кољанић

ственим? Одговор лежи у ботаници, историји и људској склоности ка уживању.

Улога циметовог дрвета у рату зачина

Цимет је уважени члан породице са именом *Laureaceae*. Два најпознатија и најцењенија диметова дрвета су *Cinnamomum seylanicum*, са Шри Ланке, и *Cinnamomum cassia* из области јужне Кине.

Ово су и данас најважнија подручја у којима се узгаја цимет. Само циметово дрво достиже висину и до десет метара, али на Шри Ланки, колевци најбољег цимета који може да се набави на светском тржишту, узгајају га у жбуновима. Мада цимет познајемо углавном као фини прах, у нашим продавницама може да се нађе у јединственим цевчицама које су увучене једна у другу. Наравно, ово није облик у коме се цимет узгаја.

Цевчице се добијају тако што се љушти кора циметовог дрвета или жбуна. На Шри Ланки се то ради два

пута у години: од априла до августа и од новембра до јануара. Скида се слој коре дебљине око милиметар и док је још свежа савија се у ролне тако што прво долази она са мањих грана потом са виших, јер се љушти и са једних и са других... Потом се тако савијене цевчице суше на сунцу. Осушена кора најквалитетнијег цимета има дебљину око пола милиметра, и шири изузетан мирис.

Кинески цимет углавном се љушти са грана које су два до три центиметра дебље. У јужнокинеским провинцијама циметова кора љушти се у пролеће и суши у облику цевчица које су дугачке по 50 центиметара. Није увек обичај да се цевчице увијају једна у другу, као што је случај са цејлонским циметом. За разлику од цејлонског, јужнокинески цимет има много јачи, али мање префињен мирис.

Треће важно подручје на коме се узгаја овај цењени зачин су Сејшелска острва. Тамо цимет није аутохтона биљка, напротив, дошао је

врло касно, у деветнаестом веку.

Све је почело колонијалном победом Британаца над Холанђанима када су 1795. године преузели Цејлон. Наравно да је ово освајање значило само наставак успешног одгајања чаја и, посебно, цимета. За ове потребе основана је и институција са звучним именом Енглеска источноиндијска трговачка компанија.

Најмириснији коров на свету

Експлоатација је трајала сразмерно кратко, до 1833. године. Разлог је био двојак. Са једне стране плантаже су добро искористили Холанђани, а са друге – иако на неколико деценија поражени у зачинском рату – Холанђани нису признавали пораз. Холандска Источна Индија и даље је држала монопол покривајући делове индонезијског архипелага.

С треће стране, у посао се умешала и Француска. Цимет се и Французима, уз остале зачине, учинио као

веома уносан, па су културу из холандске Источне Индије пренели на Сејшеле, где је већ постојала производња ваниле. У поређењу са ванилом, цимет је изгледао као коров и плантажери су у почетку чак покушавали да ограниче његово простирање. Али, „коров” се незадрживо ширио по острву и изгледало је као да ће једноставно прогутати и ванилу и остале зачине. Узрок је нађен тек после неколико година безуспешних покушаја да се ограничи раст цимета.

Име узрока било је, како бисмо га ми назвали – Мартин. То је птица која не може да живи без циметовог плода. Захваљујући овом делу природног ланца исхране, семе цимета било је разнесено по целом подручју Сејшелских острва.

И поред гнева плантажера, цимет се на Сејшелима не само одржао него је годишња производња цењеног циметовог уља између 1915. и 1925. године износила 14 тона. Године

1930. усавршен је начин дестилације да би се задовољили све оштрији услови које је постављало тржиште.

Шта се очекује од доброг цимета?

Укус циметове коре и сла-
дак је и помало љут, са јаким
и допадљивим мирисом.
Основни састојак цимета је
цинамик алдехид који се на-
лази у просечној количини
од 65–80 одсто. Поред још
неких састојака, у цимету
има и еугенола, безбојне
течности пријатног мириса.

У лишћу цимета односи су
нешто другачији. Лишће је
иначе основна сировина за
производњу циметовог уља
и у њему се налази само 6 од-
сто цинамик алдехида, док је
еугенол заступљен са 70 од-
сто.

Циметово уље прави се
углавном од лишћа, али се
додају и сви они остаци који
су претекли од сушења коре.
На Шри Ланки се добија
дестилацијом, и то не сувом,
већ са водом, да би се избе-
гао термички стрес који до-
води до губљења мириса.
Сличан процес примењује
се и у производњи на Сејше-
лима.

Лишће кинеског цимето-
вог дрвета садржи 70–90 од-
сто цинамик алдехида, за-
тим цинамил ацетат и куо-
марин који му дају оштрији
укус и мирис. Ове разлике
утичу и на цену тако да је
уље са Шри Ланке најску-
пље. Додуше, стручњаци
тврде да се данас најбоље
циметово уље производи у
Сједињеним Америчким
Државама и у Европи, веро-
ватно због усавршених тех-
нологија дестилације. Нео-
спорно је да цимет или ње-
гово уље морају да имају
умерен укус да би били це-
њени на тржишту. Тако је са
циметом било од самог по-
четка.

А почетак употребе сеже
дубоко у историју људске
цивилизације.

Позлаћени венци

Према историјским доку-
ментима, кинески цимет је
забележен под именом куаи
у једној студији биљне меди-
цине у време владара Шен
Нунга, око 2800. године пре
н.е., али и у списима из вре-
мена династије Минг. По-
стоје, међутим, докази да је
цејлонски цимет стигао до

обала Црвеног мора, на бро-
довима, и долазио до меди-
теранских култура. Хијеро-
глифски записи урезани на
зидовима једног храма дају
нам упутство како се од ци-
мета прави парфем!

Урезивање рецепта на зид
храма сигурно је добар на-
чин да се рецепт сачува, што
говори да су Египћани вео-
ма држали до козметике.
Плутарх у једном тексту по-
миње кифи, парфем који са-
држи 16 мириса. Да је Плу-
тарх био у праву што се тиче
броја арома, говори нам и
Еберски папирус (1550. год.
пре н.е.) који наводи исти
број с тим што их и набраја,
а један од важнијих састоја-
ка у овом парфему је и ци-
мет.

Сам кифи је, поред козме-
тичке примене играо и
кључну улогу у египатској
вештини лечења, као и у
култовима и магији. Служио
је и за „чишћење“ простори-
ја јер је терао зле духове. Са
друге стране, наилазио је на
широку употребу у одржа-
вању хигијене уста.

Античка Грчка такође је
употребљавала цимет, у
складу са једним од основ-
них начела своје ботанике
да су ароматичне биљке
увек божанског порекла.

Рим је, преузевши велики
део наслеђа Грчке, преузео
и цимет који је нашао своје
почасно место како у свако-
дневном животу тако и у
Пантеону. Ако је веровати
Марку Лицинију Красу
(115–53. пре н.е.), цимет је
посвећен богу Меркуру.
Златно доба доживео је у
време Веспасијана, када је
Рим био Мека мириса и пар-
фема. Сам Веспасијан дао је
да се позлате венци од циме-
та и да се њима оките све
грађевине на Капитолу, као
и Храм мира. Тако је цимет
постао божанска биљка, а
успомена на то раздобље
одржала се до данас у рече-
ници да нешто „мирише бо-
жанствено“, па била то пита
од јабука, кувано црно вино,
коме су још крсташи почели
да додају зачине, или парфе-
ми, као што су Ma Griffe,
Лагерфелдов KL, Диоров
„Poison“ или Сен Лоранов
„Opium“.

Свему овоме је заједничка
особина да садрже онај див-
ни зачин боје Бајагиног Ме-
сеца■

Градимиr Алексић
гойисник „Забавника“
из Сингапура

ЉУБИТЕЉ УМЕТНОСТИ ДУГАЧКИХ ПРСТИЈУ

Л
вадесетих година на-
шег века талас про-
валних крађа узнеми-
рио је власнике умет-
ничких збирки у
француском главном граду.
Нису то биле уобичајене
крађе. Жртве су по правилу
били богати људи изузетног
уметничког укуса, али ни
крадљивац није имао ништа
мање истанчан укус. Најзад
је Министарство унутра-
шњих послова узело ствар у
своје руке поверивши зада-
так инспектору Шарлу Ле-
прону, такође великом
зналцу уметничких дела.

Лепрон, као и сви велики
детективи, савесно је проу-
чио досијеа о свим до тада
извршеним крађама. Није
открио ништа одређено,
али је запазио нешто зани-
мљиво и својствено свим
тим крађама: крадљивац је
узимао увек само по једну
слику или неко друго умет-
ничко дело изузетне умет-
ничке вредности и не пип-
нувши скупocen накит који
би му био надокнада руке и
који је могао лакше да се
уновчи. Инспектор је начи-
нио попис свих несталих
ствари, а затим с њим оти-
шао до свог пријатеља Пола
Ситона, познатог трговца
уметничким сликама.

Трговац је проучио листу.
Крадљивац, очигледно, није
давао предност ниједном
сликарском правцу или
школи. Само је једно било
сигурно: свака слика коју је
украо била је најлепше дело
у збирци из које је узета. На
тај начин крадљивац је до
почетка истраге сакупио
збирку значајнију и драго-
ценију од иједне приватне
француске колекције.

Клопка је постављена

Да ли му је нешто недо-
стало? Постоји ли слика
или неки други уметнички
предмет који би зажелео да
придода својој колекцији?
Инспектор Лепрон замолио
је Ситона да нађе уметнич-

САМО

ко дело које би могло да по-
служи као мамац, коме кра-
дљивац не би могао да одо-
ли. Неколико дана касније
Ситон му је донео изванред-
но леп црквени путир од
злата и бојеног стакла.

Лепрон му је тада изнео
свој план. Уз знатну матери-
јалну помоћ жртава ранијих
крађа, он ће крадљивцу по-
ставити клопку. Према овом
плану, у париским листови-
ма појавиле су се у монден-
ско-уметничким рубрикама
вести о тајанственом јужно-
америчком милијардеру ко-
ји у Француској проводи ме-
дени месец и који је унајмио
један луксузно уређен стари
замак у коме ће из дана у дан
приређивати раскошне при-
јеме. Богаташ је, иначе, пи-
сали су листови, колекцио-
нар и приложене фотогра-
фије уметничких дела из

ПО ЈЕДНУ СЛИКУ

ИСТОРИЧАРИ УМЕТНОСТИ
КАЖУ ДА СУ КРАЂЕ УМЕТНИЧКИХ
ПРЕДМЕТА СТАРЕ КОЛИКО И
САМА УМЕТНОСТ И ДА
СУ ЊИХ БИЛИ ПОШТЕЂЕНИ
САМО
ЦРТЕЖИ
КОЈЕ СУ
ПОЗИДОВИМА
ПЕЋИНА
ОСТАВИЛИ
НАШИ
НАЈ-
СТА-
РИЈИ
ПРЕЦИ

његове баснословно богате збирке сведочиле су о вредности експоната који ће моћи да се виде у замку.

Једног јутра, убрзо по објављивању ових вести, главни надзорник замка чуо је

неки сумњив шум на страни зграде супротно од главног улаза. Надзорник је, заправо, био инспектор Лепрон. Он је спазио једног човека који се увукао кроз прозор у приземљу, намерно оста-

вљен отворен, и упутио се право према скупоценом путиру. Лепрон и његове наоружане колеге успеле су да га опколе. Крадљивац, неки млад човек, предао се без отпора.

Два крадљивца

На саслушању у полицији младић је порицао да је он крадљивац уметничких дела за којим се већ дуже време трага тврдећи да му је то прва крађа. Испричао је да је срео неког странца који му је понудио десет хиљада франака да украде путир. Награду је требало да добије тек по објављеном послу.

Док је младић у полицији испредао своју причу, десило се нешто сасвим неочекивано: неки други крадљивац увукао се у замак, ударцем онесвестио јединог преосталог чувара и украо путир.

Лепронов план је пропао. Он је, у ствари, нашао једног Парижанина да игра улогу милионера, унајмио замак, а путир купио новцем који су између себе прикупиле богате жртве ранијих крађа. Инспектор ипак није пао у очајање. За време „милионерских“ пријема лакеји који су служили госте и наливали им вино у чаше увек су били у рукавицама. Према томе, на тањирима и чашама могли су бити само отисци званих и незваних гостију.

Лепрон је прикупио све отиске прстију које су људи у полицији данима упоређивали са отисцима у картотеци. Постепено су одбачени сви сем отисака једног од гостију: Пјера Дивала, човека који је већ био осуђиван због разних превара и успешог фалсификовања уметничких слика. Дивал је живео у унајмљеном намештеном стану у Паризу.

Свилене рукавице

Лепрон је данима пратио Дивала и кад је приближно одредио распоред његовог кретања, искористио је једно поподне да би се, док је вешти преварант био у граду, увукао у његов стан. Све је претресао, али није на-

шао ниједну од украдених слика. Инспектор је најзад из Диваловог купатила узео једну чашу и пожurio с њом у полицију да би упоредио отиске. Потпуно су се подударали са онима на винској чаши из замка.

Полицијски инспектор успео је да се врати у Дивалов стан пре крадљивца. У једној фиоци нашао је пар употребљаваних рукавица од беле свиле и, послуживши се турпијом за нокте, пажљиво састругао слој свиле с налицја десног палца на рукавици тако да је тканина на том месту постала сасвим танка. Лепрон је затим напустио Дивалов стан.

Само четири дана после тога догодила се провала у једној богаташкој кући у Паризу из које је украдено једно Рубенсово платно. И овога пута драгоцени накит није ни дирнут. Лепрон је са сарадницима прегледао сву кућу узимајући отиске. На једном зиду откривен је отисак Диваловог десног палца остављеног, очигледно, кроз истањену рукавицу.

За то време Дивала је непрестано пратио један сарадник. Сада су постојали докази о Диваловој крививици и Лепрон је могао да га ухапси, али је инспектор желео не само крадљивца већ и слике.

Једне вечери Дивал се у пратњи своје драгане укључао у Ници на брод који је отпловио на италијанску ривијеру. У Италији су га пратили све до једне виле високо у брдима. Лепрон је са шест полицајаца опколио вилу и позвао Дивала да се преда. Уместо одговора са једног прозора на првом спрату испаљена су два метка. Полицајци су провалили улазна врата и после неколико размењених пуцњева Лепрон је ухватио крадљивца.

Инспектор је упалио све светиљке. Вила је била богато и веома укусно намештена, али најлепша одаја, толико лепа да човеку застане дах, био је салон чији су зидови били покривени драгоценим, украденим, сликама. У средини салона, на једном столу, стајао је златни путир ■

К. В.

Илустровао Алекса Гајић

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Мојој жени Дејни и мени рекао је и да можда никада нећу моћи да дишем без пумпице, зване вентилатор, у отвореном душнику. Али, глава ми није била озлеђена, а претпостављало се ни продужена можина, тако близу поломљеним пршљеновима. Доктор Џејн је казао да ће глава морати да се повеже с кичмом и да није сигуран да ће операција успети, а ни хоћу ли је преживети.

Никад више

После тога сасвим сам потонуо. Знао сам да ћу свакоме бити на терету, да сам упропастио и свој живот и живот своје породице. Зашто не бих одмах умро, размишљао сам. Спашћу невоље и себе и друге.

Последњег мајског викенда 1995. године мој се свет заувек променио. Учествовао сам у коњичком такмичењу у Вирџинији када је мој коњ Бак изненада стао као укопан испред треће препоне. Тог тренутка сила инерције ме је пребацила преко његове главе. Шаке су ми се заплеле у узде и нисам могао да ослободим руку да бих се на њу дочекао.

Свом својом не малом дужином и тежином треснуо сам на земљу право на главу. У року од неколико секунди осетио сам да сам парализован од врата на до-

ле и да се борим за ваздух као давленик.

Пробудио сам се пет дана касније у одељењу за интензивну негу Универзитетске болнице у Вирџинији. Доктор Џон Џејн, начелник неурохирургије, саопштио ми је да сам поломио два горња вратна пршљена и да треба да будем срећан што сам остао жив.

двадесет

ЈА САМ ЈОШ ЈА

сао да ништа од свега тога никада нећу моћи поново да радим, да сам заузима место у простору.

Заљубљен до ушију

Једнога дана Дејна је ушла сама у моју собу и стала крај мог кревета. Нисам био у стању разговарати да говорим због пумпице у душнику, па сам прокрљао: „Можда би најбоље било да умрем и завршим са овим”. Дејна је почела да плаче. Онда је рекла:

„Урадићу све што желиш, твој живот је твоја одлука. Хоћу само да знаш да ћу увек бити с тобом без обзира шта се догодило.” А онда је додала: „Ти си још увек ти. Волим те”. Тада ми је постало јасно да никако не желим да умрем.

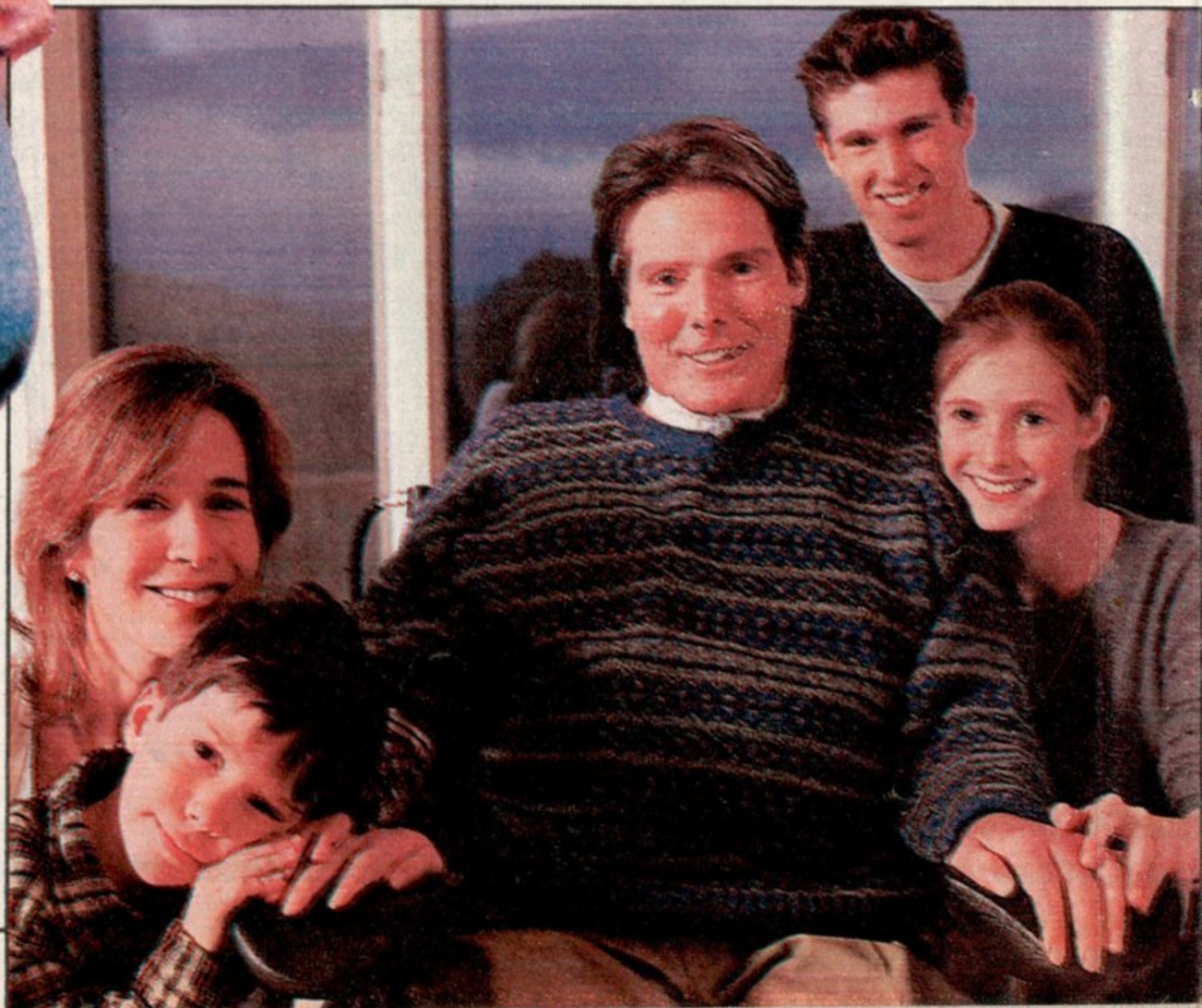
Несреће као што је моја не мењају брак, само показују од чега је саздан. Дејна ми је спасла живот када сам поломљеног тела лежао у болници у Вирџинији. А спасла ме је и када смо се први пут срели.

Био је јун 1987. године и дуга веза коју сам имао управо се прекинула. Одлучио сам да будем сам и да се посветим послу. Од детињства сам био увртео у главу да је неколико

Породица и пријатељи су ме посећивали и био сам им бескрајно захвалан што долазе издалека да би ме охрабрили и обрадовали. Али, на крају би сви одлазили, а ја остајао сам да лежим и буљим у зид, буљим у будућност, буљим у неверицу.

Када бих, најзад, заспао, сањао сам да сам здрав и читав, да сам са Дејном, играм у филму или позоришту, јашем коња. Чим бих се пробудио, одмах би ме ошинула ми-

После несреће, са женом Дејном и децом Вилом, Метјуом и Александром

тренутака среће све што може да се добије од љубави. Нисам више желео ни са ким да се уплићем знајући да ће се завршити разочарањем.

Једне ноћи отишао сам с пријатељима у кабаре и на сцени се појавила Дејна Морозини у пуном сјају и лепоти. Певала је „Музику која ме тера да играм”. Одмах сам се заљубио до ушију. Касније сам отишао у њену гардеробу и представио се. У то време био сам познат филмски глумац и нисам ни сањао да ће ми разговор с неком женом причињавати тешкоћу.

Када сам Дејни Морозини понудио да је одвезем до места куда смо сви ишли на журку, одговорила је: „Не, хвала, имам кола”. Све што сам успео да кажем било је: „О!”. Покуњено сам отишао до свог аутомобила и почео да смишљам следећи потез.

Почели смо да се забављамо на старомодан начин. Упознао сам Дејнине родитеље, а она се понашала сасвим опуштено с мојом децом из претходног брака Метјуом и Александром. Венчали смо се у априлу 1992. године и добили сина Вила. Имао је три године када сам се сломио и остао одузет.

Тата може да се смеши

Што се операција више ближила, био сам све уплашенији. Знао сам да је можда нећу преживети. Највише сам се бојао гужења. Сам нисам могао ниједном да удахнем ваздух, а везе справице кроз коју сам дисао нису увек биле чврсте и понекад сам лежао будан до зоре у смртном страху да се цевчица не одвоји. Праве опасности наравно није било јер, чим двапут не бих удахнуо, звонио је аларм и неко је хитно долазио.

Једног таквог црног дана врата су се широм отворила и у моју собу је ушао човек у хируршком оделу и капи. С јаким руским нагласком рекао је: „Ја сам ваш стоматолог, зините да вам извадим зуб!” Помислио сам да ми се причуњава зато што ме лекари кљукају лековима за смирење. Али, био је то мој стари пријатељ комичар Робин Вилијамс. Тада сам се, први пут после несреће, насмејао.

Мој трогодишњи син Вил такође ми је улио неку наду. Једном, док се играо на поду моје болничке собе, изненада је подигао главу и рекао: „Мама, тата више не може да покреће руке”. „Тако је, тата више не може да покреће руке”, одговорила му је Дејна.

ПОДНИСНИ
ЗАБАВНИК

ГЛУМАЦ КРИСТОФЕР РИВ, НАЈ-ПОЗНАТИЈИ ПО ГЛАВНОЈ УЛОЗИ У ФИЛМУ „СУПЕРМЕН”, МОРАО ЈЕ И У ЖИВОТУ ДА БУДЕ НАТЧОВЕК ПОСЛЕ НЕСРЕЋЕ У КОЈОЈ ЈЕ ОСТАО ПАРАЛИЗОВАН ОД ВРАТА НАДОЛЕ

Рив на подијуму за време доделе „Оскара” 1996. године

Вил је наставио: „И тата више не може да иде и да трчи.” Дејна је рекла: „Тачно, више не може”. Вил је мало ћутао, а онда се, сав срећан, насмејао: „Тата још може да се смеши!”

Оперисан сам 5. јуна. Операција је савршено успела, а и остао сам жив. Лекар је предвидео да ћу једнога дана вероватно бити у стању да дишем без пумпице што ми је пробудило велику наду.

Три недеље касније сместили су ме у Институт Кеслер за рехабилитацију у Вест Оринџу, у држави Њујорк. Најцрњи су ми били дани када ми је терапеут за дисање Бил Керол мерио капацитет плућа, односно колико ваздуха могу да удахнем без пумпице. Да би ми уклонили апарат за дисање, морао сам да имам капацитет плућа од најмање 750 кубних центиметара. Када сам почео терапију, игла се

једва дизала изнад нуле што ме је разлућивало.

Прекретница у новом животу

Некако у то време одлучио сам да присуствујем годишњој свечаној вечери у добротворне сврхе уметничке организације „Креативна коалиција”. Вечера је заказана за 16. октобар у чувеном хотелу „Пјер” у Њујорку. Желео сам да одем и истовремено страховао од војње до Менхетна. То би био први пут после несреће да се негде појавим. Питао сам се да ли ће моји мишићи издржати или ће ме ухватити грч што се често догађало. Хоће ли с пумпицом за дисање све бити у реду или ћу се угушити?

Дејна и ја ипак смо одлучили да одемо на ту вечеру. Она је сматрала да је за мене добро да изиђем и ухватим се укошта са својим страховима. Тога дана по подне Дејна је очеткала мој фрак и пошлала смо.

Скоро пет месеци кретао сам се само у инвалидским колицима брзином пужа. Одједном сам се нашао везан на задњем седишту комбија који је возио брзином од осамдесет километара на сат. Врат ми се за то време прописно укочио и наравно да сам имао грчеве.

Чим смо стигли у хотел, Дејна ме је одвела у апартман са нарочитим болничким лежајем да се добро одморим. Када су ме у инвалидским колицима извели на подијум, имао сам снаге да захвалим својим колегама, било их је око седам стотина, који су ми, уставши на ноге, плескали. Овације су трајале дуже од пет минута.

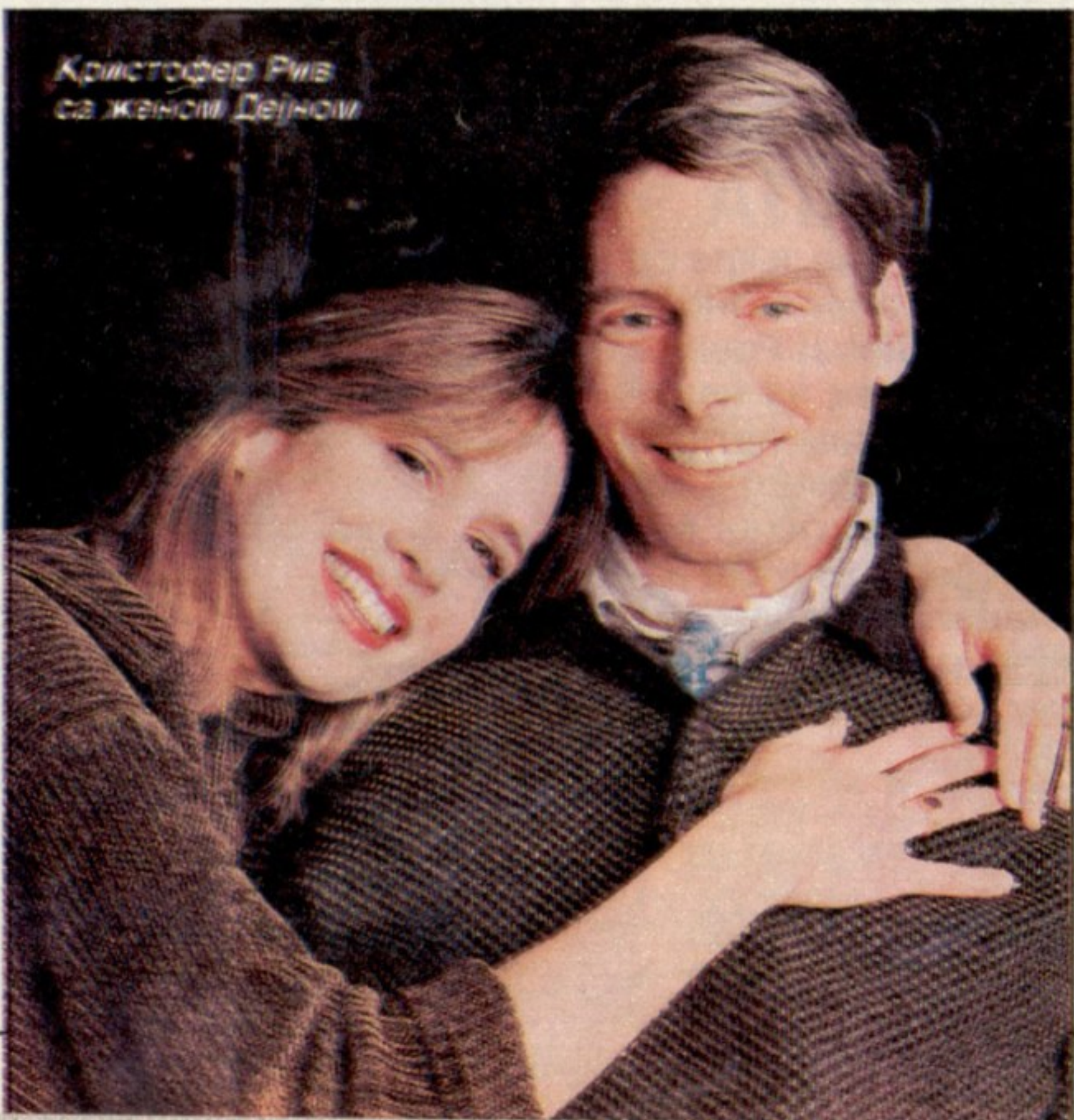
Та вечера била је прекретница у мом новом животу.

После тога чврсто сам одлучио да почнем да дишем без справе. Вежбао сам свакодневно борећи се за ваздух и колутајући очима, али сам издржао. Најзад сам, после много дана, успео да удахнем сам 560 кубних центиметара ваздуха. Пре него што сам напустио Центар за рехабилитацију, успевао сам да дишем самостално по тридесет минута.

Срећан сам што сам се определио за живот, а срећни су и моји најближи. На Дан захвалности 1995. године први пут после несреће могао сам да дођем кући и с породицом проведем празник. Када сам угледао нашу кућу, пошле су ми сузе ■

Кристофер Рив

— двадесет један

Аутолок 2000 је једноставан и поуздан уређај за блокирање аутомобилског волана. Израдила га је британска фирма Autolok Security Products, а састоји се од челичне ручке прекривене пластиком. Кад се постави на волан и затвори, он више не може да се окреће. Постоји јединствен модел који се прилагођава свим врстама волана. Брава се закључава притиском дугмета. Ручка је приликом испитивања издржала покушаје обијања чекићем, бушилицом, калаузом! ■

ЕЛЕКТРОНСКА МАПА

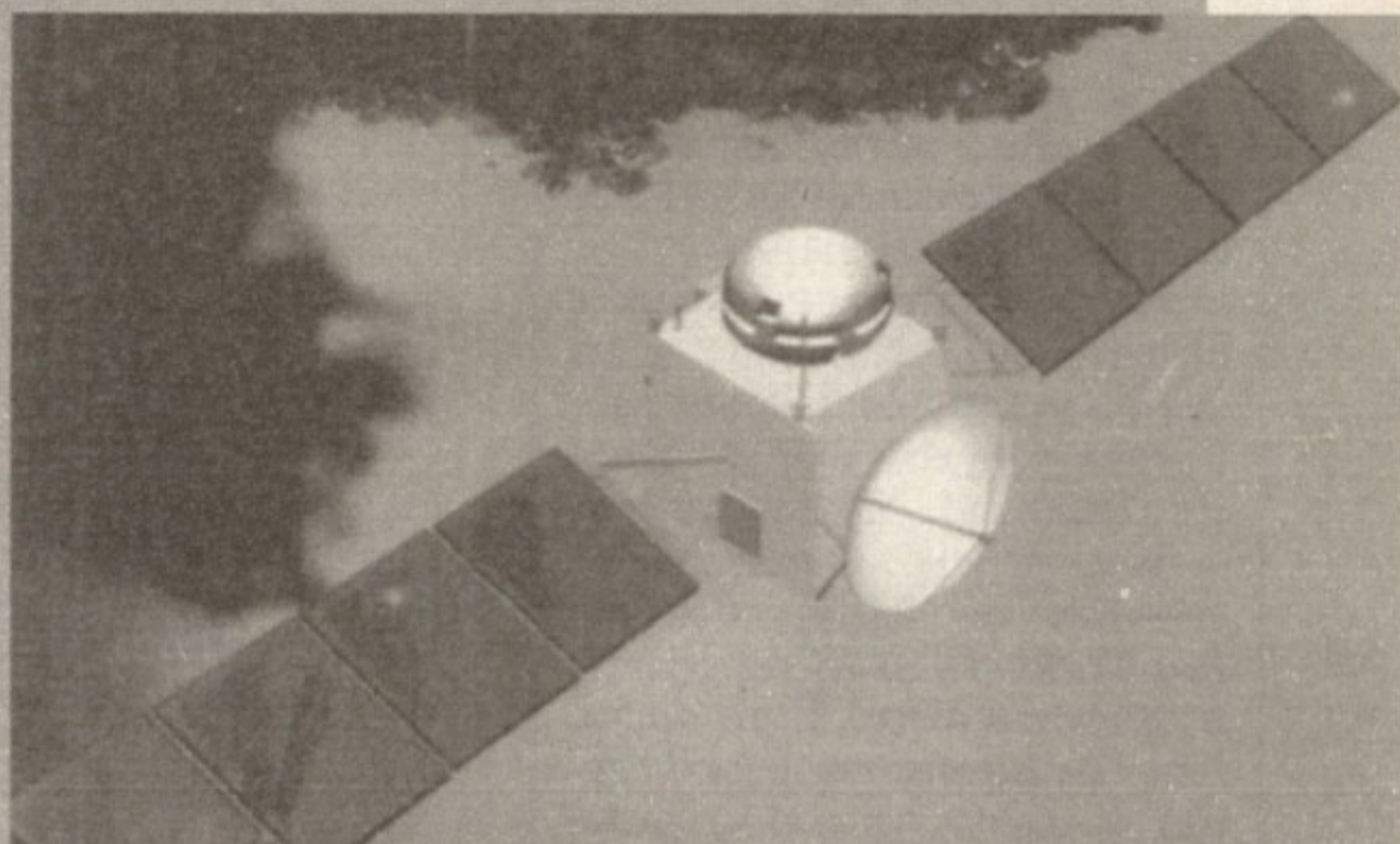
Ево најзад карте с којом ћете увек знати где се налазите. За оне који често путују електронска мапа је права ствар! У нови GPS (Global Positioning System) уређај уграђен је систем за непогрешиво сналажење на свим значајним путним правцима у Северној, Централној и Јужној Америци. Тачан положај одређује се са дигиталним мапама и приказује на малом екрану. Ако сте задали правац кретања, GPS навигатор показује вам најкраћи пут и дати вам још много корисних обавештења: просечну брзину којом се крећете, време које сте провели у путу, за колико ћете стићи до одређеног места... и још много других података ■

В. А.

двадесет два

ДОК РЕПАТЕ ЗВЕЗДЕ НЕБОМ ЈЕЗДЕ...

У последњих 20 година у правцу комета које се крећу унутар Сунчевог система послато је осам сонди. Њихов је задатак био да сниме главе тих комета и проуче честице које њихови репови остављају у васиони. За лансирање је спремно пет нових, много савршенијих сонди које ће моћи да допру до самог средишта комете и да на Земљу донесу узорке с њене површине. Циљ је да се утврди постоје ли сложени органски молекули који су, разбацани по космосу, могли да подаре живот и нашој планети.

Сонда Европске агенције за свемир зове се „Розета“ и у јануару 2003. године кренуће пут комете „Виртанен-Финли-Брук-2“. Њено име потиче од назива надгробне плоче која је помогла да се открије тајна хијероглифа. А сонда коју ће Наса 2005. године послати у правцу комете „Темпел-1“ кад ова буде најближе Земљи (на удаљености од 374 милиона километара), зове се „Дип спејс 4“. Занимљиво је да ће то бити прва сонда која ће моћи да уђе и у орбиту неке комете ■

ШТО ГЛАСНИЈЕ, ТО ХЛАДНИЈЕ

На универзитету у Индијани, САД, начињен је прототип фрижидера с акустичном комором у којој звук, емитован преко мембране сличне микрофону, достиже јачину од 160 до 180 децибела. Комора је зато добро заштићена и подељена у зону високог и зону ниског притиска.

Под утицајем јачине звука, течност или гас у комори почиње да вибрира, при чему се у зони високог притиска загрева, а тамо где је притисак најмањи хлади. Из ових веома учесталих вибрација, и до 600 пута у секунди, проистиче термичка снага која се, преко одговарајућег уређаја, користи за снижавање температуре у фрижидеру ■

VE 060 075 E	TRIP (BEST)	SPEED
59.6	HOME	60.0
01:07	DIET TO BEST	6.99
47.1	TRIP (BEST)	↑
52.9	TRIP (BEST)	↑
06:09	SUNRISE	08:37
11:01:07	SUNSET	08:37
22-11-07		

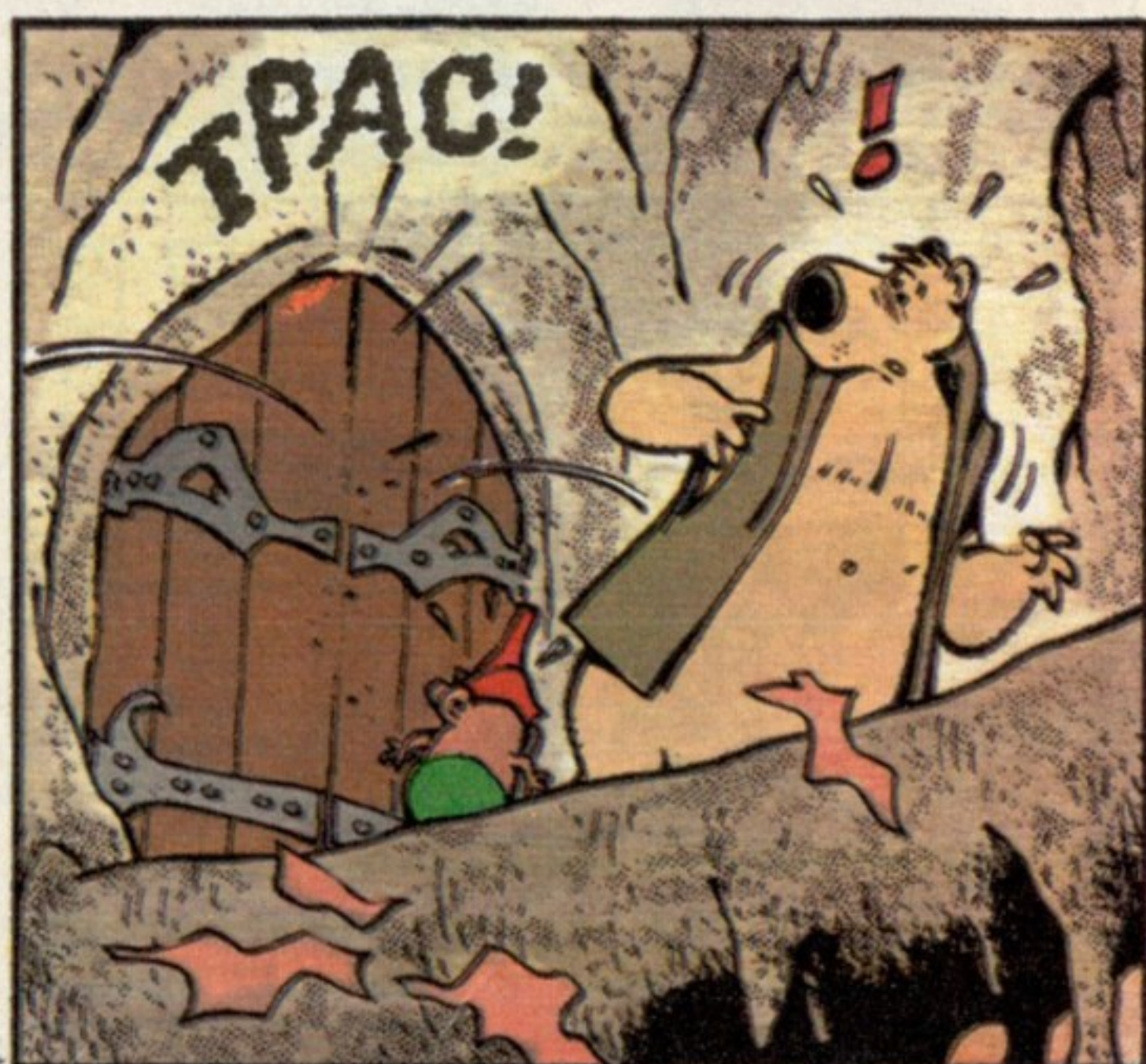
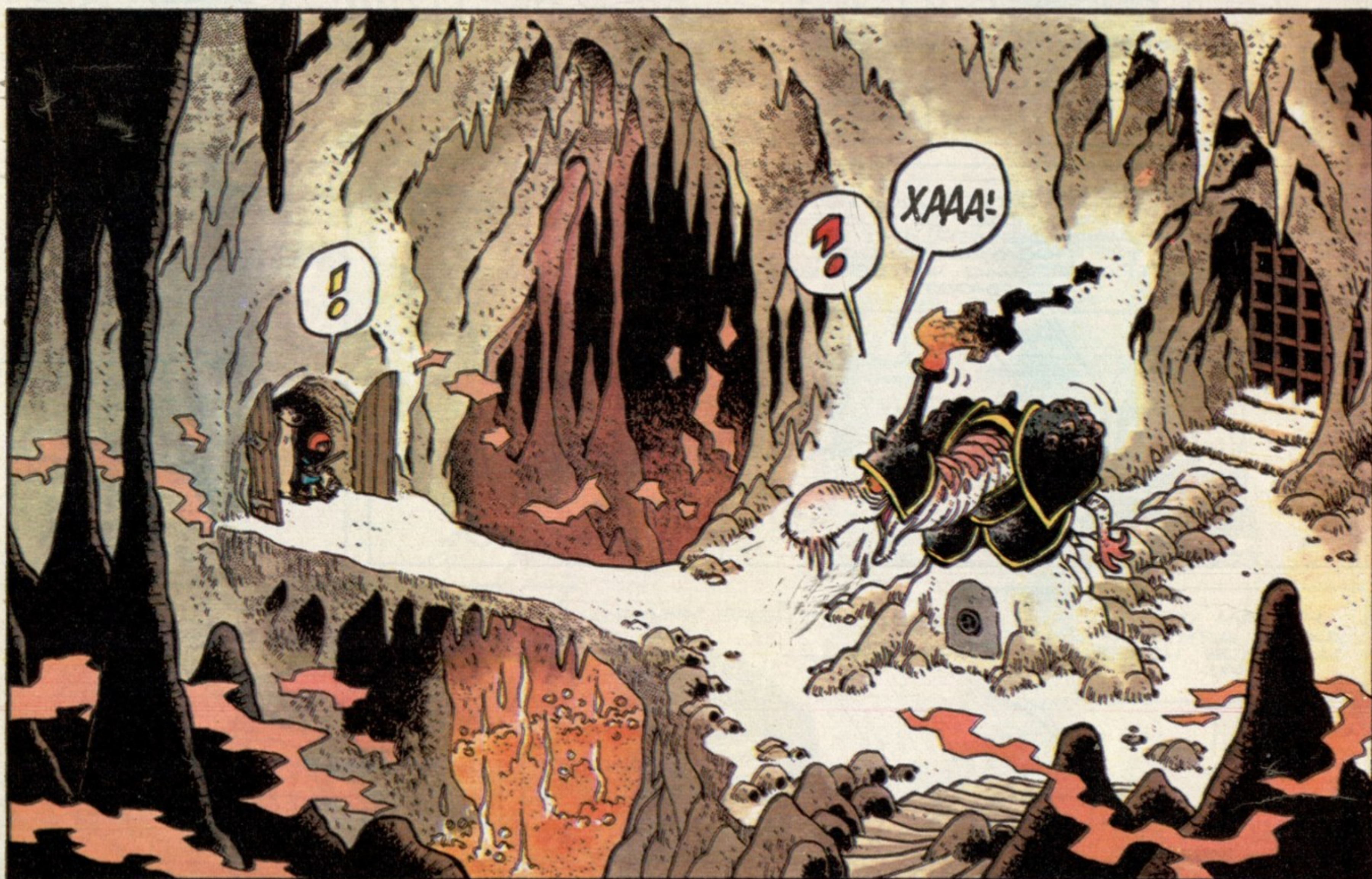
ПОДЈИТНИ ЗАБАВНИК

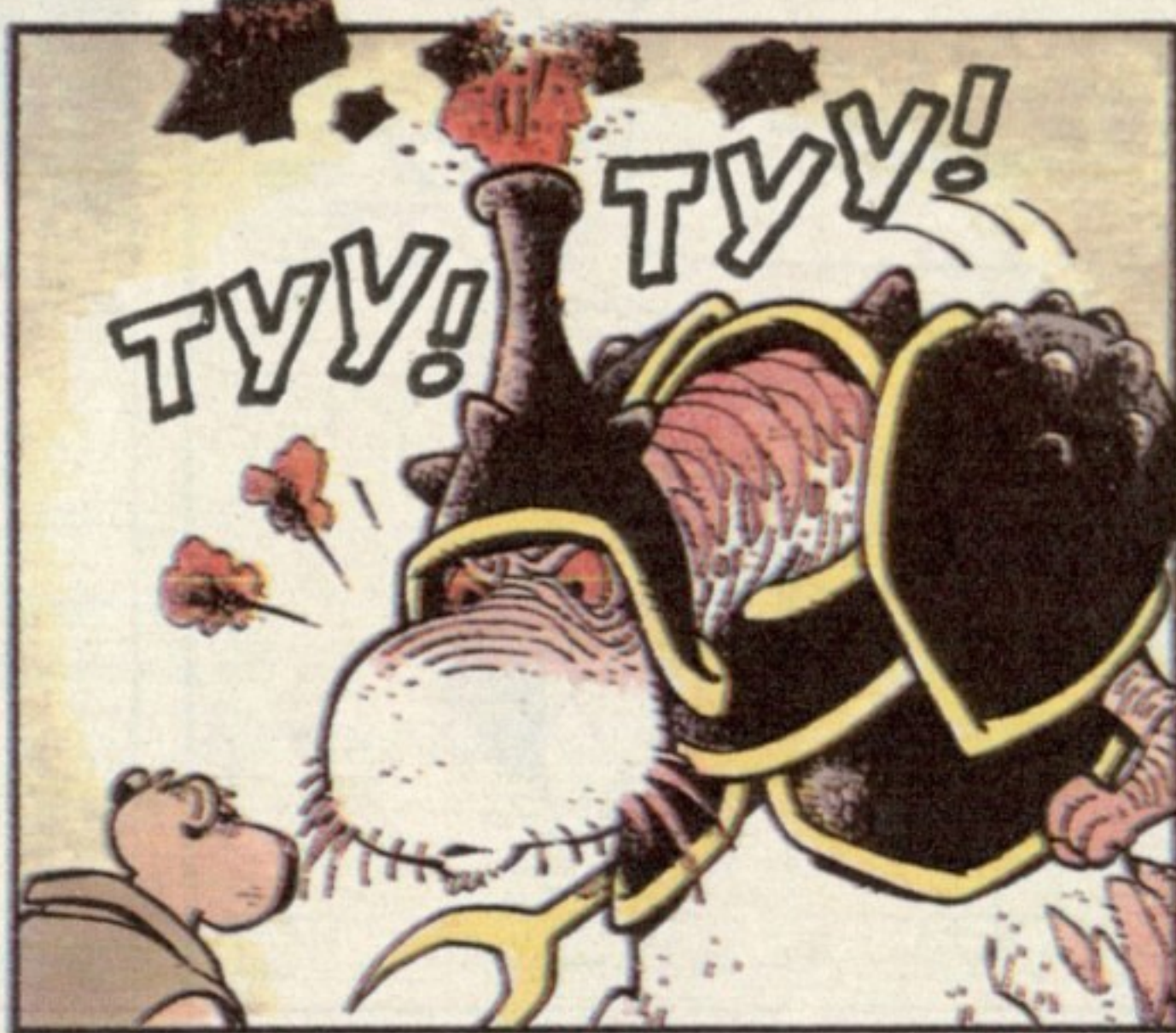
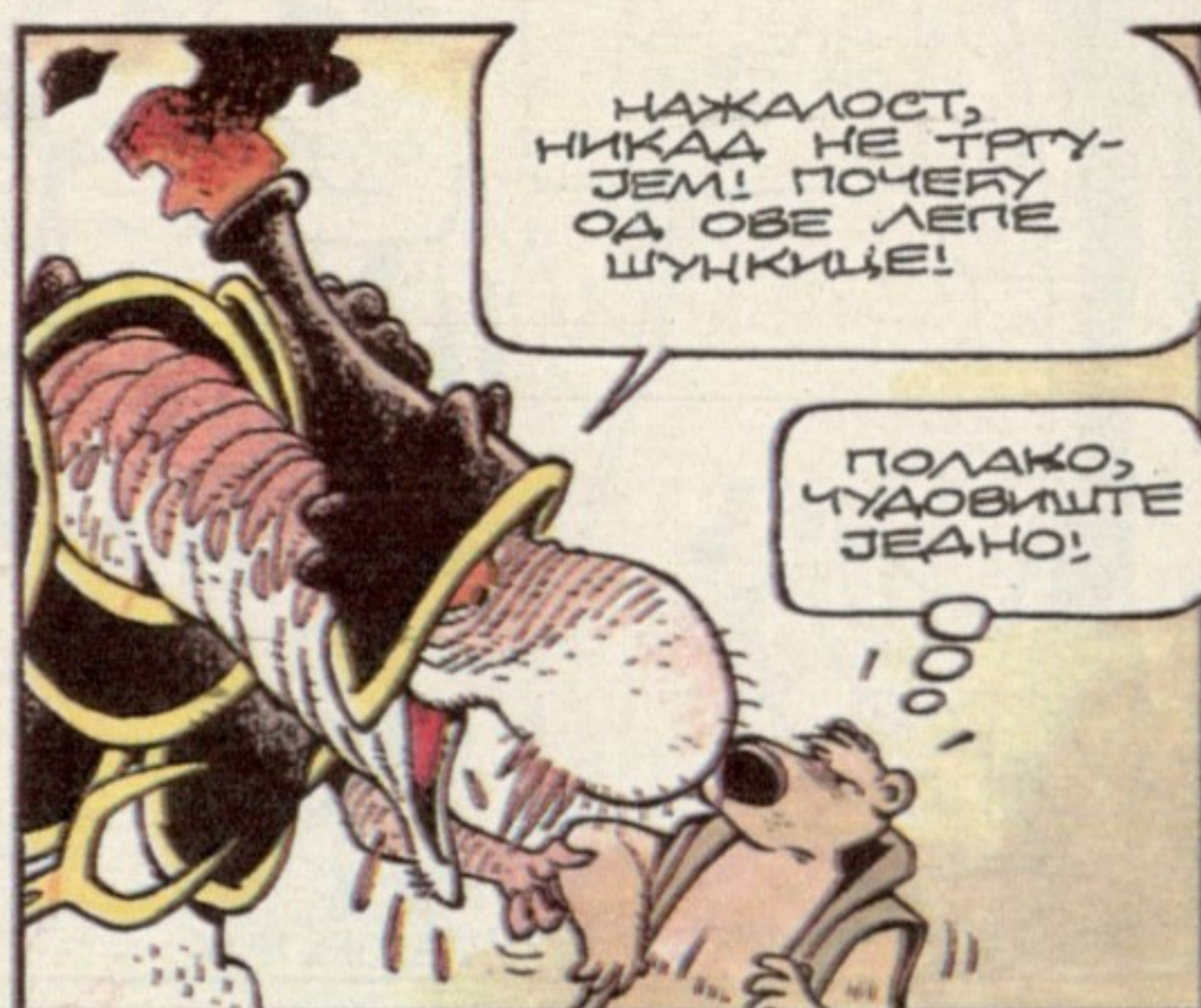
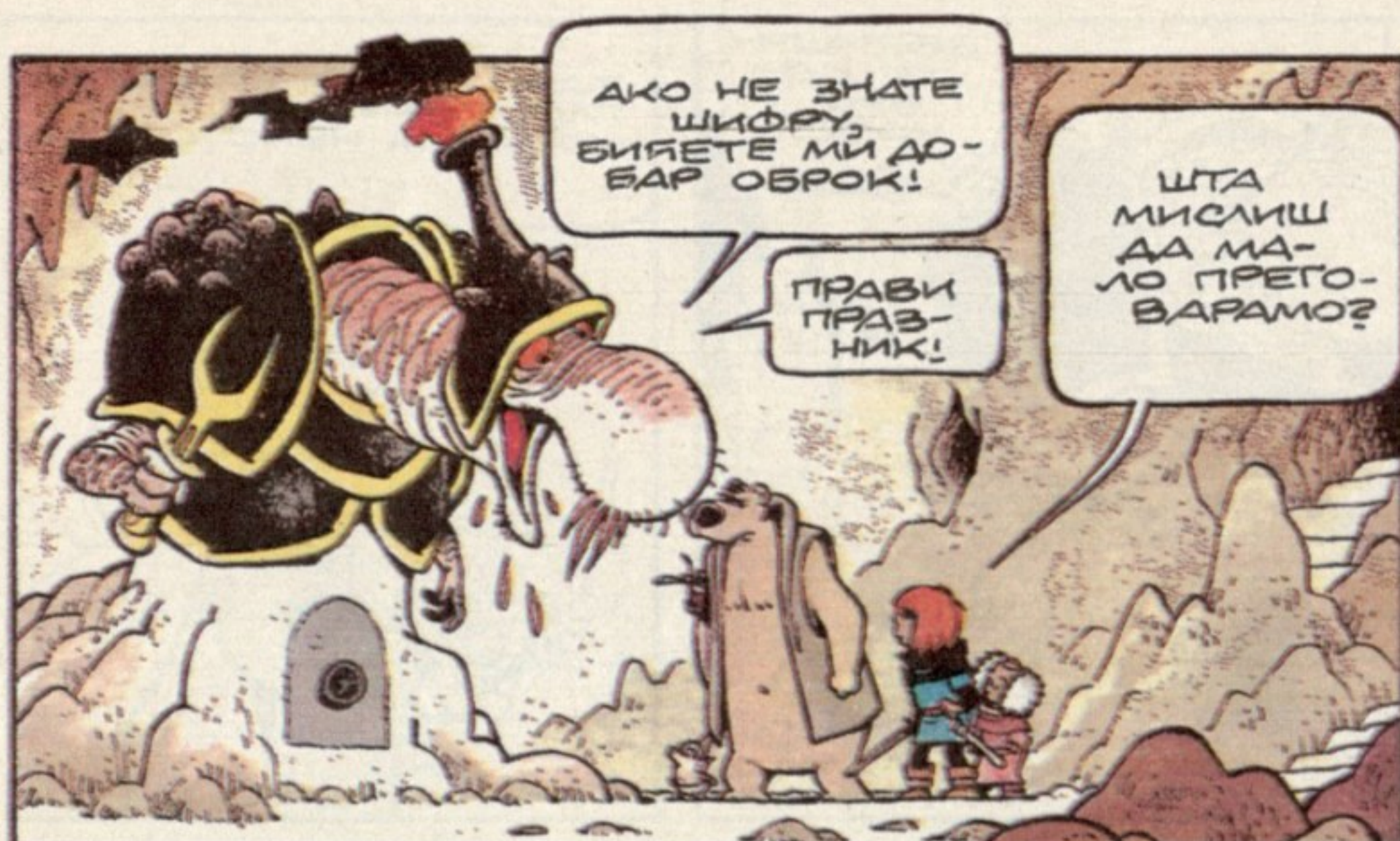
ДОЖИВЉАЈИ МАЛОГ ИГОА И ЊЕГОВЕ ДРУЖИНЕ **III ДЕО**

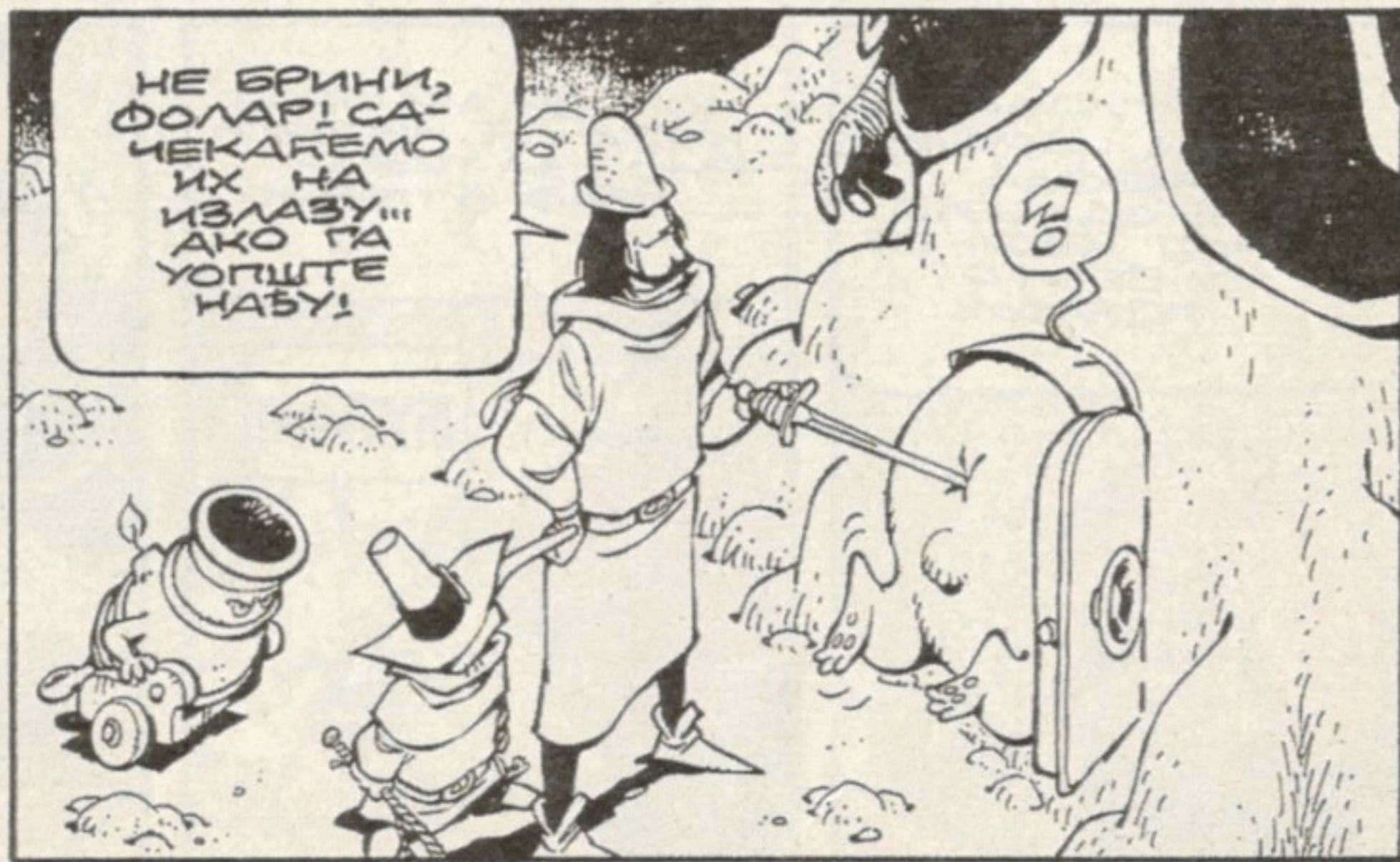
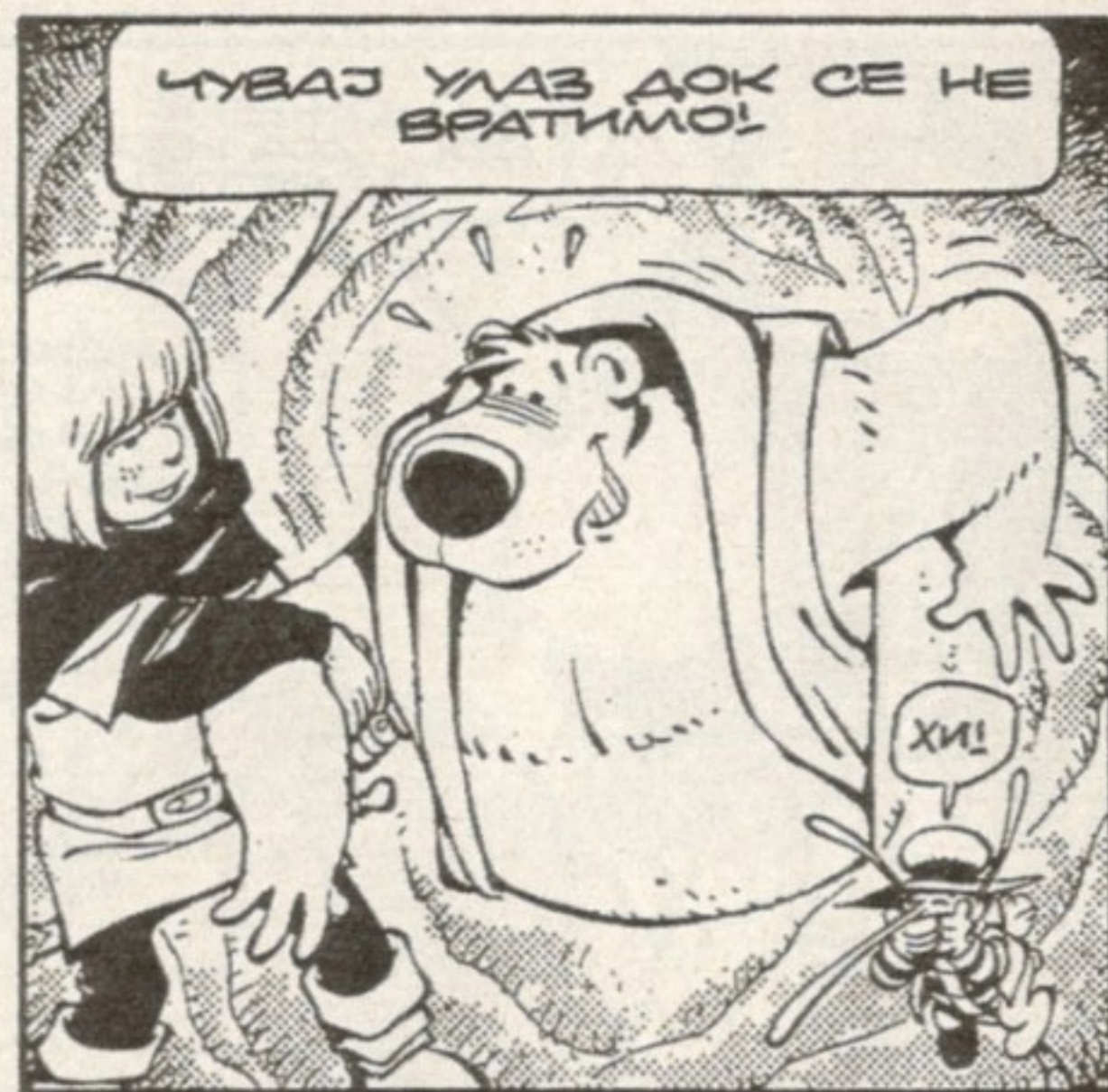
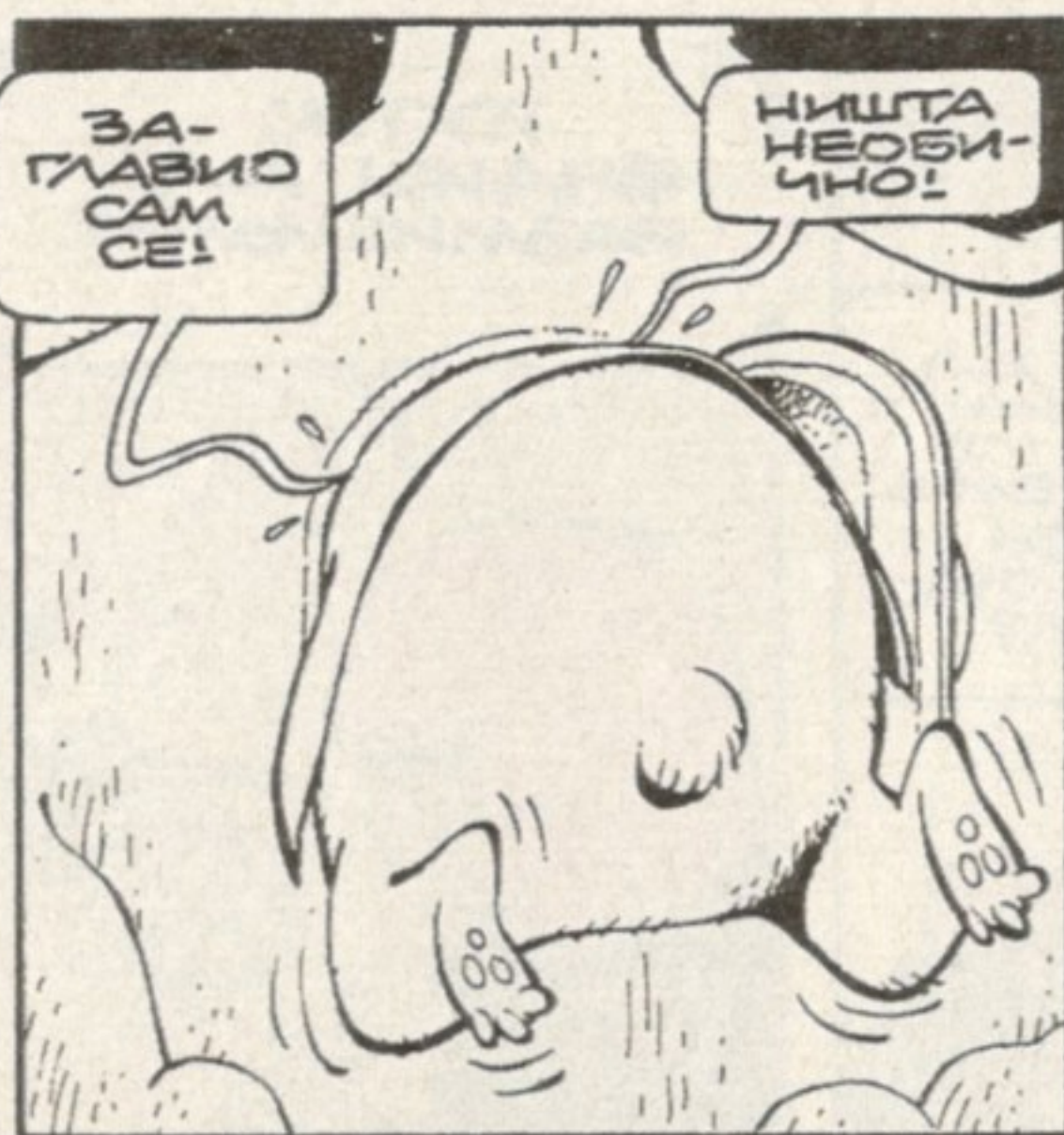
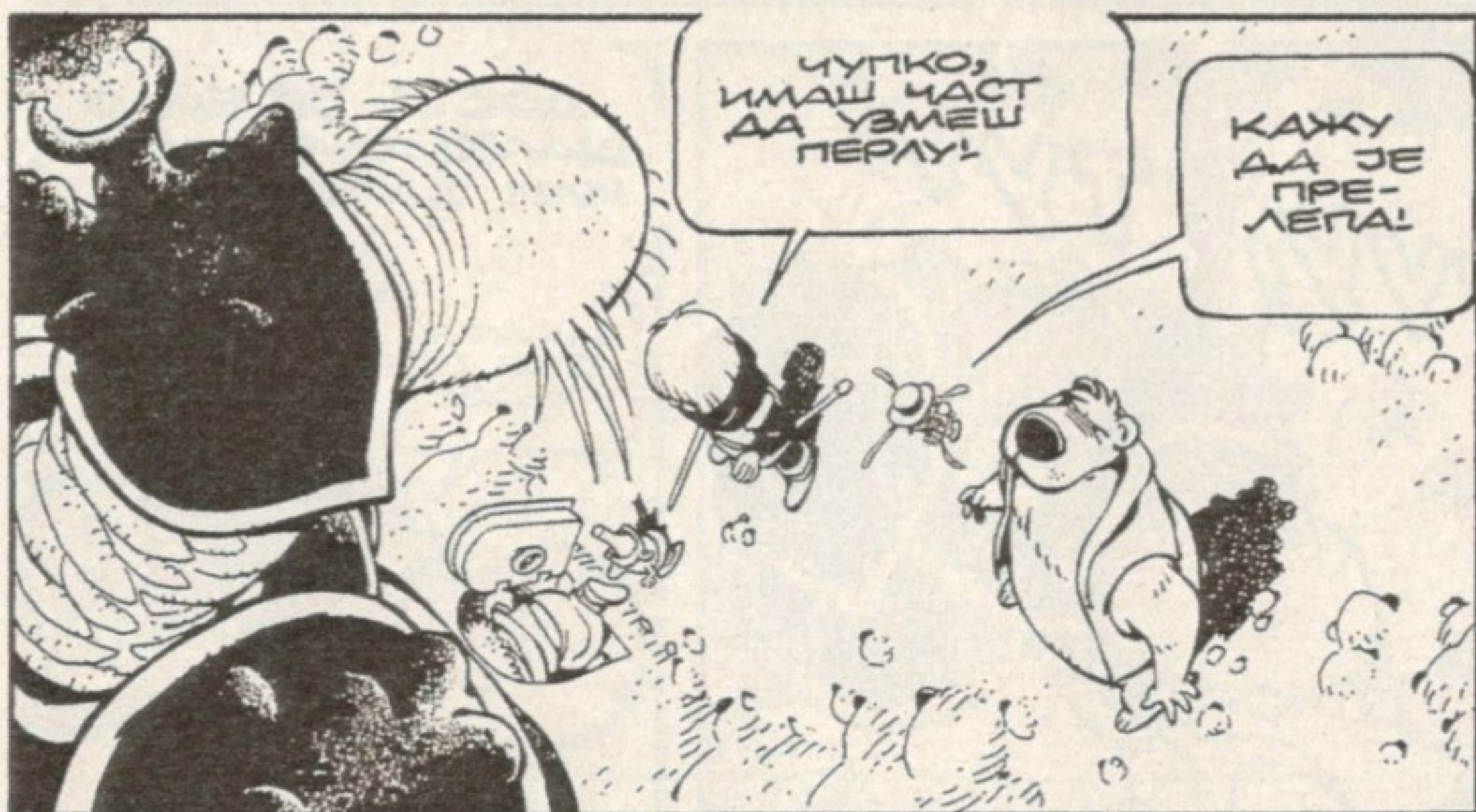
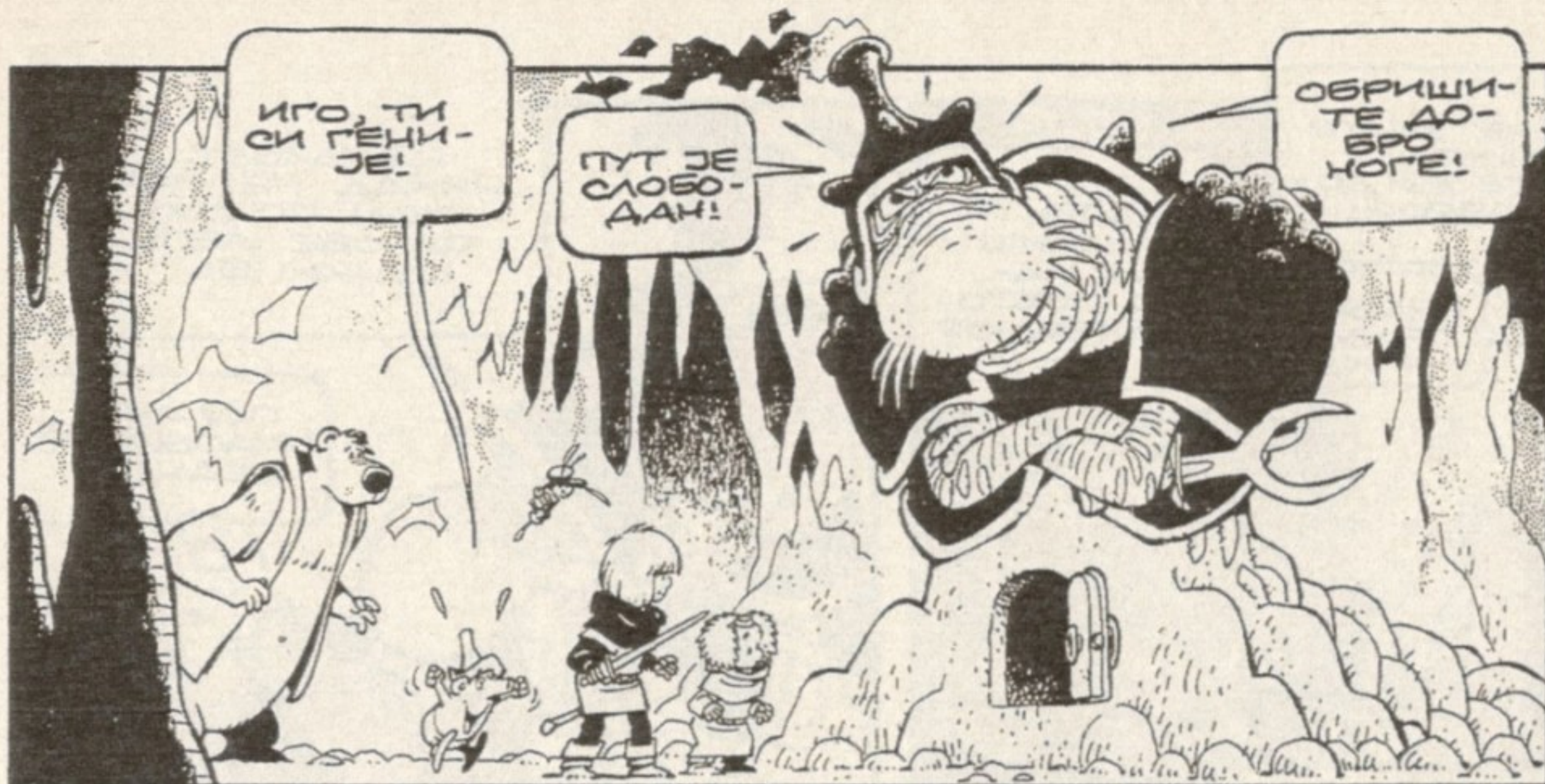
Малва и џола

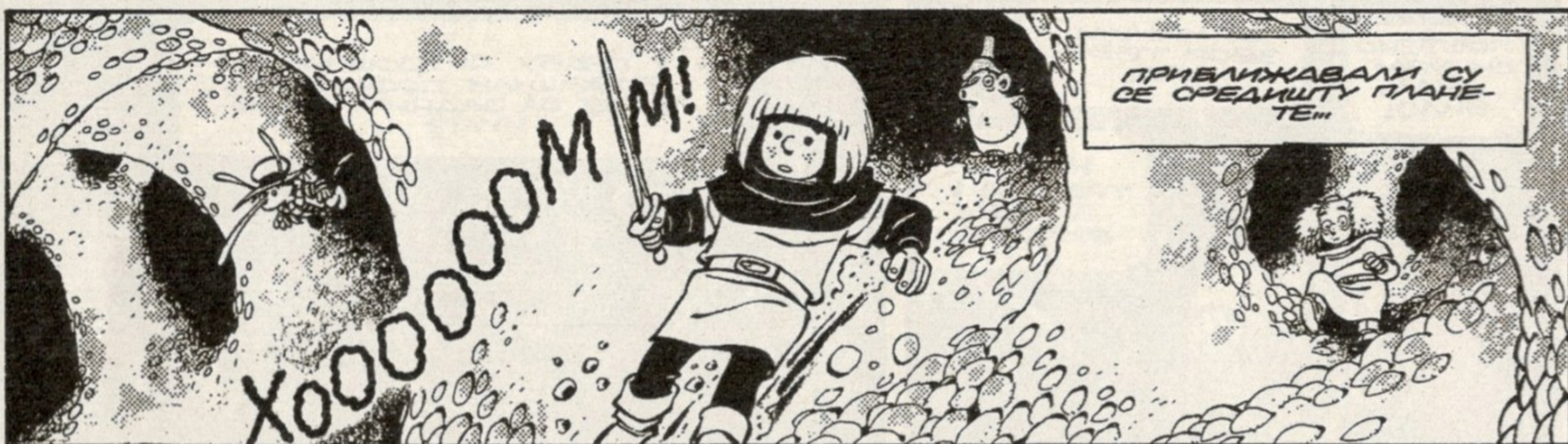
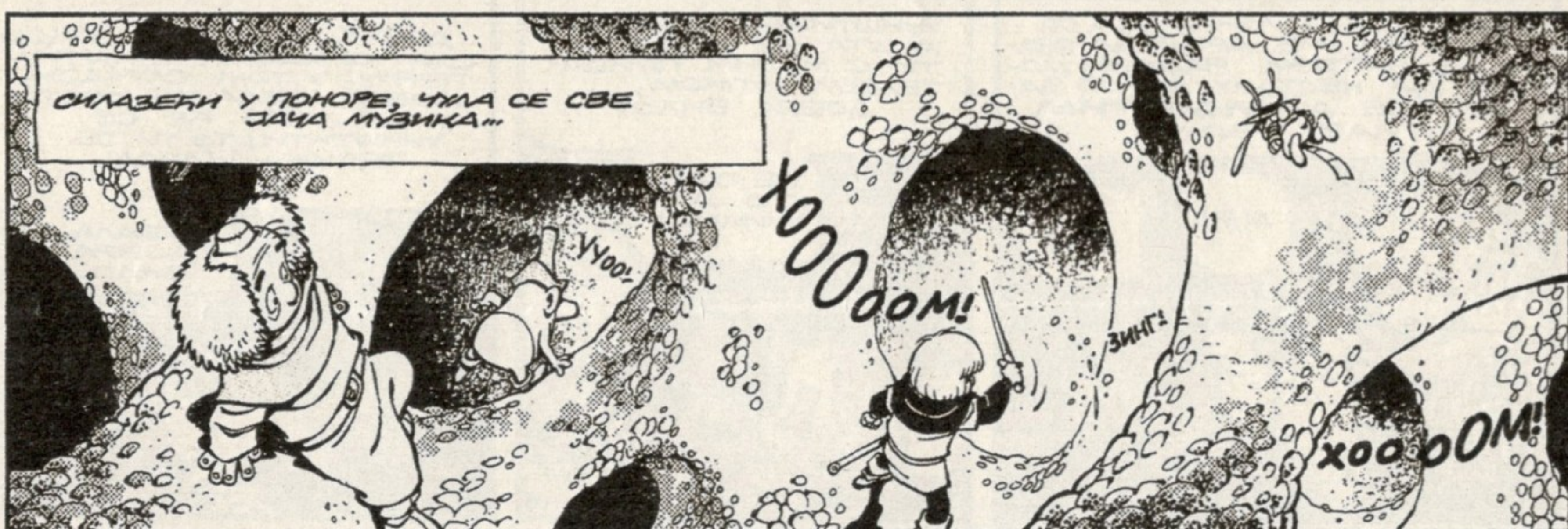
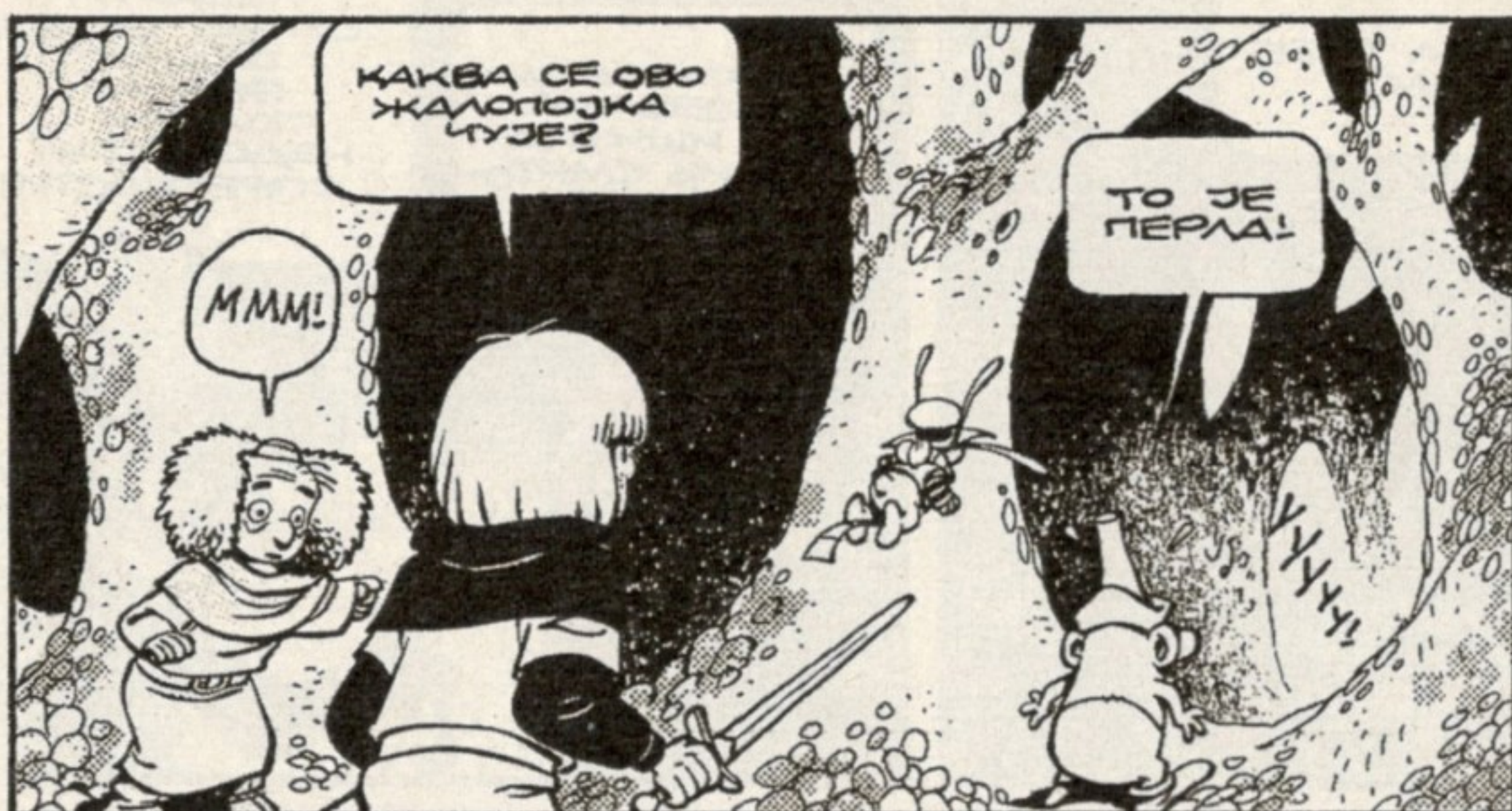
НАПИСАО И НАЦРТАО СЕДИ

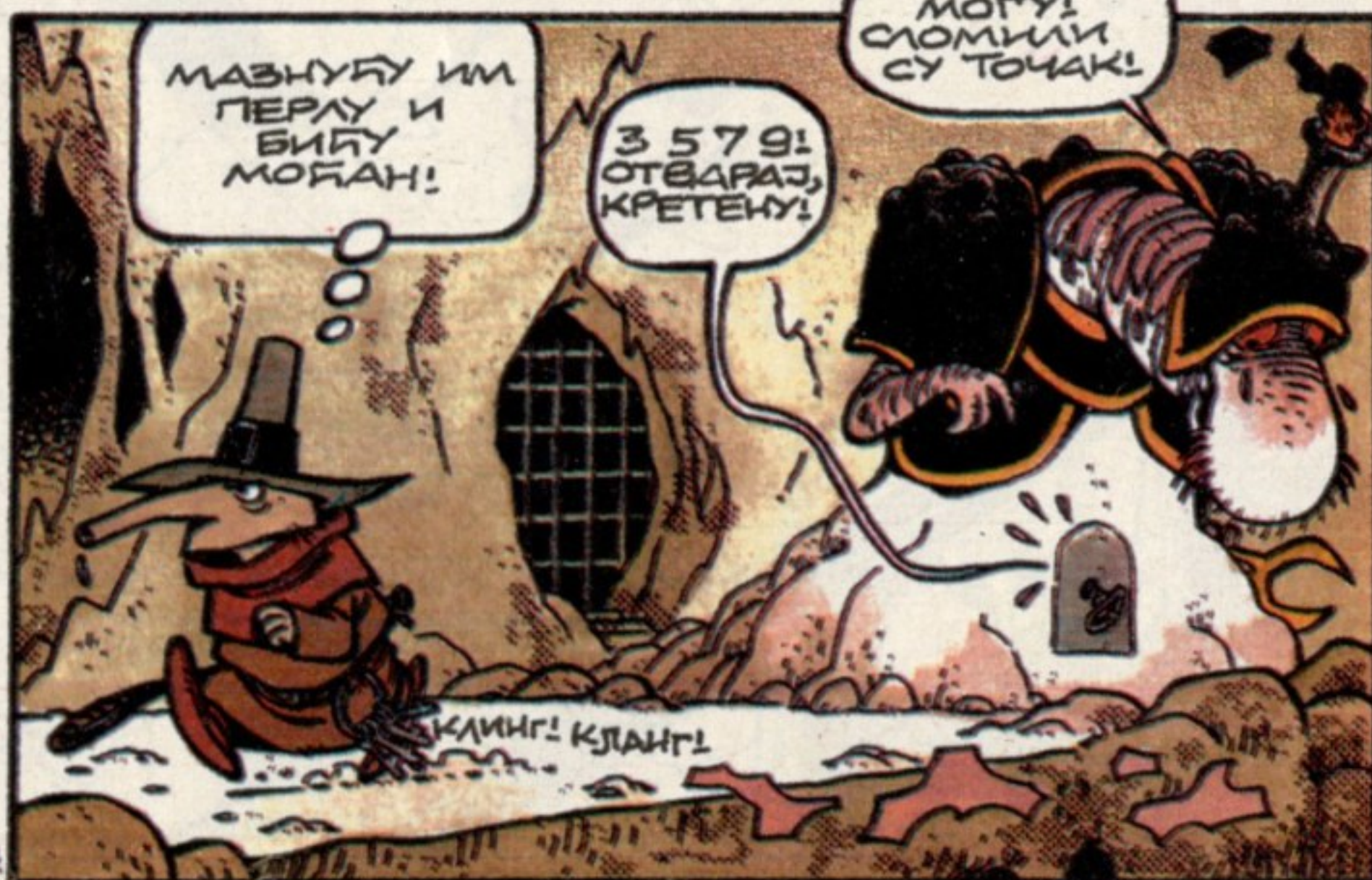
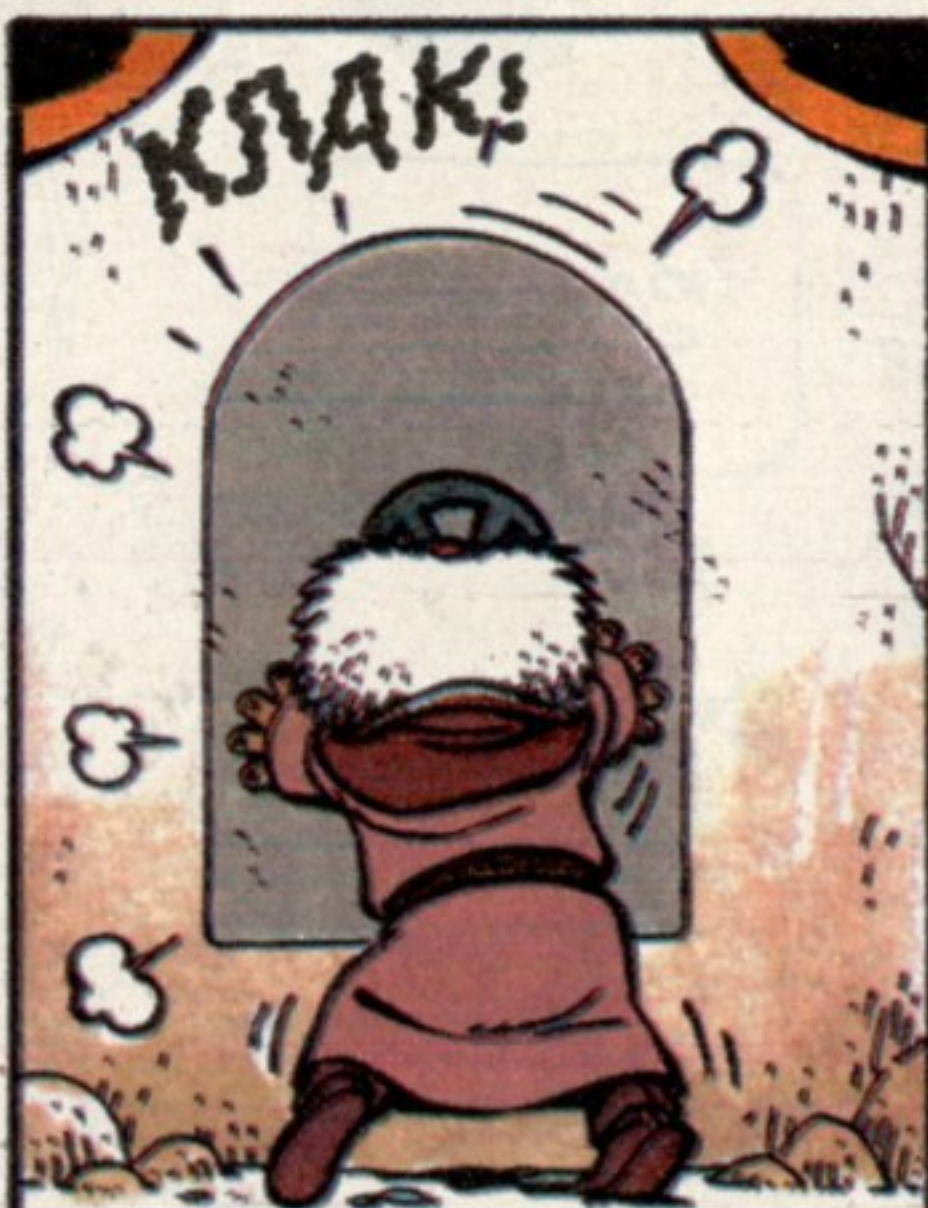
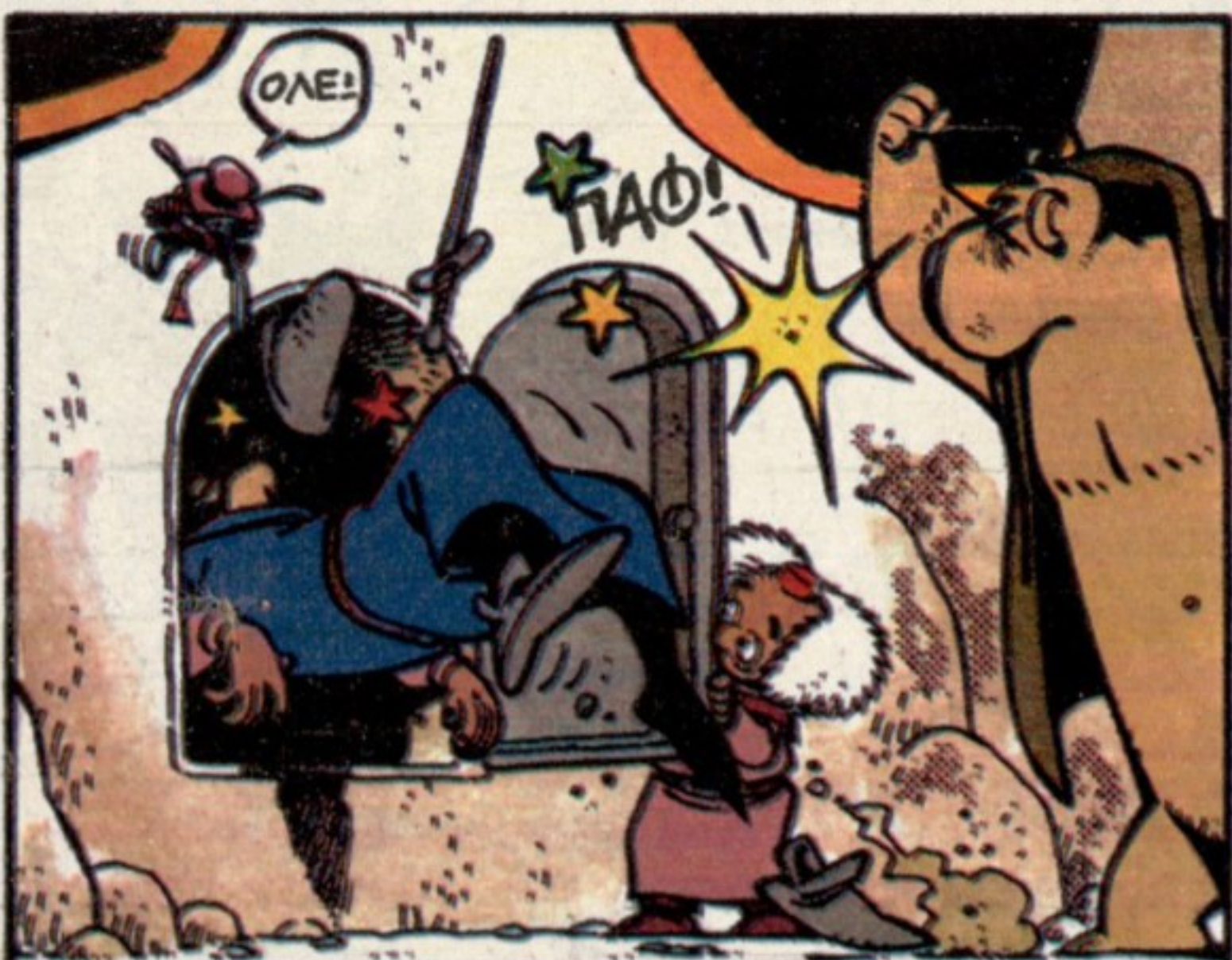
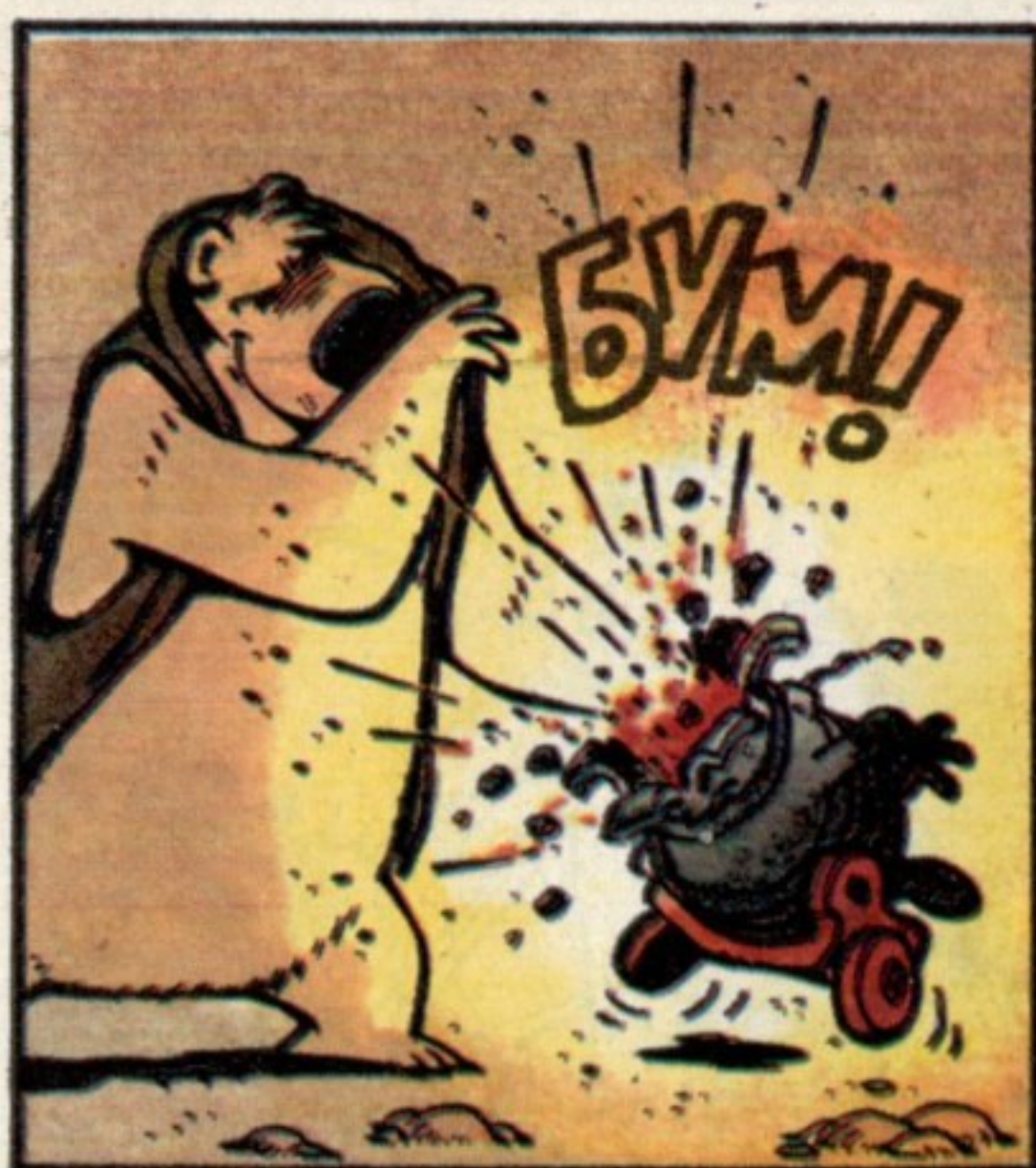

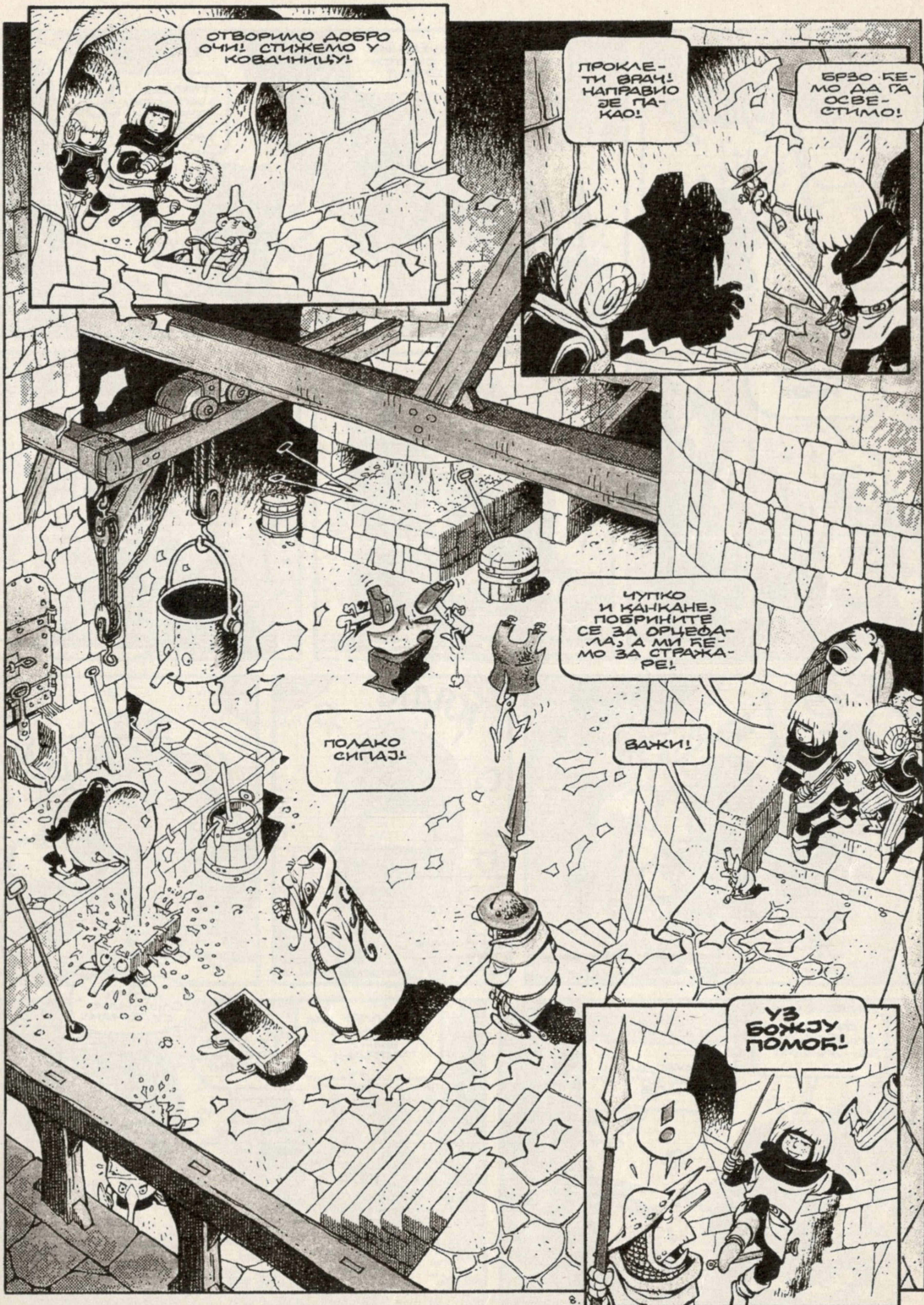

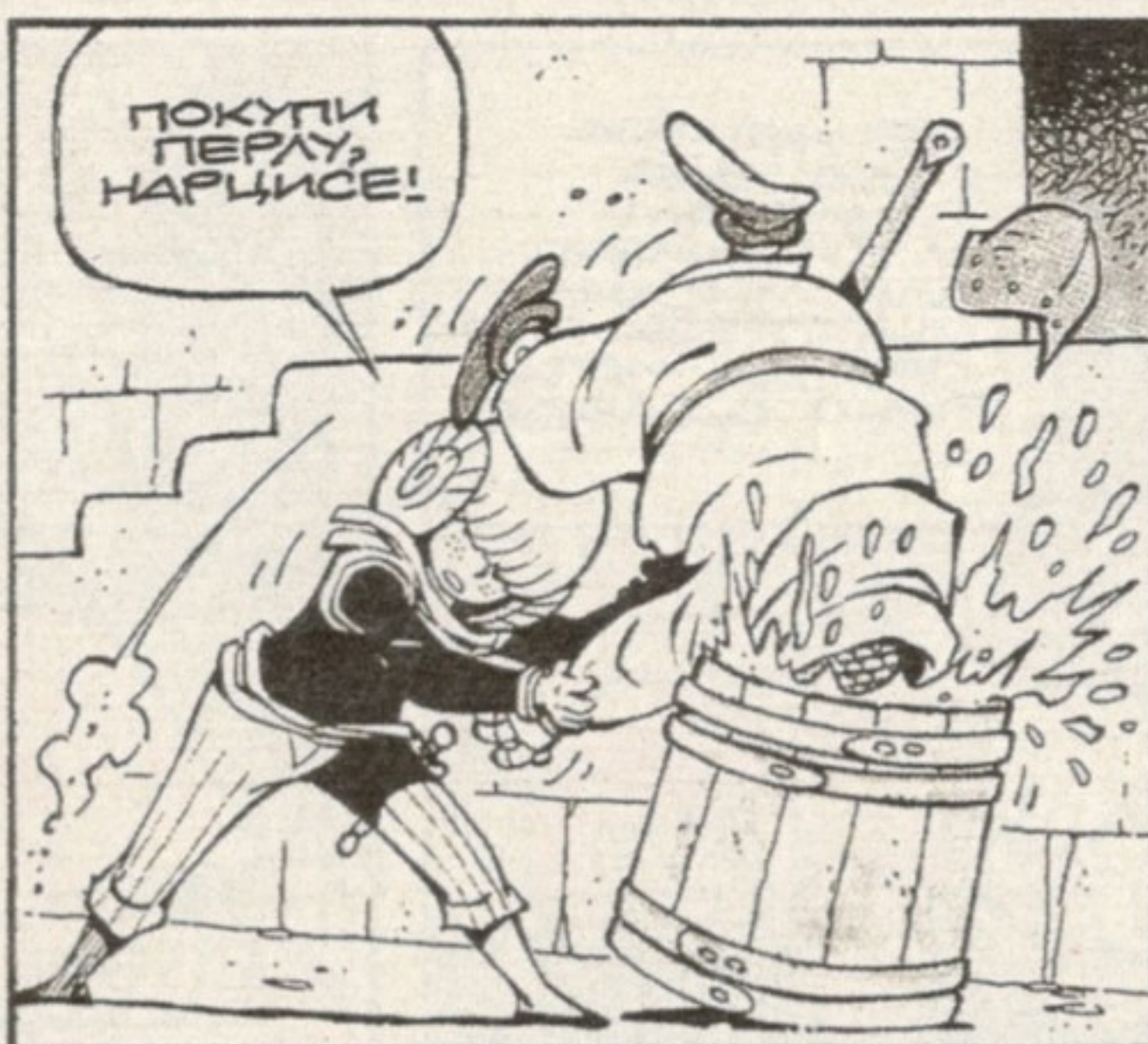
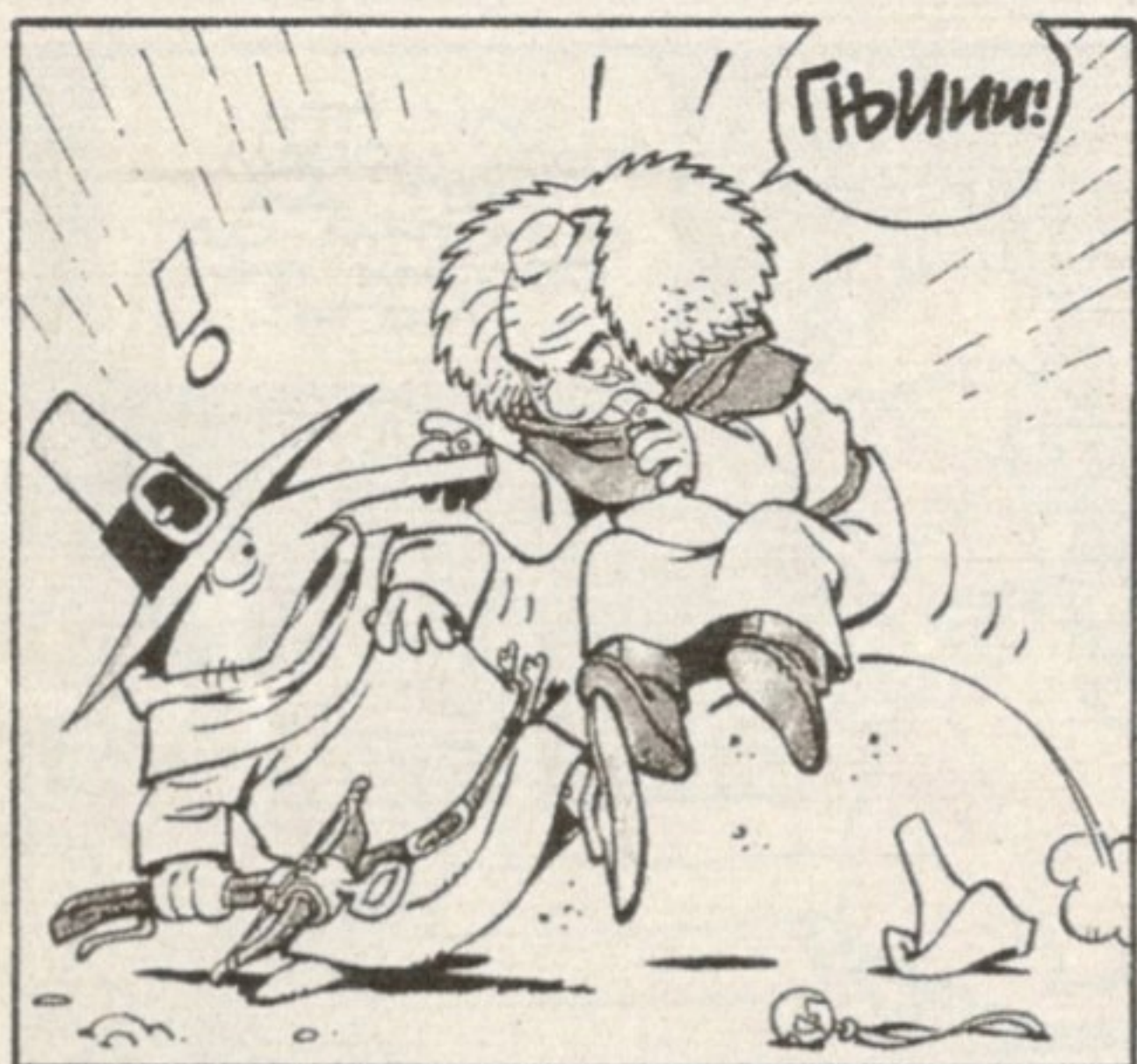
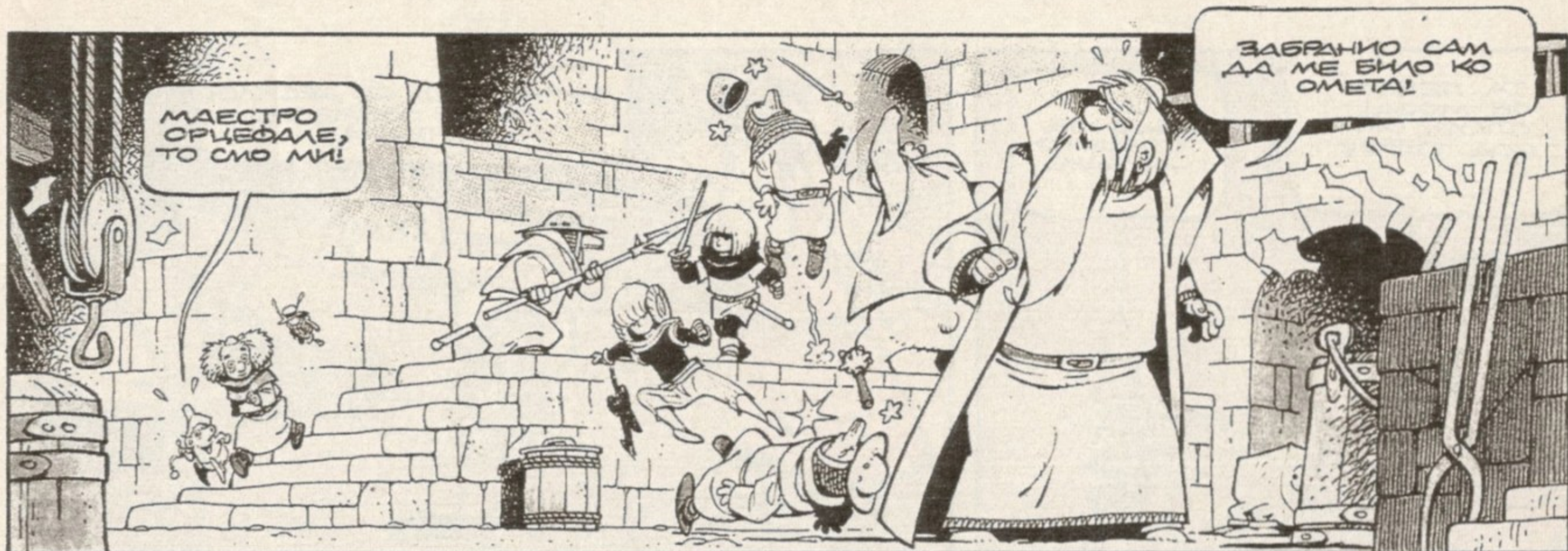

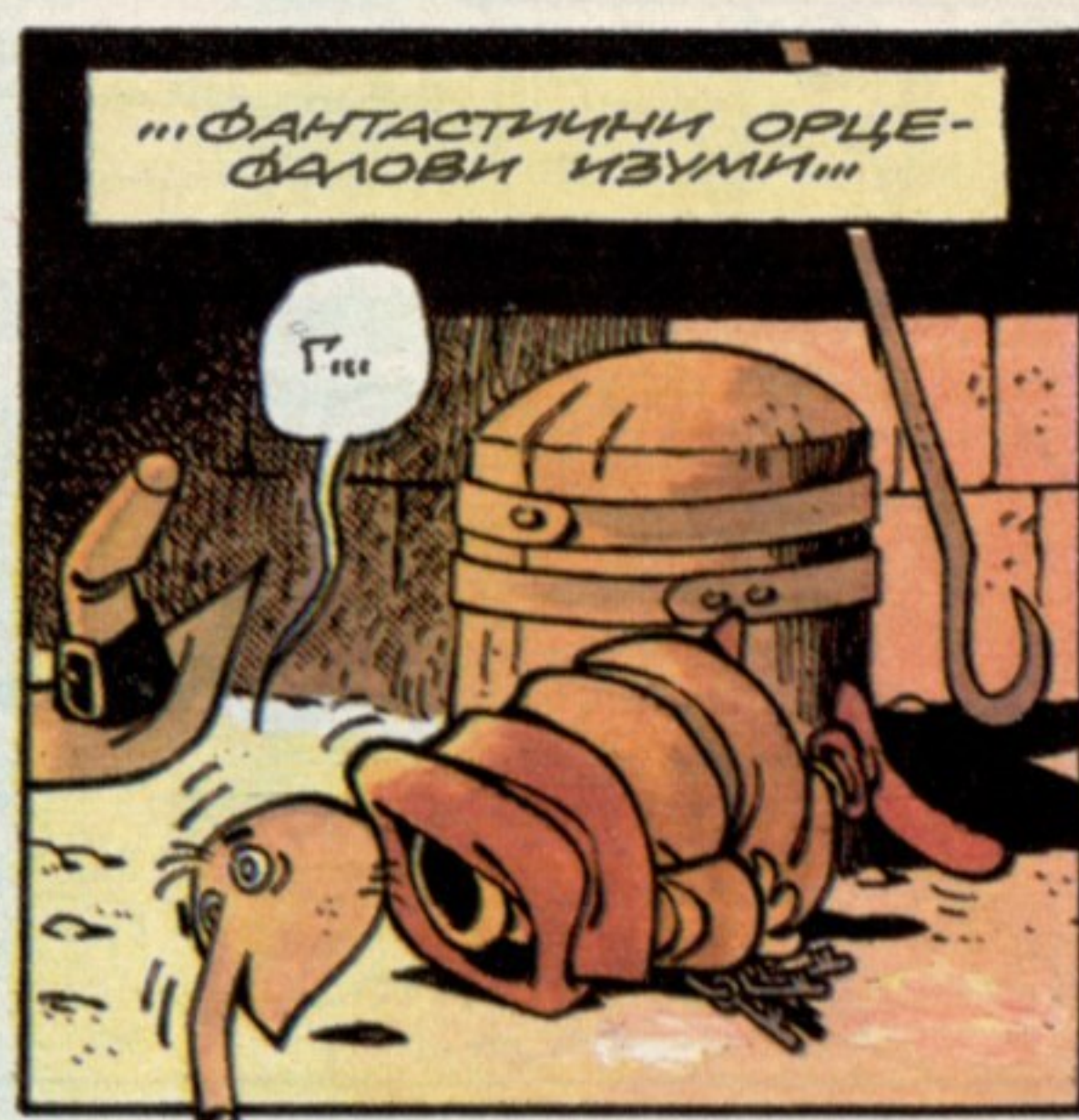

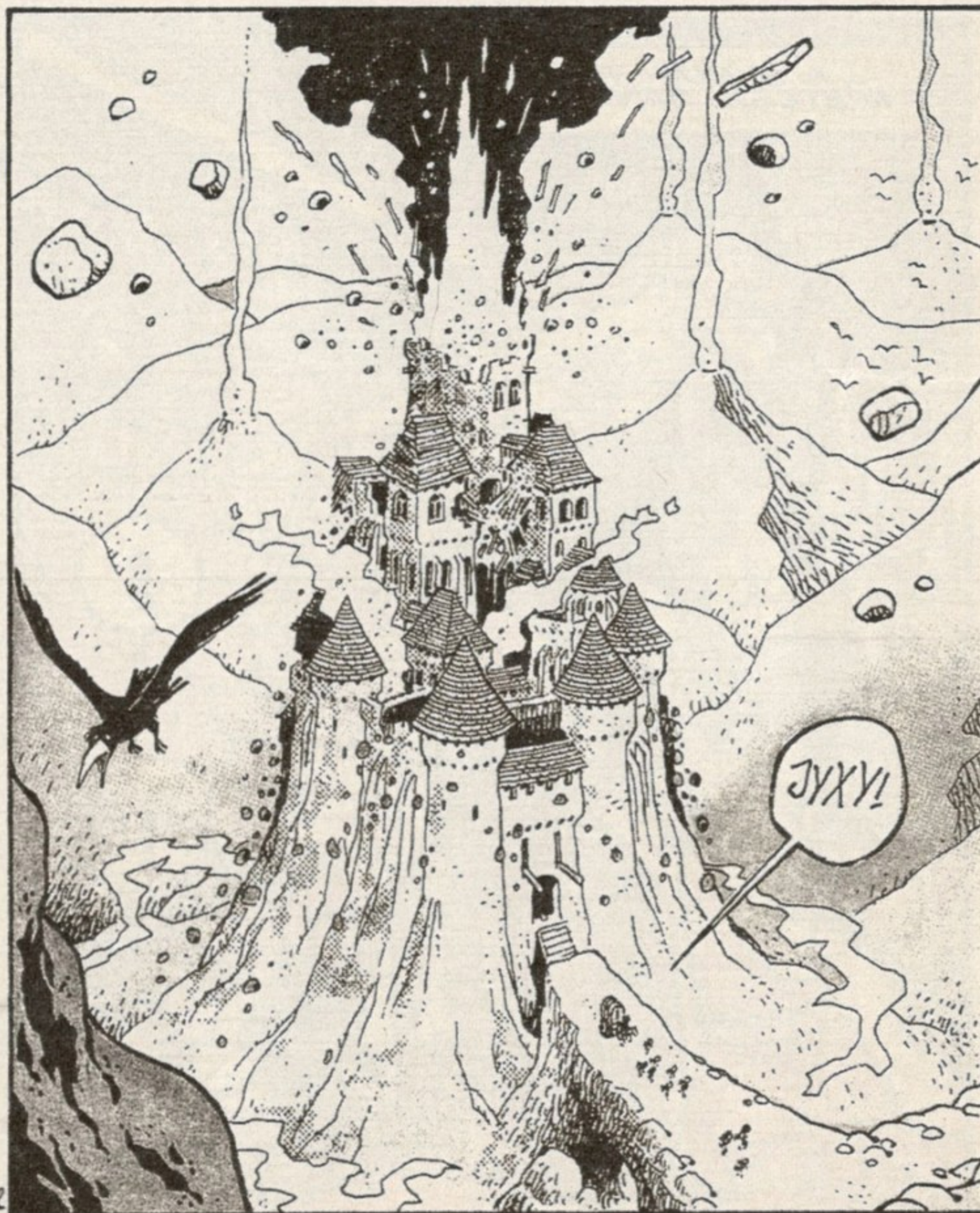
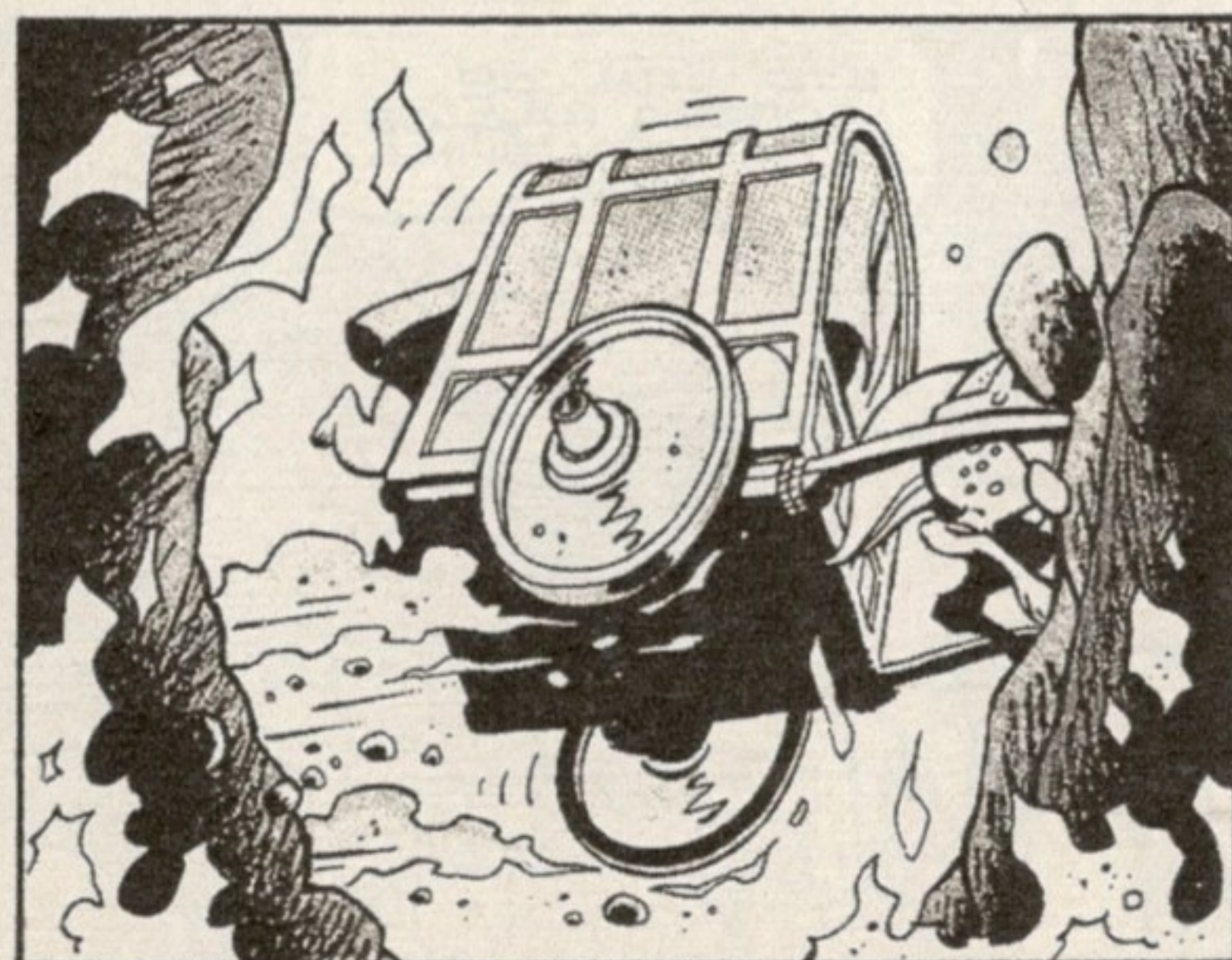
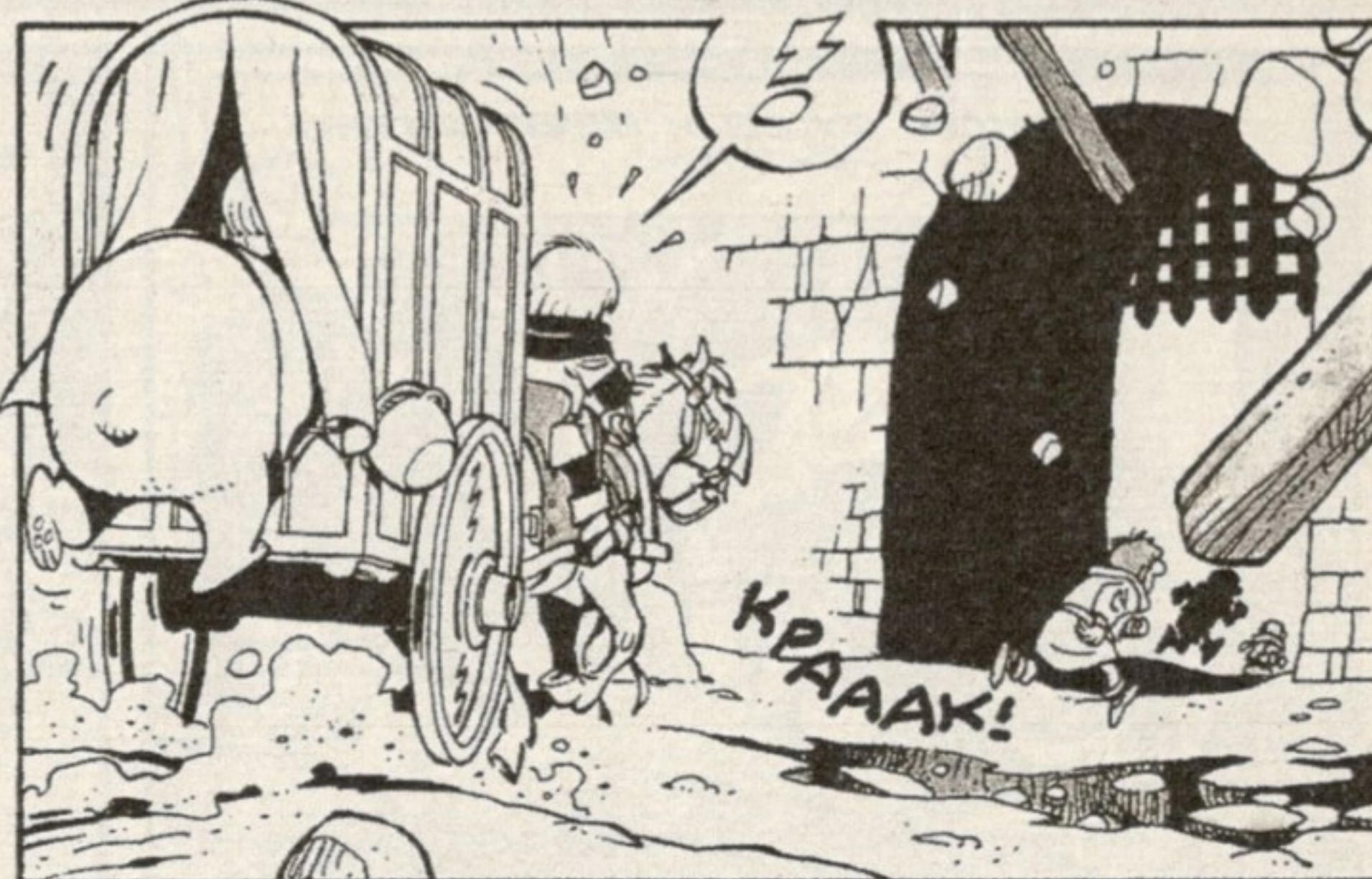
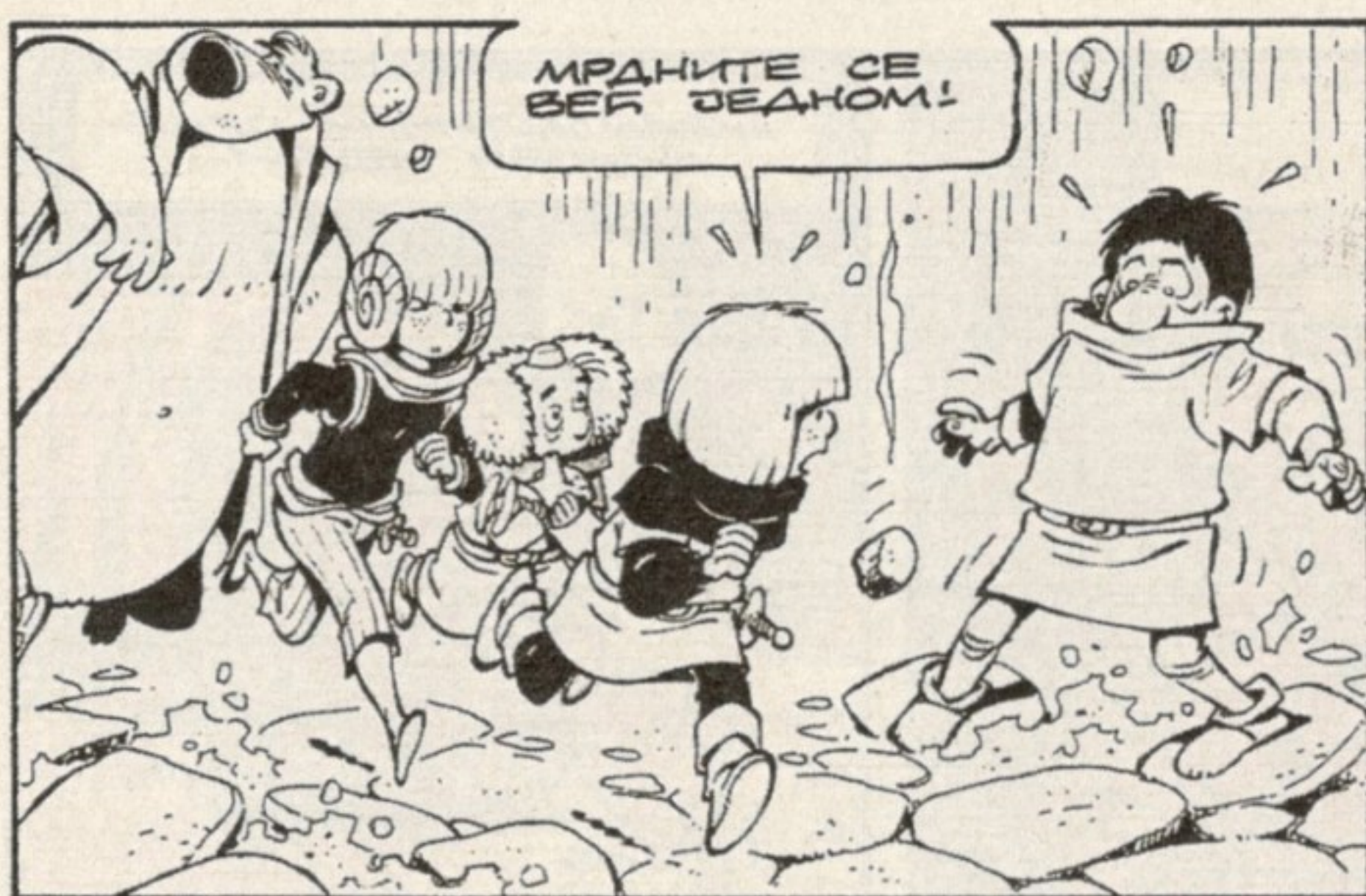

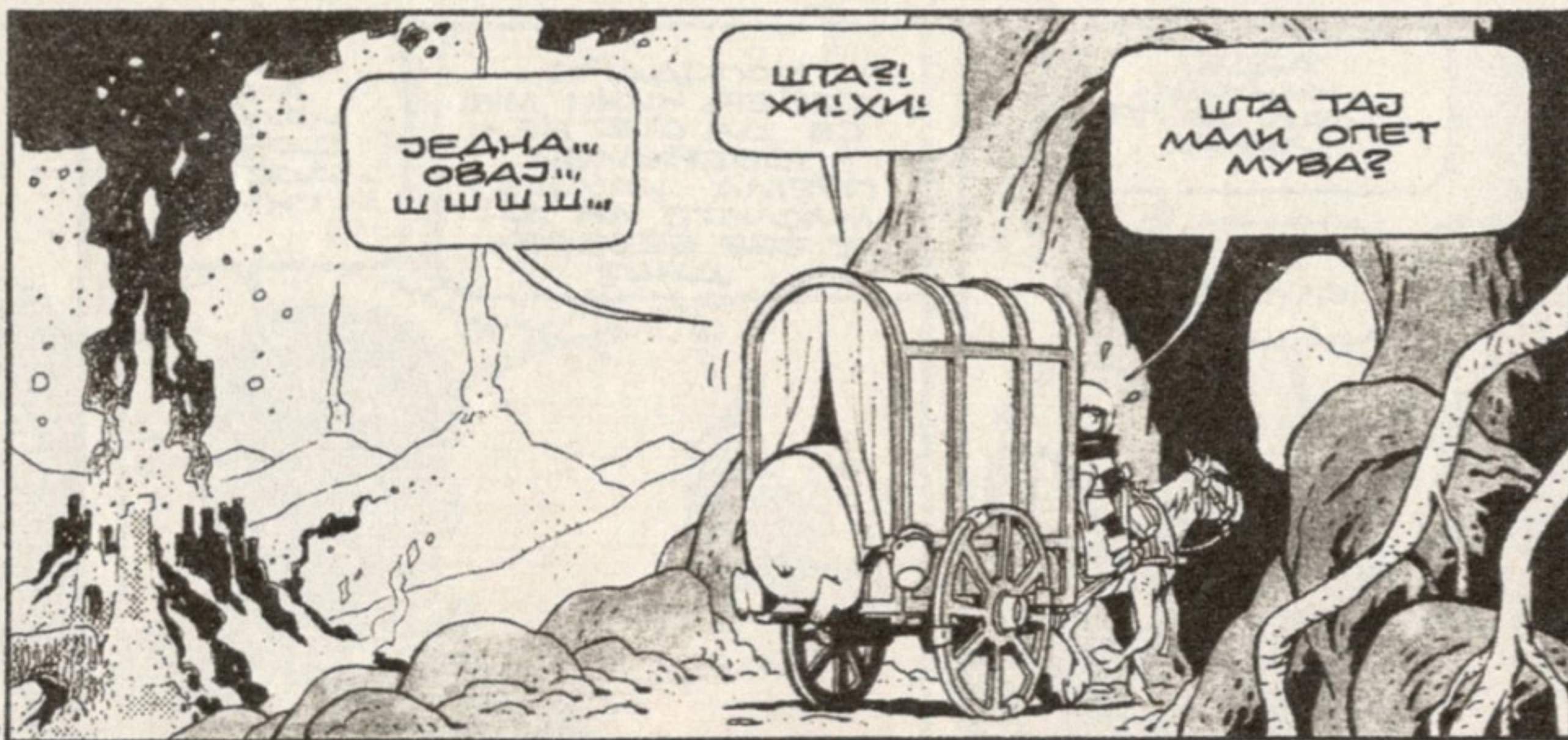
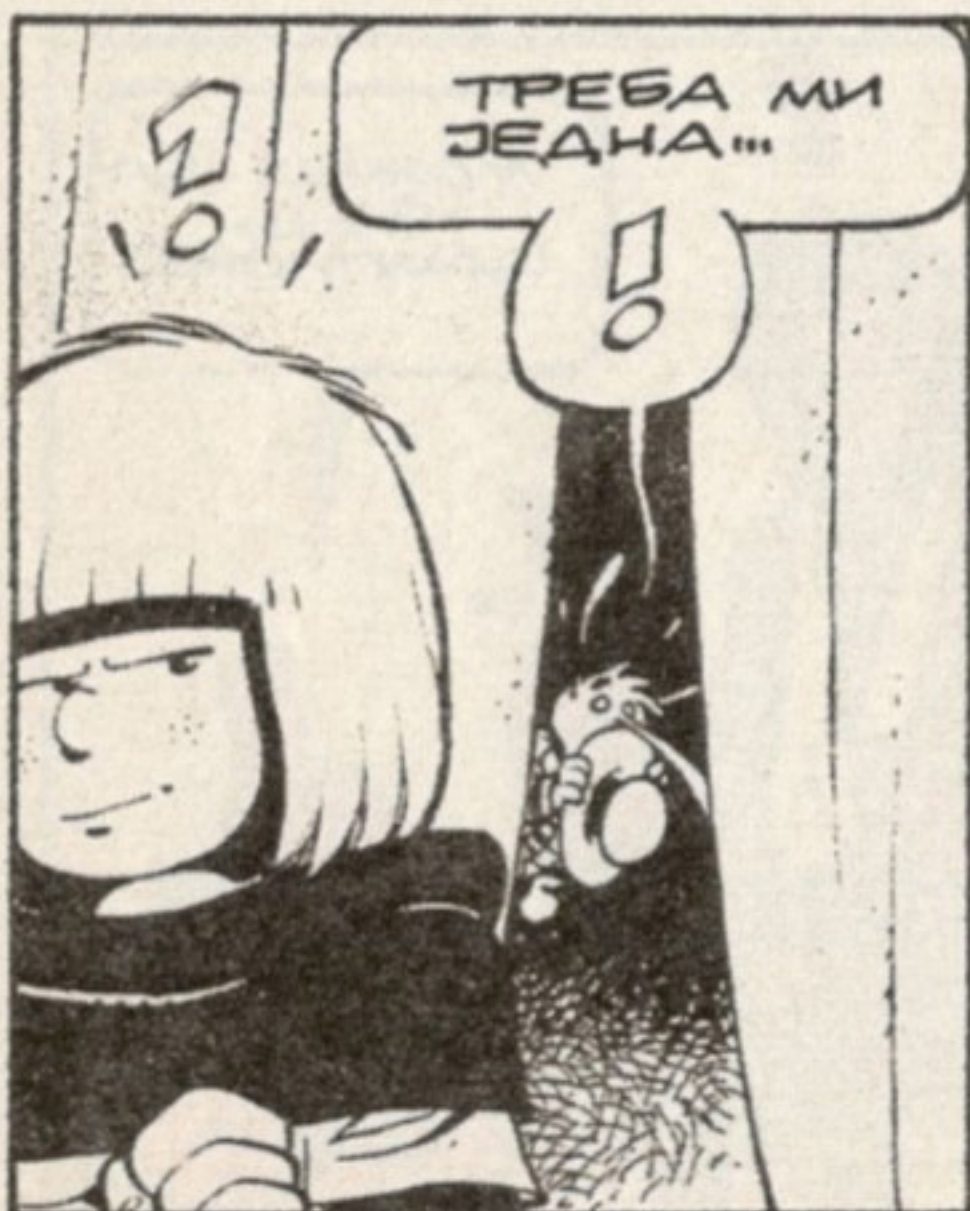
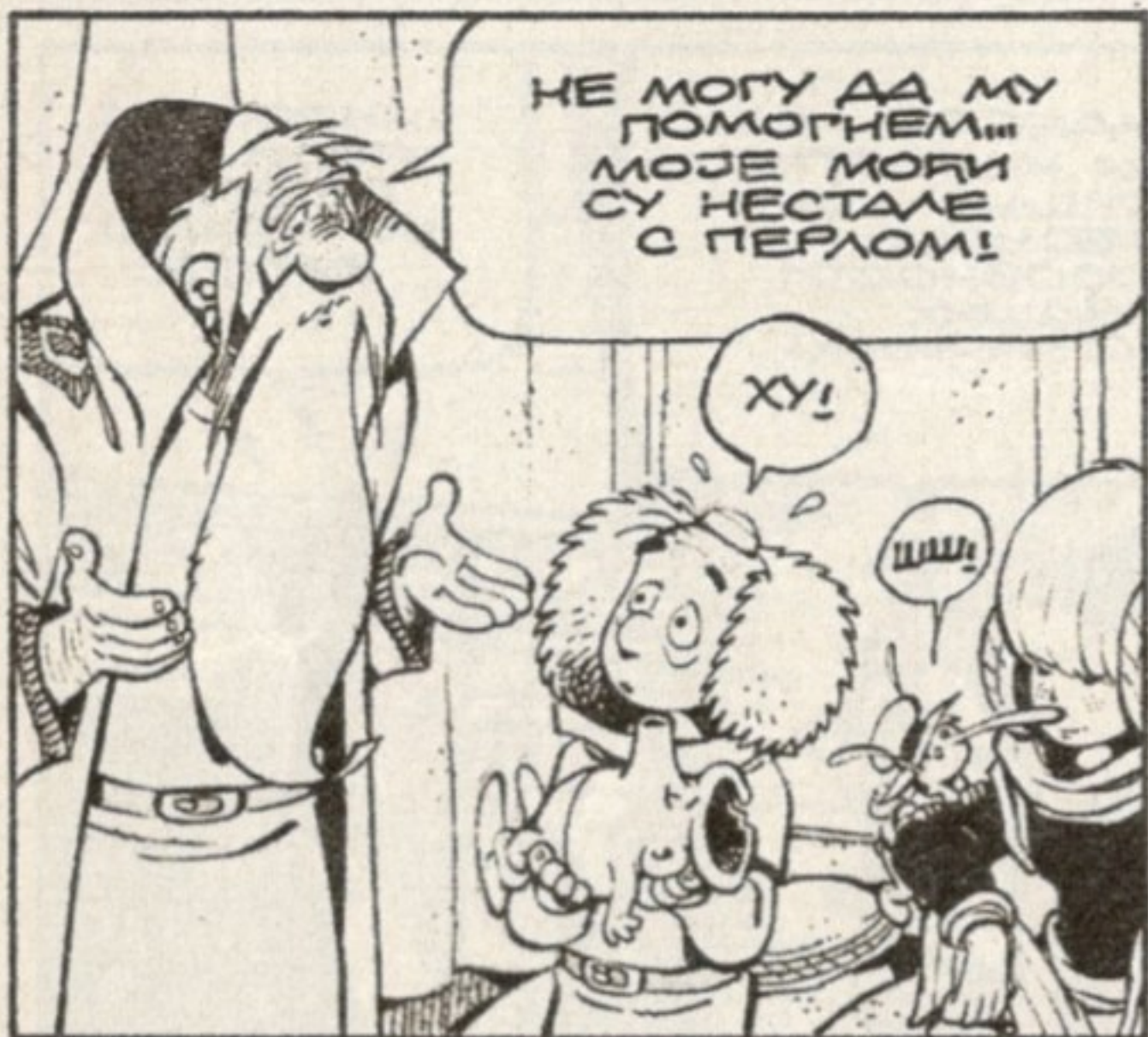
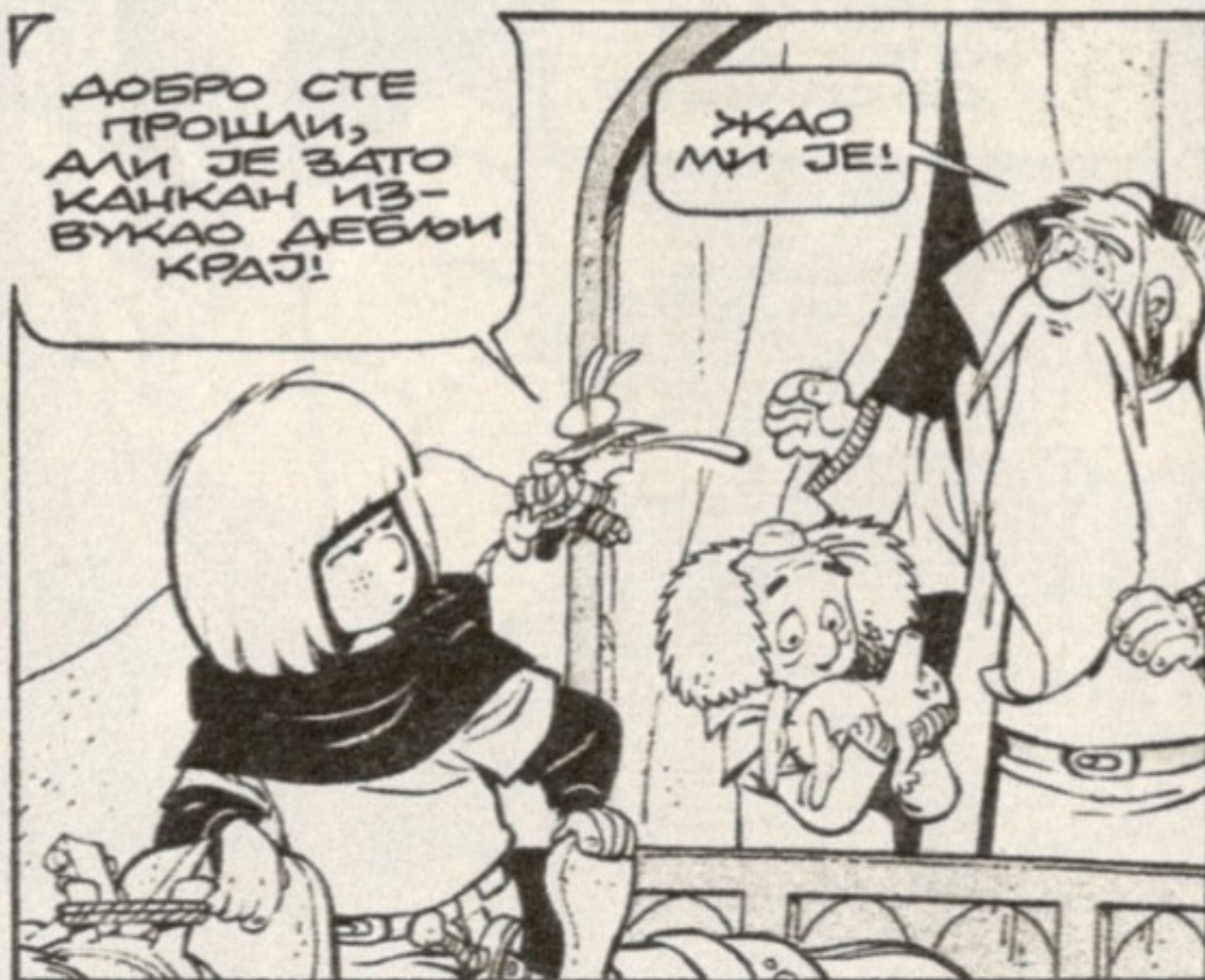

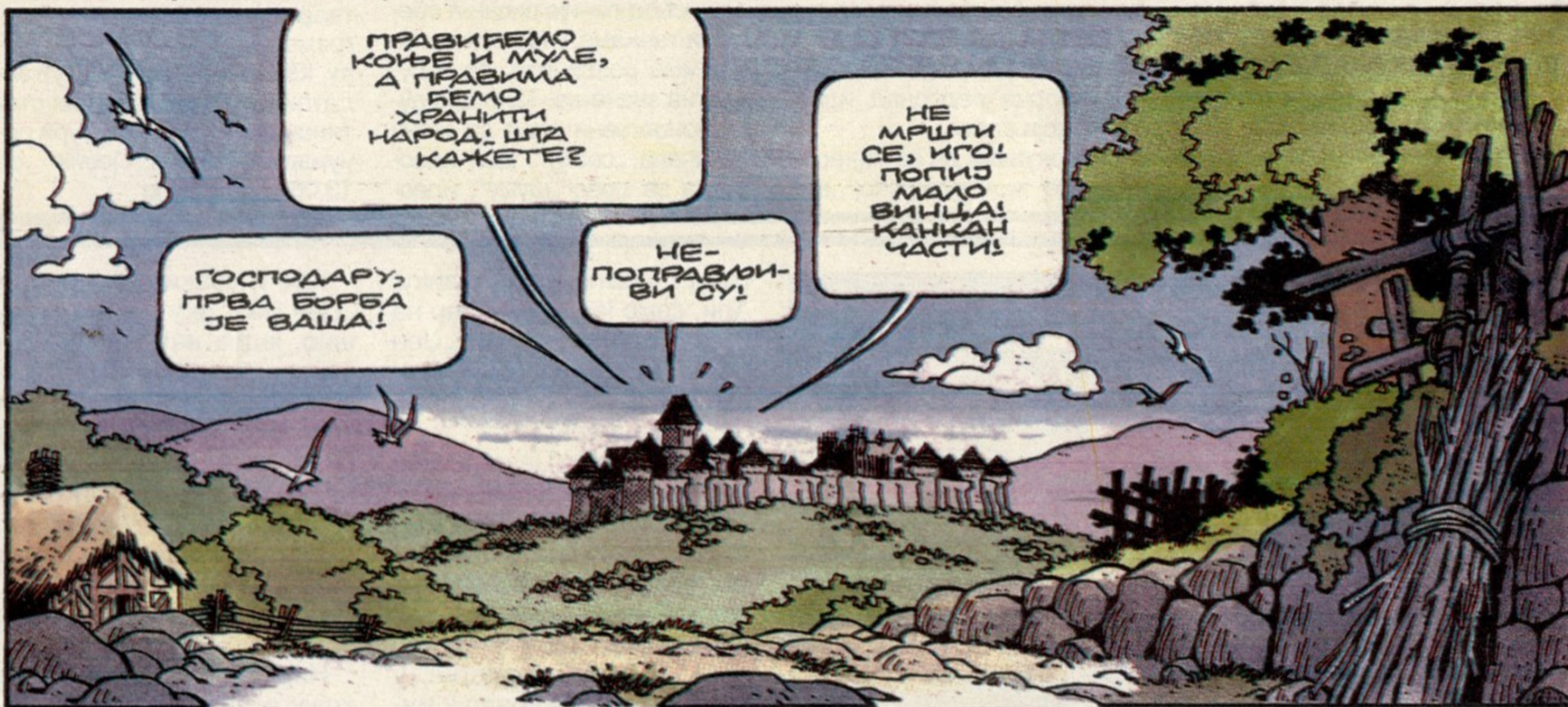
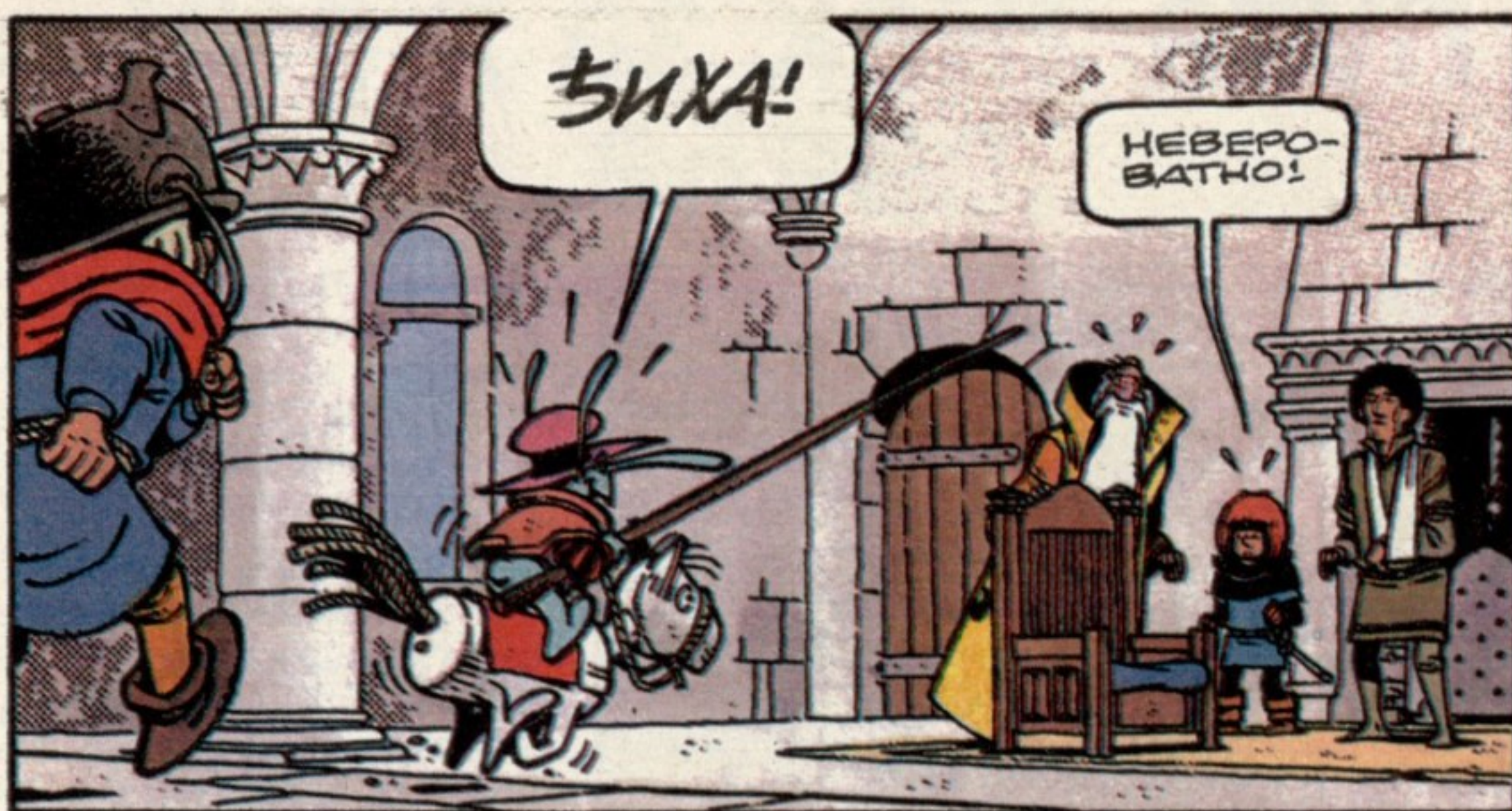

Крај

ЗЕОМ-80

тридесет седам

Два пута знак за жену = свађа

Како превести 13.060 знакова кинеског писма на језик рачунара? Најбољи одговор за сада је програм „Виа-војс“.

Компјутерски стручњаци IBM-а испробавају најновији програм у истраживачкој лабораторији компаније у Пекингу.

Дуго се чинило да нема начина да се кинеско писмо пренесе на тастатуру рачунара. Како да се то уради ако се зна да се традиционално кинеско писмо састоји од 13.060 идеограма односно, у нешто повољнијем, поједностављеном облику, од 6.673 појмовна знака који су данас у употреби у континенталном делу најмногољудније земље света?

У недостатку бољег решења највећи број западних рачунарских компанија прибегао је фонетској транскрипцији. По једно слово абецеде за сваки низ одговарајућих кинеских речи. Први недостатак поменутог решења: Кинези, углавном, никада нису чули за латиницу. На страну могућност да рачунар, након првог, побрка редослед идеограма који следе...

Ни покушаји да се кинески приведе компјутерској ери

помоћу посебних дирки на тастатурама компјутера које, када се притисну, на екрану рачунара дају графичке приказе одређених појмова нису прошли много боље.

Један исти идеограм, уколико се понови, или изнад или испод линије писања обележи тачкама, у кинеском писму има различита, па и супротна значења. Тако два пута поновљени знак за жену означава „свађу“, два идеограма за дрво „шуму“, идео-

грам за уста праћен идеограмом за пса значи „лајати“, идеограм за човека праћен идеограмом за брдо означава „пустињака“. Како тако нешто приказати на рачунару?

Компјутерска компанија „Зи“ из Хонгконга понадала се да је решила ствар. Ослањајући се на правило да се у кинеском језику појмови обележавају одређеним знаком иза кога ради ближег одређења следи један до 30 различитих идеограма, и то увек у истом редоследу, израдила је компјутерски програм који је у стању да већ на основу првог „погоди“ идеограме који би требало да га прате. Мада је у употреби, испоставило се да је програм недопустиво спор.

У овом тренутку чини се да је америчка компанија IBM најближа коначном решењу те невоље. Њени стручњаци израдили су програм назван „Виа-војс“ који речи изговорене на кинеском аутоматски на екрану рачунара претвара у одговарајуће идеограме. Заобишавши тастатуру, IBM је избегао немогућ задатак да на уобичајених стотинак дирки на тастатури рачунара смести језик са 13.060 знакова ■

ШШШШ! ГЕНИЈЕ СВИРА ЦЕЗ!

Рачунарски стручњак свира цез: Џон Бајлс и рачунар у дуету. Узбудљиво, готово генијално, али недовољно фалш.

Готово да више нема компјутера који није у стању да одсвира ноте што су их људи написали. Неки и

сами компонују музику. Али, само један рачунар на свету може што и „Џен Џез“: да импровизује свирајући у дуету са џезерима од крви и меса.

Творац „Џен Џеза“ је Џон Бајлс, компјутерски стручњак Технолошког института из Рочестера у америчкој држави Њујорк, велики поклоник џез музике.

Кад Џон дуне у трубу, ноте које он пошаље у етар сливају се право у микрофон који их у виду електронских импулса прослеђују силиконској души „Џен Џеза“. У зависности од тога шта „чује“, рачунар одговара тако што преко синтисајзера даје звуке који по његовој процени највише одговарају џез-секвенци која им је претходила.

Као и сваки почетник, и „Џен Џез“ је у почетку грешио, једва натуцао ноте и свирао без везе. Џон га је научио да свира како треба тако што је сваки пут када би рачунар производио тонове који парају уши и џезерски слух, притискао дирку „В“ (почетно слово енглеске речи bad = лоше), односно дирку „Г“ (почетно слово речи good = добро).

Није ишло лако, али се на крају исплатило. Након четири године учења и припреме такозваног генетског алгоритма, „Џен Џез“ је научио да цезира тако рећи непогрешиво добро. Можда чак исувише добро за праве znalце. Јер, кад компјутер свира цез, нигде ни трага од фалш нота без којих ове музике заправо нема ■

М. И.

РАДИО ТЕЛЕВИЗИЈА ПОЛИТИКА 2 X НАЈ, НАЈ...

ЛИСТА СИНГЛОВА ДОМАЋИХ, 87
(15 - 22. 8. 1998) субота, 21-22
Радио ПОЛИТИКА 105.2 и 91.5 MHz FM STEREO
Уредник: Ненад МАНТИЋ
Товски реализатор: мж. Зоран ИВЕТИЋ

1. (1) 6 КАНДА КОЦА И НЕБОЛША
Штастопојо (Б-92)
2. (3) 4 OVERDRIVE
fuck you (Overdrive)
2. (7) 2 4 TUNE
commercial crossover (4 tune)
3. (4) 3 ЕВА БРАУН
одвеси ме из овог града (Аутоматик)
4. (2) 7 INTRUDER
a deal with mephisto (Intruder)
5. (-) 1 DISCIPLIN A KITSCHME
ain't no reason (Babaroga/TOM TOM Music)
6. (6) 4 VODOO POPEYE
katrin (Комуна)
7. (3) 8 WHO IS THE BEST
play (Центросцена)
7. (5) 6 МАРИНА
сан за један дан (City)
8. (10) 2 МАКАО
кајсја (Макао)
9. (12) 3 XENIA
диван дан (Xenia)
10. (7) 10 ATHEIST RAP
летњи хит (Hi Fi Centar)
11. (11) 8 ДВАКИЛАБАСА
истину на суице (Двакилабаса)
12. (8) 9 LOVE HUNTERS
they're gone (Комуна)

ЛИСТА ИНОСТРАНИХ СИНГЛОВА
РАДИО ПОЛИТИКЕ
(15 - 22. 8. 1998)

1. (5) 6 MOUSSET vs HOTN'JUICY
Horny (AM:PM)
2. (11) 3 FATBOY SLIM
Rockfaller Skank (Skint)
3. (2) 6 PUFF DADDY featuring JIMMY PAGE
Come With Me (Epic)
4. (1) 6 JAMIROQUAI
Deeper Underground (Epic)
5. (7) 4 B*WITCHED
C'est La Vie (Glow Worm/Epic)
6. (-) 1 AEROSMITH
I Don't Want To Miss A Thing (Columbia)
7. (10) 4 GARBAGE
I Think I'm Paranoid (Mushroom)
8. (8) 4 187 LOCKDOWN
Gunman (East West)
9. (6) 10 BEASTIE BOYS
Intergalactic (Grand Royal/Capitol)
10. (-) 1 EAGLE EYE CHERY
Save Tonight (Polydor)
11. (3) 7 ALL SAINTS
Lady Marmalade '98 (London)
12. (4) 8 DR. DRE & LL COOL J
Zoom (Interscope)
13. (-) 1 FAITHLESS
God Is A DJ (Cheeky)
14. (9) 6 PRAS featuring MYA & OL' DIRTY BAS-
TARD
Ghetto Supastar (Aftermath)
15. (12) 9 BJORK
Hunter (One Little Indian)
16. (-) 1 FUN LOVIN' CRIMINALS
Love Unlimited (Chrysalis)
17. (13) 10 RUN-DMC vs JASON NEVINS
It's Tricky (Smile)
18. (14) 5 LENNY KRAVITZ
Thinking Of You (Virgin)
19. (15) 8 PROPELLERHEADS
Band On! (Wall Of Sound)
20. (-) 1 WHALE featuring BUS 75
Crying At Airports (Hut)
21. (17) 10 NATALIE IMBRUGLIA
Wishing I Was There (RCA)
22. (16) 3 2PAC
Do For Love (Jive)
23. (18) 5 RANCID
Bloodclot (Epitaph)
24. (-) 1 KENICKIE
Stay In The Sun (Emidisc)
25. (19) 4 FINLEY QUAYE
Ultra Stimulation (Epic)
26. (22) 9 ROCKET FROM THE CRYPT
When In Rome (Do The Jerk!) (Elemental)
27. (-) 1 CREDIT TO THE NATION
Tacky Love Song (Chrysalis)
28. (24) 3 SWERVEDRIVER
99th Dream (SWD/Zero Hour)
29. (23) 9 PUBLIC ENEMY
He Got Game (Def Jam/Mercury)
30. (26) 16 SONIC YOUTH
Sunday (My So-Called Records/Geffen)

ХИТ СТРАНА

ЗРЕО ЗА ПЕНЗИЈУ

НЕОБИЧНЕ НИШЛИЈЕ

Нишка група „Ружне религиозне лутке” стигла је до свог трећег издања – компакт диска „ТВ је мртав”. Њихов певач и гитариста Милош Вукотић сматра да им је то прво озбиљно издање јер су се претходна „О” и „Новац ме чини срећним” појавила само у облику музичке касете. На најновијој плочи песме се битно разликују, тако да они иду од акустичарског звука, па све до електронике деведесетих година.

– Та жанровска разноврсност резултат је наших широких занимања – објашњава Милош Вукотић. – Све покушавамо да сведемо на једноставност јер у њој лежи лепота. Десило нам се да смо направили спој старовременског звука са „Hammond” оргуљама и модерне музике. Уз то, наше занимање за византијску музику чује се у песмама „Терирем” и „Сувише горе”. Морам да признам да ми је мука од пропалих композитора који покушавају да дођу до славе преко етно музике и то раде без икаквог предзнања.

За Милоша и басисту Леона Војводића то се не може рећи. Они се већ дуго баве музичком баштином и намеравају да објаве и једну плочу која би у потпуности дочарала звук далеке прошлости ■

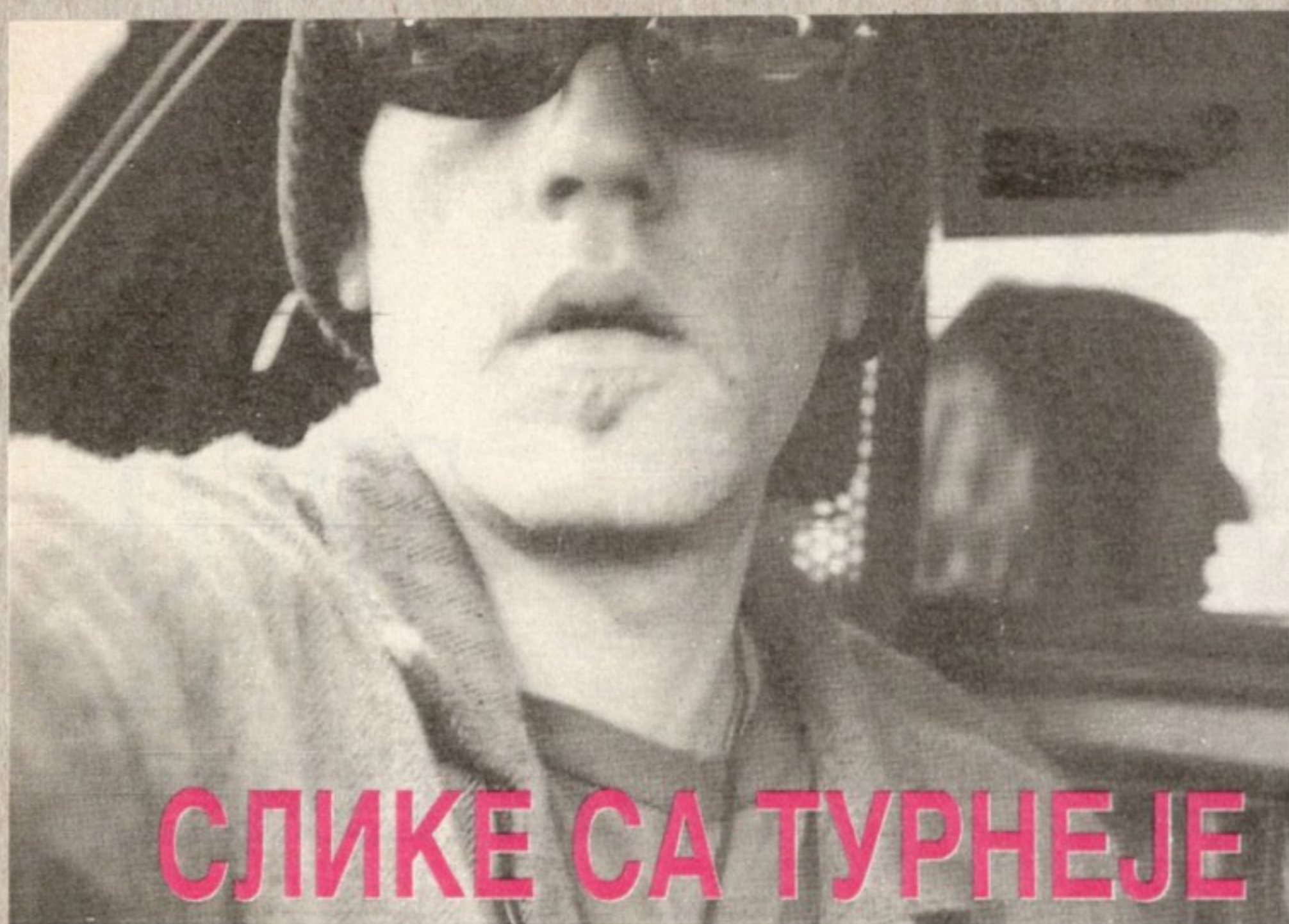
Рамбо Амадеус недавно је одржао концерт у Дому синдиката најавивши да се опрашта од публике јер је одлучио да оде у пензију. Театрално је на бини окачио гитару о клин (тачније чивилук) и нестао. Свако ко мало боље познаје Рамбове медијске марифетлуке зна да је у питању још једна његова ујдурма. Током вечери је споменуо како је свестан тога да пензије касне, па ће повремено морати да одсвира и понеки концерт да би поправио буџет. Крајем јуна отишао је на крају турнеју по Словенији, а затим спаковао кофере и отпутовао у Амстердам где ће провести лето свирајући по клубовима.

Истовремено са најављеним одласком у пензију објавио је компакт диск „Метрополис Б – Tour de Force” који је снимио заједно са београдским концептуалним уметником Мишом Савићем. На диску се нашла савремена озбиљна музика коју је Рамбо компоновао као музичку подлогу за чувени неми филм Фрица Ланга „Метрополис” који је снимљен још 1927. године. Пре четири године, када је филм приказан у Центру „Сава”, Рамбо је опремио музичку подлогу, а музику је извео симфонијски оркестар. Овим потезом обезбедио је још једно необично поглавље у ионако бурној каријери.

За последњих годину дана на словеначком тржишту појавила су се три Рамбова компакт диска. Један је концертни, а друга два су компилације под називом „Сабрана дела” ■

— тридесет девет

СЛИКЕ СА ТУРНЕЈЕ

Мајкл Стајп, певач групе „R.E.M.“ недавно је публици дао до знања да је његова нова љубав – фотографија. Објавио је књигу под називом „Two Times Intro: On The Road With Patti Smith“ у којој су фотографије снимљене на турнеји чувене америчке певачице Пети Смит. Стајп се определио за фотографисање стопала људи које је сретао током турнеје. Уз његове слике у књизи су се нашли прилози цењених бит песника Алана Гинзберга и Вилијама Бароуза.

У исто време група „R.E.M.“ је добила новог члана. То је бубњар Барет Мартин који је пре тога свирао са саставом „Screaming Trees“. За групу је везан већ дужи јер је са њиховим гитаристом Питером Баком основао необавезни састав „Tutara“ са којим наступају по клубовима ■

Победничке и губитничке химне

Светско првенство у фудбалу ће, поред горког укуса због пораза репрезентације Југославије, остати запамћено и по једном музичком издању. Реч је о мини диску „Фудбалске химне '98“ на коме се нашло шест тематски повезаних снимака. Само за ову прилику састављена група „Рибље пушење“, коју чине Бора Ђорђевић и чланови групе „Забрањено пушење“, снимила је пригодне песме „Победничка химна“, „Губитничка химна“ и „Српски инструментал“. На диску се нашао и највећи хит овог лета песма „Дејо“ позоришне трупе „The Kuguars“, а славни фудбалер Дејан Савићевић још једном је овенчан у песми „Имамо и Деју“ коју су осмислили Voodoo Roreue и бубњар Драгољуб Ђуричић. Да би се весела прича заокружила на прави начин, потрудио се прљави инспектор Блажа са навијачком песмом „Alez Yugoslavia“ ■

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

TURN BACK TIME

*Give me time to reason
give me time to think it
through
passion through the season
where I cheated you
I will allways have a cross
to wear
but the bolt reminds me I
was there
so give me strength
to face this test of mine
if only I could turn back
time
if only I had said what I
still hide
if only I could turn back
time
I would stay for the night
claim your right to science
to see the truth though my
pangs of conscience
will drill a hole in you
I've seen it coming
like a thief in the night
I've seen it coming
from the flash of your
light
so give me strength
to face this test of mine*

ВРАТИТИ ВРЕМЕ

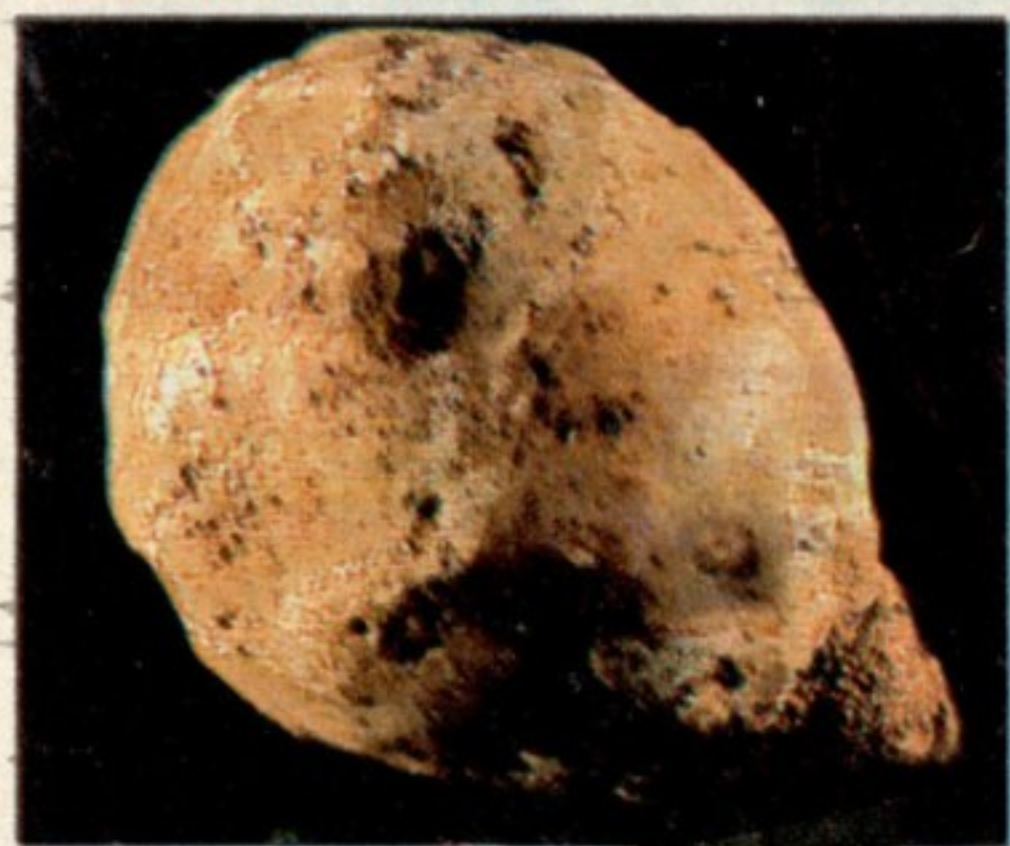
Дај ми времена за мојив дај
ми времена да размислим
сипрасиј током времена
када сам тје изазивала
увек ћу носити тјај крст
али зашворена враћа ме
погсећају да сам тју већ била
зашо ми дај снаје
да се суочим са тјим изазовом
када бих само
мола да враћим време
да сам само рекла оно
што још увек кријем
када бих само мола да
враћим време
остала бих преко ноћи
захтеваш своје право на
науку
да кроз моју трижњу савесни
видиш истиину
то ће
продубити руцју у теби
то сам већ видела како долази
као лопов то ноћи
то сам већ видела како долази
од блеска твоје светла
зашо дај ми снаје
да се суочим са
тјим изазовом

Текст и музика: Лим Нистром и Сорен Растед ■ Изводе: AQUA

ОТЕТО ИЗ ЗЕМЉИНЕ УТРОБЕ

И ДРАГО

КАМЕЊЕ РАСТЕ!

од промена температуре и стварања слојева микроскопски ситних кристала између топлијих и хладнијих зона, настају непоновљиво fine нијансе. Високог сјаја, гладак, црвено-наранџасте боје, користи се за израду накита ■

МАЛАХИТ

ЛУБЕНИЦА

Од једног јединог молекула силиката овај турмалин

У ДУБИНАМА НАШЕ ПЛАНЕТЕ, ИСПОД БЕЗБОЈНИХ СЛОЈЕВА БЛАТА, СВЕТ МИНЕРАЛА СКРИВА НАЈЛАЧЕ БОЈЕ КОЈЕ ЈЕ ДАЛА ПРИРОДА. ПРИ ТОМ, КАО И ЖИВА БИЋА, ДРАГО КАМЕЊЕ СЕ РАЂА И РАСТЕ О ЧЕМУ СВЕДОЧЕ БОЈЕ И ШАРЕ ОВОГ БЛАГА ИЗВУЧЕНОГ ИЗ СРЦА НАШЕ ПЛАНЕТЕ

—лубеница расте чувајући при том облик пирамиде. Током настајања, под притиском од 2000 атмосфера, распоред метала даје различите боје овог драгог камена. Код турмалина постоје: безбојни ахроит, црвени рубелит и сиберит, плави индиголит, смеђи дравит и црни шерл. Брусе га у различитим облицима као украсно и драго камење ■

АХАТН

Ови драгуљи настају у цевовима истопљеног силицијума и гвожђа који се стварају у растопљеној лави. Хладећи се, њихови микроскопски ситни кристали таложе се у концентричне слојеве различитих боја, примичући облик шупљине у којој се налазе, а свој раст завршавају кад попуњавање, које се одвија од ивица према средини, буде готово. Овај процес траје хиљадама и хиљадама година. Због тврдоће и лепоте различитих пруга које настају због промена температуре и притиска, овај калцедон (драги камен) у танким, fino нијансираним или контрастним слојевима употребљава се за израду накита ■

КОРНАЛИН

Калцедон као и ахат, корналин припада великој породици кварцних јединица силицијума. Зависно

Овај драги камен често служи као сигуран путоказ до наслага бакра јер је, у ствари, карбонат овог метала који кристализацијом може да добије изглед као да је биљка или, овде, као брадавичаста израслина. Наизменични кругови смарагднозелене и тамне боје последица су промена у брзини микрокристализације ■

КАМЕН ИЗ МОКЕ

Упркос изгледу, не ради се о биљци, већ драгом камену који је добио име по луци у југозападном Јемену, на улазу у Црвено море. Кристали који чине гранчице, звани дендрити, у ствари су умети оксида магнезијума и гвожђа који су продрли кроз пукотине у калцедону током саме кристализације ■

В. М.

—четрдесет један

Научник и пророк ЕМАНУЕЛ СВЕДЕНБОРГ

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ РАЗГОВАРАО СА АНЂЕЛИМА

Отац му је дао име чије је
значење „Бог с нама” и тако
му одредио судбину

У свом данас већ чувеном предавању одржаном средином 1978. године један од највећих писаца двадесетог века Хорхе Луис Борхес назвао је Емануела Сведенборга „најизузетнијим човеком кога бележи историја”. Такав закључак неупућенима се могао учинити још чуднијим зато што се Сведенборгово име неће тако често чути кад се говори о најважнијим личностима 17. и 18. века (у којима је живео), камоли читаве историје.

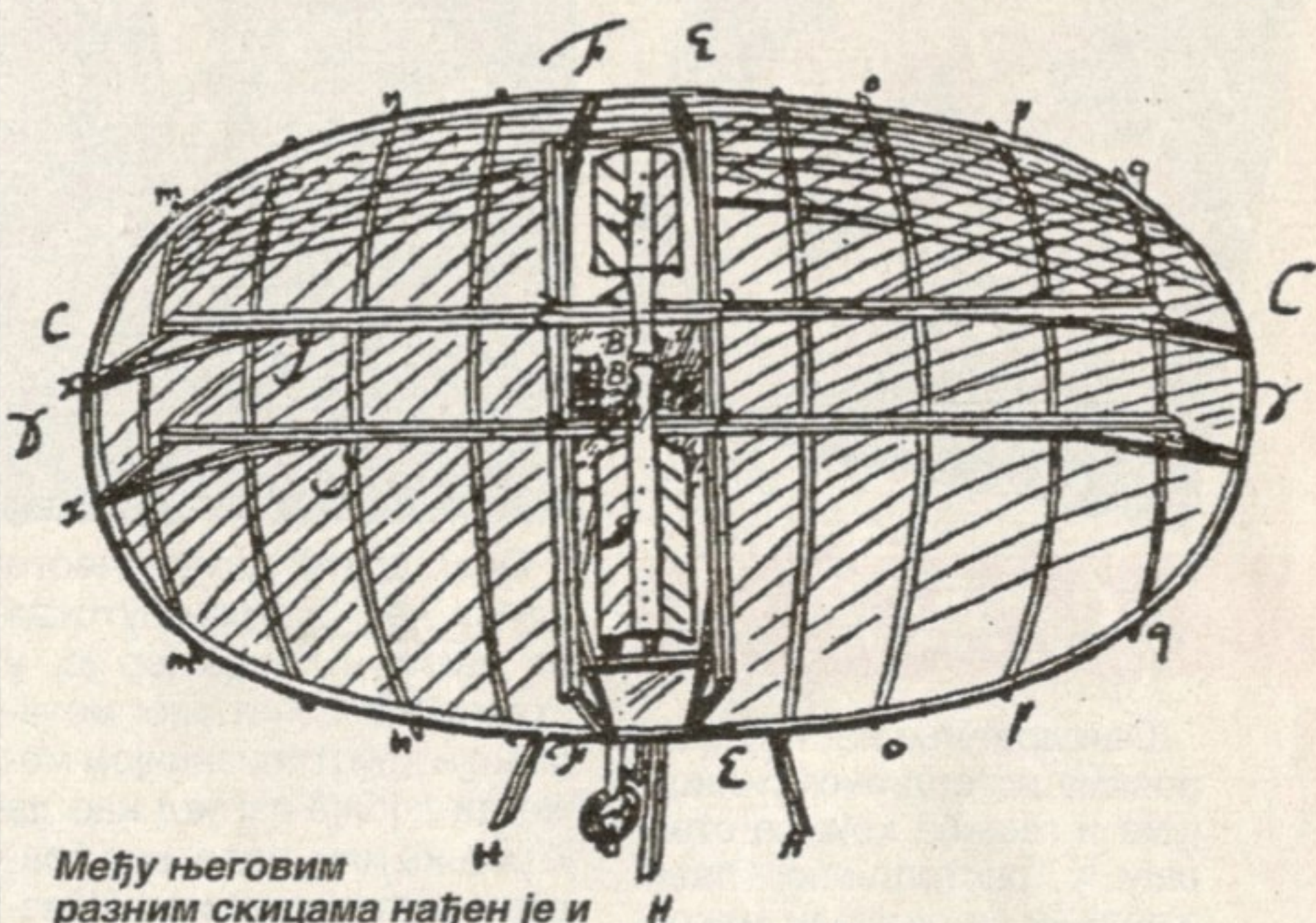
Ко је, дакле, био Емануел Сведенборг и због чега је раскорак у његовом признавању и слављењу тако широк?

„Алгебра” и диференцијални рачун

Рођен 29. јануара 1688. у Стокхолму, Шведска, као треће од деветоро деце лутеранског свештеника Јеспера Сведборга и његове супруге Саре Бем, Емануел је још у најранијем детињству – између четврте и десете године – исказивао необичан и редак дар за општење са „вишим

сферама постојања” и стварима везаним за веру и духовност. Његови дубоко, али не и догматски, религиозни родитељи имали су обичај да кажу да често изгледа као да анђели говоре кроз њиховог сина. Отац његов сматрао је да деца треба да добијају имена која ће „у њима пробудити силе Бога и свега доброг и праведног и стално их подсећати на то”. Свом сину Емануелу дао је име чије је значење „Бог с нама” одредивши му тако судбину.

После завршених студија на Универзитету у Упсали, Емануел је кренуо на прво од својих бројних путовања: одабрао је Енглеску, из два основна разлога – зато што је тамо жеђ за природним наукама довела до најзначајнијих резултата и зато што је желео лично да упозна Исака Њутна, највећег научника тога времена. Ово друго никада му се није остварило, али се зато у Шведску вратио са изузетним знањем које је одмах ставио у службу свог народа. Његова „Алгебра” први је убедник из те области обја-

Међу његовим
разним скицама нађен је и
нацрт за летелицу

вљен у Шведској, а његовом заслугом уведен је и диференцијални и интегрални рачун. Но, то је био тек почетак.

Вратио се, дакле, у отаџбину 1715. а већ следеће године краљ Карл XII (један од најславнијих владара у светској историји) именовао га је за

управника Дирекције рудника у Стокхолму. На том месту остаће наредних тридесет година. Захваљујући великом угледу који је његов отац уживао, Емануел и његова браћа и сестре добили су 1719. од кра-

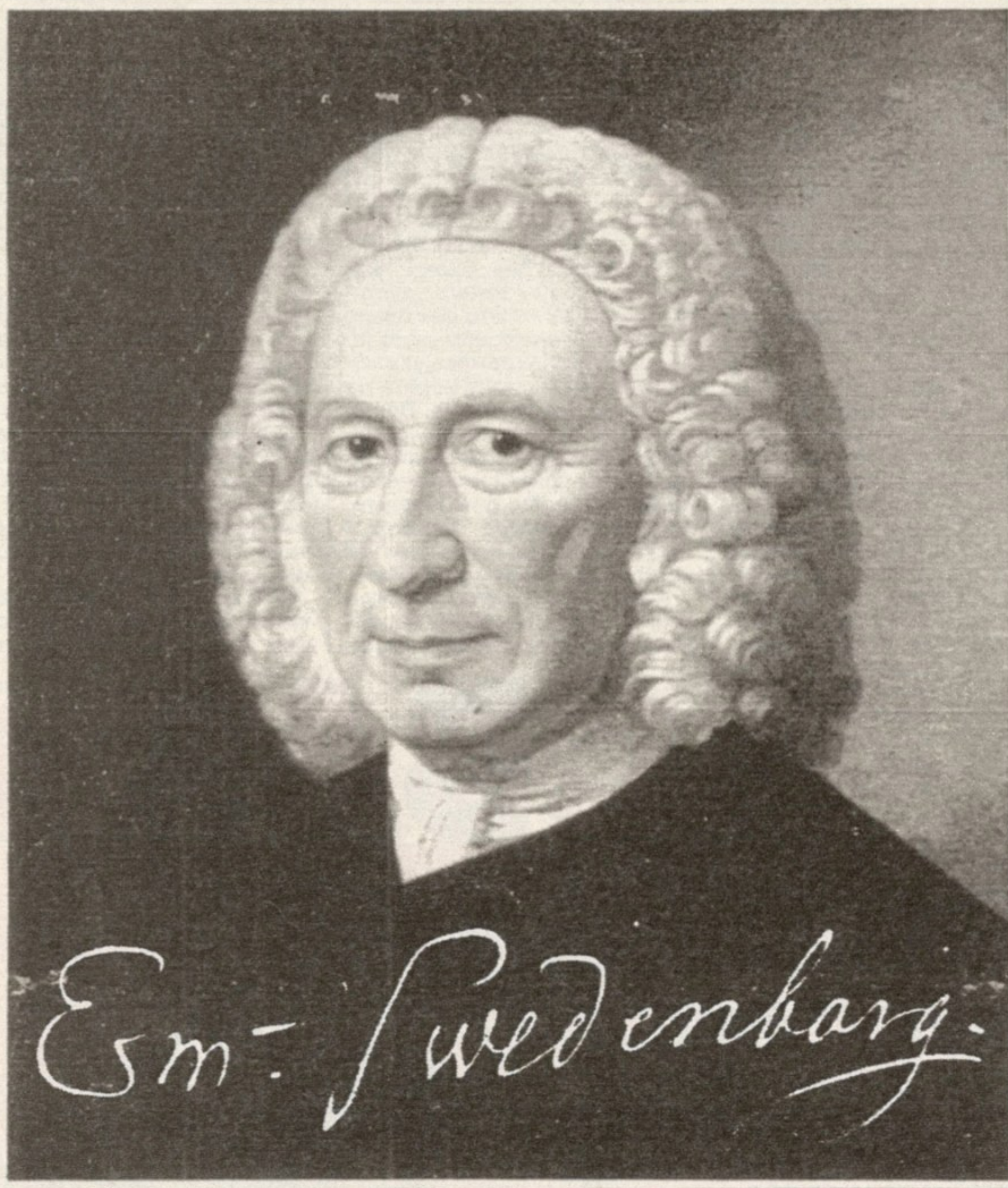
љице Улрике Елеоноре племићку титулу. Од тог тренутка могли су себе називати Сведенборг (додатак „ен” одговара, рецимо, немачком „фон”).

Врло брзо Сведенборг је постао један од најистакнутијих чланова Племићког дома, а у каснијим годинама живота постаће и члан Парламента.

У року од неколико година два пута је одбио понуде за професуру на Универзитету у Упсали (најпре на катедри за астрономију, а затим и вишу математику) јер се све више окретао филозофији, до које је, опет, дошао преко студија анатомије и физиологије. Посебно занимање испољавао је за суштину људске душе. Из његових каснијих радова на ту тему, чему је посветио последњих триде-

Сведенборгова кућа у Стокхолму

звале су многе недоумице, посебно у црквеним круговима. Изазива их и данас.

Он зна шта говори

Неки су били спремни да то припишу нападу лудила, али Сведенборг никада није показао ниједан од симптома психотичног понашања и сасвим сигурно није био луд. Као што каже Борхес: „Учење је изнето веома луцидно. Бесмислено је и помислити да је то писао лудак. Лудак не би могао да пише тако јасно”. Заиста, Сведенборг излаже смирено и са пуним уверењем. Он тачно зна шта говори и у томе одлази даље од било ког тумача Библије (коју је до краја узимао као основу свог учења).

О својим сусретима са Господом, анђелима, демонима, духовима са других планета, или историјским личностима попут библијских пророка, апостола, Аристотела, Сократа, Цезара и других, Сведенборг је написао тридесет томова. Најпознатије међу тим књигама су „Небеске тајне”, „Објашњење Апокалипсе”, „Откровење Апокалипсе”, „Божанска љубав и мудрост”, „Божанско провиђење”, „Брачна љубав”, „Нови Јерусалим и његов Небески наук” и „Небо и пакао”. Последње две књиге преведене су и објављене и код нас.

Сведенборг је сматрао да Библију не треба посматрати ни као литерарни опис стварних догађаја, ни као мит, већ у складу са његовом науком о саобразностима (кореспонденцијама). Све у природном свету – по њему – има свој одговарајући одраз, дупликат, у духовном свету и само на основу таквог тумачења Библија заиста постаје Божија реч. Сматрао је, даље – и то је један од темеља његовог учења – да се спасење не постиже само праведношћу, него и духовношћу и да слободна воља не престаје после смрти.

Бог, по Сведенборгу, никада не осуђује на рај или пакао. Он жели да сви људи буду спасени. Али, с друге стране, даје човеку слободну вољу – „страшно право”, како каже Борхес – којом може осудити себе на пакао или узнети у рај. Човек, дакле, одлучује сам.

Прилично јеретички звучала је његова тврдња да се „спасење”, управо из наведених разлога, не може постићи покајањем „у последњи час”. Спасење је нешто сасвим друго. Анђели су, дакле, људи који су се

сет година живота, углавном извиру несугласице везане за Сведенборгову личност.

Научна истраживања и – пут у свет духова

Први део његовог живота – који, по Борхесу, обухвата два раздобља од по 28 година – био је испуњен путовањима и научним истраживањем. Готово је немогуће набројати чиме се све бавио и у којим је све областима отишао много даље од својих савременика.

Поставио је основе касније Кант-Лапласове хипотезе. Његови радови претходили су теорији атома. Одредио је електричне феномене 19 година пре Бенцамина Френклина. Развио је темеље модерне теорије молекуларног магнетизма. Био је један од твораца савремене кристалографије и металургије. До-

шао је до значајних открића из минералогije и поставио хипотезу о удаљеним галаксијама. Бавио се церебралном физиологијом и први указао на до тада непознате улоге делова мозга и кичмене мождине.

Међу његовим скицама нашли су се нацрти за подморницу, летелицу тежу од ваздуха, парну машину, машинску пушку, апарат за гашење пожара, чак и нараву која ће омогућити радост музицирања и онима који не знају да свирају!

То му, очигледно, није било довољно, па је шест година живота провео боравањем у домовима и радионицама занатлија учећи њихове занате. Савладао је вештине књиговеца, часовничара, столара, гравера и техничког цртача, а био је познат и као оргуљаш.

Најважнија ствар у његовом животу – захваљујући којој ће се потпуно посветити теологији и радовима из области теозофије – догодила се 1743: доживео је „посету” која му је отворила пут у свет духова, анђела и демона.

Сведенборг је и раније показивао убедљиве способности видовитости: једна од најупечатљивијих таквих прича везана је за пожар у Стокхолму, који је јасно видео и до танчина (што се у сваком детаљу поклопило са извештајима сведока) описао, тачно означивши тренутак победе над ватреном стихијом, чак и место („Хвала Богу, на три куће од моје” – рекао је). Ипак, његове тврдње да га је посетио сам Христ, да је, другим речима, говорио са Богом, иза-

узвели до анђеоског бића. Демони су људи који су пали до демонског бића. Проклетници су срећни само у паклу. Све је у вечном животу – о чему Сведенборг, како год то звучало, сведочи из прве руке – саобразно овоземаљском животу сваког од нас. Спасење се, значи, може постићи само кроз дела, кроз делотворну љубав, како то тачно изражава Сведенборг.

Предвидео и час смрти

Учење Емануела Сведенборга – у чијој основи лежи његова мисија оснивања Нове цркве, кроз препород постојеће – имало је много противника и у црквеним и у световним круговима. Ипак, чак и противници му признају да је људе свог (прилично мрачног) времена учинио много свеснијим неба и анђела и научио их да љубав и поступци морају бити делотворни, а не само пука форма. Чињеница је, такође, да је његово дело послужило као надахнуће многим великанима.

Сведенборг никада није покушао да оснује цркву: сматрао је да његова учења треба да допринесу даљем развоју доктрине постојећих цркава. До смрти 29. марта 1772, чији је час тачно предвидео и о чему постоје писани докази, званично је остао протестант. Његово тело скоро сто година касније пренесено је из Лондона у катедралу у Упсали, где и данас лежи у мермерном саркофагу.

Прва сведенборгијанска црква основана је десетак година после његове смрти, 1783. у Лондону, а друга 1790. у Балтимору, Америка. Сматра се да данас има око 40.000 организованих чланова (мада неки извори наводе и бројку од 100.000) сведенборгијанске цркве (Нове цркве, или Цркве Новог Јерусалима) широм света.

На 250. годишњицу Сведенборговог рођења Шведска је издала марку са његовим ликом. Од 1849. године у Америци постоји Сведенборгова фондација. Чувена Шаф Херцогова „Енциклопедија религије и етике” описује га као „у многим смислу најизузетнијег човека свог и не само свог доба”. Слаже се, дакле, са Борхесом.

„Најизузетнији човек свог доба” није се никада женио, живео је скромно, а његово понашање до краја живота је било „једноставно, уљудно и пријатно”, што и јесте један од најупечатљивијих знакова истинске величине ■

Александар Жикић

четрдесет четири

Закони смишљени да

Ако сте грађанин Велике Британије, сасвим је сигурно да свакодневно кршите закон. Не мисли се само на давно донете уредбе које су и даље на снази и, које вам, рецимо, забрањују да у вечерњим сатима, са каљачама на ногама, водите овце преко моста. Реч је о важећим законима тако смишљеним да, хтео то човек или не, заиста морају да се прекрше.

Да почнемо од тренутка када се човек спрема да крене на посао. Уколико му се учини да је уз ограду израстао коров не сме да се усуди да га ишчупа. По уредби, о заштити дивљине, донетој 1981. године није једна особа, сем оне коју је држава посебно одредила, не сме да уништава биљке, сврстане у дивље. Без обзира да ли расту у нечијем врту или на некој пољани, човек се

излаже опасности да га прогласе за преступника уколико их сече, чупа или бере без дозволе.

Хајде да ујутру никоме није до баште, свако жури да што пре седне у ауто и крене на посао. Е, ту тек вреба читав низ могућих прекршаја.

На снази су два закона. Уколико полицајац некога заустави и опомене га што разговара мобилним телефоном само једном руком придржавајући волан, јадник ће казну морати да прихвати без поговора. По тој уредби о „вожњи без задовољавајуће пажње”, представници закона возачу могу свашта да натоваре. Од разговора телефоном, паљења цигарете у току вожње, до разговора са осталим путницима у возилу.

А шта тек по другом закону о вожњи „без одговарајућег вођења рачуна о осталим учесни-

цима у саобраћају” особи за воланом може да се натовари као прекршај! Ако прегласно слуша музику, некога нервира јер га често обилази на путу, недолично се понаша јер се, на пример, чешља или, још горе, загледа у марамицу у коју само што је издувао нос...

Возач није сигуран ни када језди друмом а да претходно није попио ни кап алкохола. А шта је са многобројним лековима? Читав списак налази се на листи забрањених уколико седате за волан. За трећину несрећа које се догоде на путевима Британије криви су лекови, па полицајци имају права свакога да провере, а потом и казне ако је под дејством лека на чијем паковању стоји упозорење: „опасан у вожњи”.

Тек на послу вребају разне замке. Кад би се закон доследно поштовао, нико од запо-

СВАКИ

ГЛАВА КИТА – КРАЉУ, РЕП – КРАЉИЦИ

● На лондонским улицама забрањено је извикивати „Такси!” који, узгред буди речено, и данас има обавезу да носи довољну количину сена да се „коњ не би изгладњивао радом”. То што су у главном граду Британије, аутомобили одавно заменили кочије и коње, законодавце као да не занима.

● Уколико се негде на британској обали нађе насукан кит, глава овог огромног сисара припада краљу, а реп – краљици. Зашто реп краљици? Зато што су кости кита служиле за израду конструкције која је држала кринолине.

● По закону из 1313. године, који је донео још Едвард II, свим члановима Дома лордова забрањено је да уђу у Парламент у оклопу.

● Из 14. века остала је уредба по којој ће сваки месар, уколико се открије да је продавао покварено месо, бити стављен на стуб срама, наред трга.

● У свакој пошти на Острву обавезно мора да се држи бар једна мачка да би се борила против мишева и оста-

л и штеточина. То није све. Мачка мора да има и недељну плату која ће зависити од тога колико је мишева уловила.

● Још један закон везан за главни град Велике Британије: Већ три века жене не смеју да се туку после девет увече. Знате ли због чега? Да не би дизале буку и узнемиравале грађане. А у осталим градовима забрањено је, такође због буке, тепихе и ћилиме трести после осам увече.

● У неким приобалним подручјима

ПОДНИКНИ ЗАБАВНИК

морају да (се)крше

слених не би смео да се послу-
жи кафом из аутомата док за
то не затражи посебну дозво-
лу, односно тај захтев не напи-
ше на посебном обрасцу. Исто
важи и за сваку оловку која се
узме, папирџи, спајалицу.

Посебна прича су рачуна-
ри. По закону донетом
1990. године запослени
мора да има дозволу за кориш-
ћење и најмањег податка уне-
тог у мрежу, посебно ако наме-
рава да га употреби (а за шта
друго, онда, подаци служе?)
или га ископира и, не дај боже,
однесе кући.

Уколико путем електронске
поште стави неку примедбу о
било ком колеги, та опаска мо-
же да се прогласи клеветом, а
за клевету се одговара на су-
ду. Без обзира да ли сте за не-
кога рекли да тога дана лепо
или ружно изгледа, ето вас иза
решетака уколико особа о ко-

јој је реч сматра да сте јој угро-
зили приватност.

А како стоје ствари са кори-
шћењем података са Интер-
нета? Ту је тек свако у озбиљ-
ној опасности. Мада се сва та
обавештења сматрају општим
добром, особа која их је „пу-
стила у Мрежу“ свакога може
да тужи што неовлашћено кори-
сти њене податке. Наравно,
нико не води рачуна о томе да
је немогуће ухапсити толике
кориснике широм света.

Уморан од толиких забрана,
човек је отишао на заслужену
паузу за ручак. Уместо у ресто-
ран, свратио је у продавницу и
купио неком поклон, рецимо
шољу са шалвим цртежом. Опрез!
Уколико некоме поша-
љете или дате било какав дар
који овај сматра недоличним, у
опасности сте да се нађете
пред судом. По закону из 1971.
године казна која следи може

да буде и до пет хиљада фунти
(око петнаест хиљада марака).

Добро, уместо у продавни-
цу, запослени је свратио
у кафић на пиће. Нека му
не падне на памет да од барме-
на затражи иједну чашицу на
кредит, и то се сматра против-
законитим. Али, зато има пра-
во да нешто презалогати и да
за то плати касније, уколико на
то пристане власник рестора-
на.

Деси ли се некоме да на путу
закачи или прегази пса, одго-
вараће пред законом, налети
ли на мачку, ником ништа. Јер,
по Закону о заштити животиња
донетом 1991. године врло је
широк појам „шта се то може
назвати животињом?“ Видели
смо: пас јесте животиња, мачка
није, медвед такође јесте, те је
забрањено да се ова животиња
вуче по вашарима. Лисице су
проглашене штеточинама, те

се лов на њих и даље сматра
изузетно похвалним.

Шта је са људима који страда-
ју у некој несрећи? Уколико се
утврди да је особа, на пример,
задобила тешке телесне повре-
де тако што ју је неко ударио на
пешачком прелазу, починилац
ће у случају њене смрти, одго-
варати само ако се то деси у ро-
ку од годину дана од тренутка
несреће. Знајући да су сада уса-
вршени апарати који вештачки
могу некоме да „продуже“ жи-
вот, сада се ради на доношењу
новога закона који би укинуо
тај рок од дванаест месеци.

Божјић је, ако неко до тада ни-
шта није згрешио, сигуран дан
када ће прекршити закон. По за-
кону донетом још у 13. веку, а
који је и даље, зачудо, на снази,
свима је забрањено да раде на
овај празник. Дакле, сви поли-
цајци или лекари на дужности
озбиљни су преступници.

За празник Христовог рође-
ња, по закону из времена Оли-
вера Кромвела, дакле од 17.
века, забрањено је на трпези
имати више од три јела. Тога
дана свако мора да оде у цр-
кву – не оде ли, и то обавезно
пешице, опет је преступник.
Ако се, каже закон, одвезе ко-
чијама – данас колима – крими-
налац је!

Британци углавном мисле
да, ако ништа друго, морају све
да сагледају с веселије стра-
не, пошто живе у слободном
друштву ■

В. С.

БРИТАНАЦ

Уколико становник Енглеске жели да живи
поштујући правни систем своје земље, не
преостаје му ништа друго него да се не
миче из куће. Али, није баш сигурно да
и у свом дому неће нешто
згрешити

КРИМИНАЛАЦ?

ма још од
1171. године
забрањено је из
земље вадити црве
за пецање. Да се за-
кон, мада стар девет веко-
ва, и данас поштује, види се
по томе што је 1993. године
неки човек из места Молдон
у Есексу, прекршивши га,
морао да плати педесет
фунти!

● Мушкарац и жена не сме-
ју да воде љубав на степени-
цама било које цркве када
зађе сунце, каже За-
кон. Ни слова о томе
да ли им је то до-
звољено током
дана ■

НЕ

У ЕНЦИКЛОПЕДИЈУ

ГЛАВА НА ПОСЛУЖАВНИКУ

● **Мери Мелон**, познатија под надимком Тифусарка Мери, најпознатији је преносилац болести на свету. Радећи као куварица у Њујорку пре Првог светског рата, била је лично одговорна што је 53 пута избијала тифусна грозница и разболело се око 1.300 особа, од којих су најмање три умрле. Често је мењала име избегавајући инспекторе здравствене службе. Последње 23 године живота Мери је провела изолована у карантину државне болнице, тврдећи до самог краја да је недужна ■

● **Римски цар Ауло Вителије** (15–62. године) усавршио је „вештину“ повраћања гурајући перо у грло. Чинио је то између два оброка да би поново могао да се баци на ждрање и пијачење. Био је познат и по својим необичним кулинарским остварењима од којих је најчувеније било „Минервин штит“ – огромна порција специјалитета на сребрном послужавнику. Вителије је разаслао римску морнарицу на све четири стране тада познатог света са задатком да тражи нове састојке за његова јела. За нека од њих био је, између осталог, потребан мозак пауна, цигерица штукe, језик фламинга... ■

● **Ана Болен** (1507 – 1536), енглеска краљица, иначе друга жена Хенрија VIII, имала је непријатну четрдесет шест

Упознајте десет историјских личности са којима вероватно никада не бисте пожелели да седите за истим трпезаријским столом

навику која је први пут уочена током свечаности њеног крунисања у јуну 1533: да повраћа између два јела. Краљица је чак упослила једну дворску даму која је имала само један задатак – морала је да придржи чаршав кад год би јој се учинило да ће Њено величанство повратити. То је, међутим, био један од ситнијих Аниних грехова. Својим држањем и поступцима она је одбила од себе и рођаке и пријатеље, а с временом је и између ње и Хенрија долазило до све већих несугласица. Године 1536. оптужена је за прелубу и смакнута с братом и неколицином упадљиво блиских пријатеља са којима је, тобоже, варала мужа ■

● **Фридрих II Хоенштауфен** (1194 – 1250), немачки краљ и римски цар, познат као краљ Двеју Сицилија, проучавао је људске пробавне органе налазећи жртве међу гостима које би позвао на ручак ■

● **Бенито Мусолини** (1883 – 1945), италијански фашистички диктатор који је волео да ломе хлеб са својим гостима, дуго се лечио не би ли се ослободио опасног паразита, циновске пантљичаре. Према сведочењу Мусолинијевог лекара Алда Кастелана, специјалисте за инфективне болести, пантљичара извађена из дучевог тела била је огромна, „прави хипертрофирани фашистички примерак“.

● **Свечане гозбе** на двору кинеског цара Ших Хуа из 4. века нове ере биле су велико искушење за његове госте и прави ужас за лепе жене и девојке са његовог двора. Цар би издвојио неку од њих, наредио да јој се глава одсече а тело скува и послужи гостима. Врхунац крваве гозбе било је царско наређење да се глава несрећне лепотице пронесе на послужавнику кроз про-

сторију пре него што се гости лате јела како би им доказао да није жртвовао најружнију од својих милосница ■

● **Петар Велики**, (1672–1725), руски цар, имао је за време обода, сведочили су неки његови савременици, манире „крштеног медведа“. Често се пењао на сто и по тањирима и прибору за јело газио својим неопраним ногама, што је тешко поверовати за владара који је Русију извео из средњовековне заосталости ■

● **Семјуел Џонсон** (1709 – 1784), славни енглески писац и лексикограф, коме је славу донело најпре чувено издање Шекспирових дела и студије о енглеским песницима, изгледао је грубо, незграпно, неуредно, а у ствари је био један од најосетљивијих и најдуховитијих људи енглеске књижевности. Имао је неутољив апетит, а када се томе дода неуглађено понашање за столом човека који је, према казивању Семјуела Босвела, халапљиво гутао јело и пиће све док му зној не би потекао низ образе а на челу искочиле вене, није тешко замислити како су се осећали присутни за трпезом. Џонсоново омиљено јело, које је добијао у једној крчми, био је огроман пудинг филован бифте-

цима, бубрезима, шевама и гљивама... ■

● **Хелиогабал**, или Елагабал, како су звали римског цара Марка Аурелија Антонина (204–222), један од најразвратнијих римских владара, волео је да изненађује своје госте разним егзотичним јелима. На његовом јеловнику обавезно су били мозак фламинга и камиле, главе папагаја и свињска вимена. Повремено би се забављао износећи гостима верне копије хране коју је он јео, али начињене од дрвета, слоноваче, глине или камена. Гостима није било дозвољено да му кваре игру – очекивало се да се понашају као да се ништа необично није десило ■

● **Луј XIV**, познат као Краљ Сунце (1638–1715), кога познати портрети приказују као живахног малог човека, био је и те како дебео. Он и сви француски краљеви после њега били су незасите изјелице, препознатљиви по гегању својственом људима који прекомерно једу и неуљудном понашању за трпезаријским столом. Самољубиво лице апсолутисте коме се приписује изрека „Држава сам ја“ (L' tat c' est moi), волео је, и водио, раскошан живот. Чак и када се приближио осамдесетој години,

његова халапљивост запањивала је посматраче и плашила његове лекаре, па су почеле да круже приче да се у телу Његовог величанства настанила циновска незасита пантљичара. Пред крај живота краљ је имао тешкоћа и са уношењем хране у уста јер су му лекари, вадећи неколико кварних зуба, сломили горњу вилицу и тешко повредили непце ■

ДОК ИМА ПАНДЕ, ИМА И НАДЕ

Циновског панду из зоолошког врта у Пекингу, коме је претила опасност да угине од анемије, спасли су тако што су му дали неколико трансфузија крви. Неопходну „плазму” ве-

теринари су узели од два тибетанска медведа, такође становника овог врта. Џунг Лијанг, како је панди име, стар је око четири године и први је панда ове врсте рођен у заточеништву ■

ЗАБАВНИКОВ
300

ПРИЈАТЕЉ И СПАСИТЕЉ

МАЈМУНСКА ПОСЛА

Међународни аеродром у Аракажуу, главном граду североисточне бразилске државе Сержипи (на оба-

лама Атлантика), морао је неколико пута, у последњих неколико година, да буде затворен за саобра-

ћај, јер су га опседали мајмуни који, иначе, настањују шуме у овој области. Шта се, заправо, догодило: Да би се продужиле аеродромске писте и омогућио саобраћај са Европом, Северном Америком и Аргентином, власти су одобриле крчење површина под густом тропском вегетацијом. И мајмуни, уместо да се преселе на друге просторе под шумом, почели су масовно да се окупљају баш на аеродрому, запоседајући све објекте, укључујући и писту и стајалиште за авионе... ■

Шестогодишњи глувонеме дечак Филипо Гортани, који је с родитељима проводио викенд у планинској кућици на брду Арта код Удина у Италији, неопажено је кренуо у шетњу шумом и изгубио се... Дигнута је узбуна... Добровољци су сатима грозничаво претраживали сваки кутак... После 16 часова неизвесности сви су одахнули: вучјак Ким, кућни љубимац породице Гортани, успео је да уђе у траг малишану ■

ОСАМ РАЗЛИКА

	ЖИ- ВОТИЊА СА СЛИКЕ	МЕСТО КОД ЗАЈЕЧАРА	МЕСТО ЗА ТРКЕ	НАШ ПЕСНИК, ПОПА	БУДАЛИЈА У НАРОД- НОЈ ПЕСМИ		МАТЕРИЈА У ОКЛОПУ ИНСЕКТА	КРИВИНА	ПРВИ ПРСТ НА РУЦИ ИЛИ НОЗИ
САМОПО- ЖРТВО- ВАЊЕ									
УЧЕСНИК У ИГРИ									
РОКСАНА ОДМИЛА									
НАПАД, НАВАЛА					РЕКА У РУСИЈИ, ТЕЧЕ КРОЗ ПЕТРО- ГРАД				
ГРЧКИ ФИЛОЗОФ									
ФРАН- ЦУСКА ГЛУМИЦА, ЖИРАРДО				ЕНЕРГИЈА ДЕО НАМЕШТА- ЈА					
	ЛОПАТА ЗА КОПАЊЕ					УЗВИК ПРИ СКОКУ			
	УЗРАСТ, РАСТ					ПЛАНИНА			
СЕВЕР		ТРАГИЧ- НОСТ ДЕО ТЕЛА ЖИ- ВОТИЊА							
ПРЕДВОРЈЕ					ГЛУМАЦ, ПИТЕР				
					Ф.Т.				
1. И 2. САМО- ГЛАСНИК			КОНТИ- НЕНТ ЖИ- ВОТИЊЕ СА СЛИКЕ АМПЕР						
ЖИТЕЉ СТАРО- ГРЧКОГ ГРАДА- ДРЖАВЕ									

ОСМОСМЕРКА

У осмосмерци пронађите презимена глумаца и глумица са списка. Неискоришћена слова, читана редом, дају презиме глумца са слике (Киану).

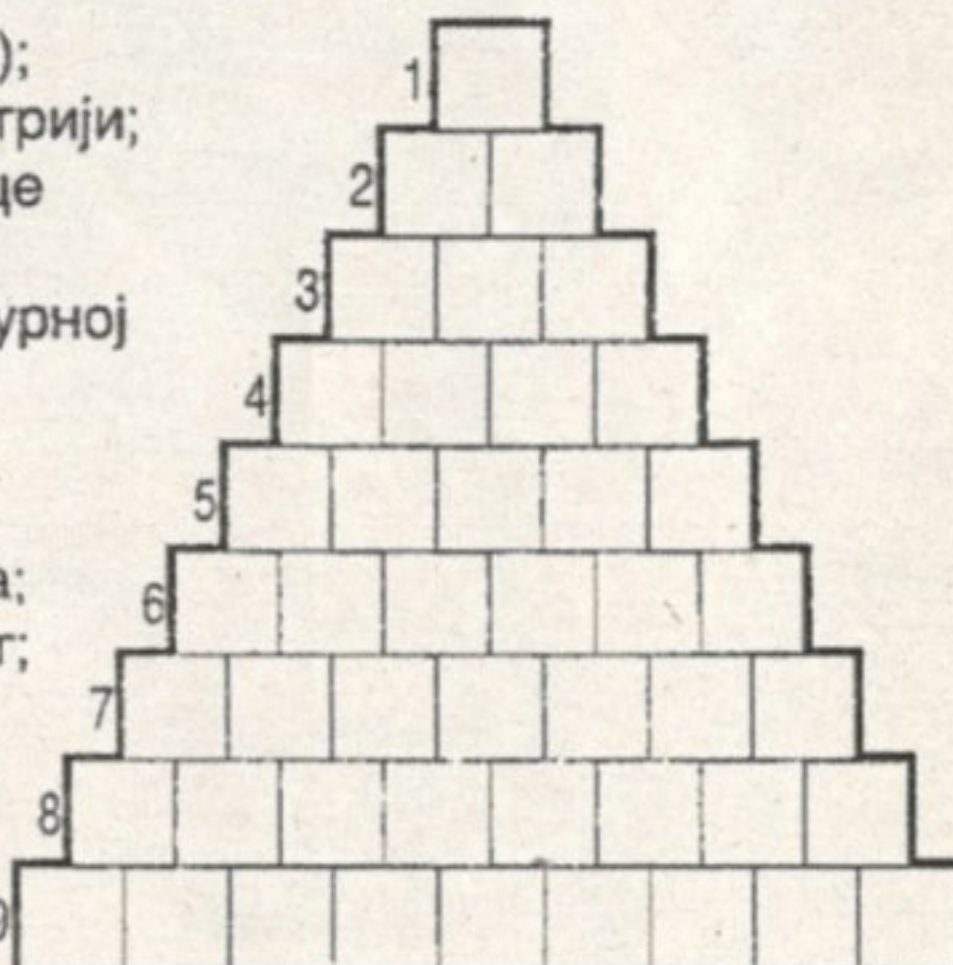

БЕРГЕН, БРАГА, БРАНДО, БРОНСОН, ВИЛИС, ВЛАДИ, ГАРБО, ДАЛТОН, ДАНСОН, ДЕ ВИТО, ДЕЛОН, ДЕНЕВ, ЕВАНС, ЛАМАР, ЛОРЕН, МАРСО, МАРФИ, МЕЈСН, МОРГАН, НИКОЛСОН, НИЛСЕН, НОВАК, НОЛТ, РАЈАН, РАСЕЛ, РЕМИК, РОБЕРТС, СВЕЈЗИ, СЕЛЕРС, СИЊОРЕ, СОРДИ, СПЕНСЕР, СТАЛОНЕ, СТЕНВИК, СТРЕЈСЕНД, СТРИП, ТАНИ, ТЕЈЛОР, ФАРИНА, ХЕНКС, ХОФМАН, ЏОНСОН, ШЕПАРД.

Е	Н	Е	Р	О	Њ	И	С	Т	Е	Н	В	И	К	Н	Г	Н	Т
В	Е	Н	Е	Д	Д	С	Т	П	С	Б	Д	Н	О	В	А	К	Л
А	Р	Р	И	А	Т	О	Р	Ј	Е	Р	Р	С	Н	Г	Р	В	О
Н	О	Т	Л	А	Д	Е	Е	С	О	Н	Л	О	Р	Л	Б	Ф	Н
С	Л	В	Л	Н	И	М	Ј	С	О	О	С	О	Н	Е	О	А	И
Е	Т	О	А	З	О	К	С	Л	К	Н	М	Е	Р	С	Ј	Р	Л
Л	Н	Р	Ј	Г	И	С	Е	И	О	Н	Г	А	Р	А	О	И	С
Е	Б	Е	И	М	А	Д	Н	Џ	Л	Р	Е	А	Р	Р	М	Н	Е
Р	В	Ш	Е	П	А	Р	Д	А	Е	И	М	Х	О	Ф	М	А	Н
С	Т	Р	Е	Б	О	Р	Б	Б	Д	Е	В	И	Т	О	И	Т	Л

ПИРАМИДА

1. Непер (скр.);
2. Река у Аустрији;
3. Име глумице Жирардо;
4. Град на Азурној обали;
5. Јак отров;
6. Народ;
7. Јадна жена;
8. Дар, прилог;
9. Житељ града у Поморављу.

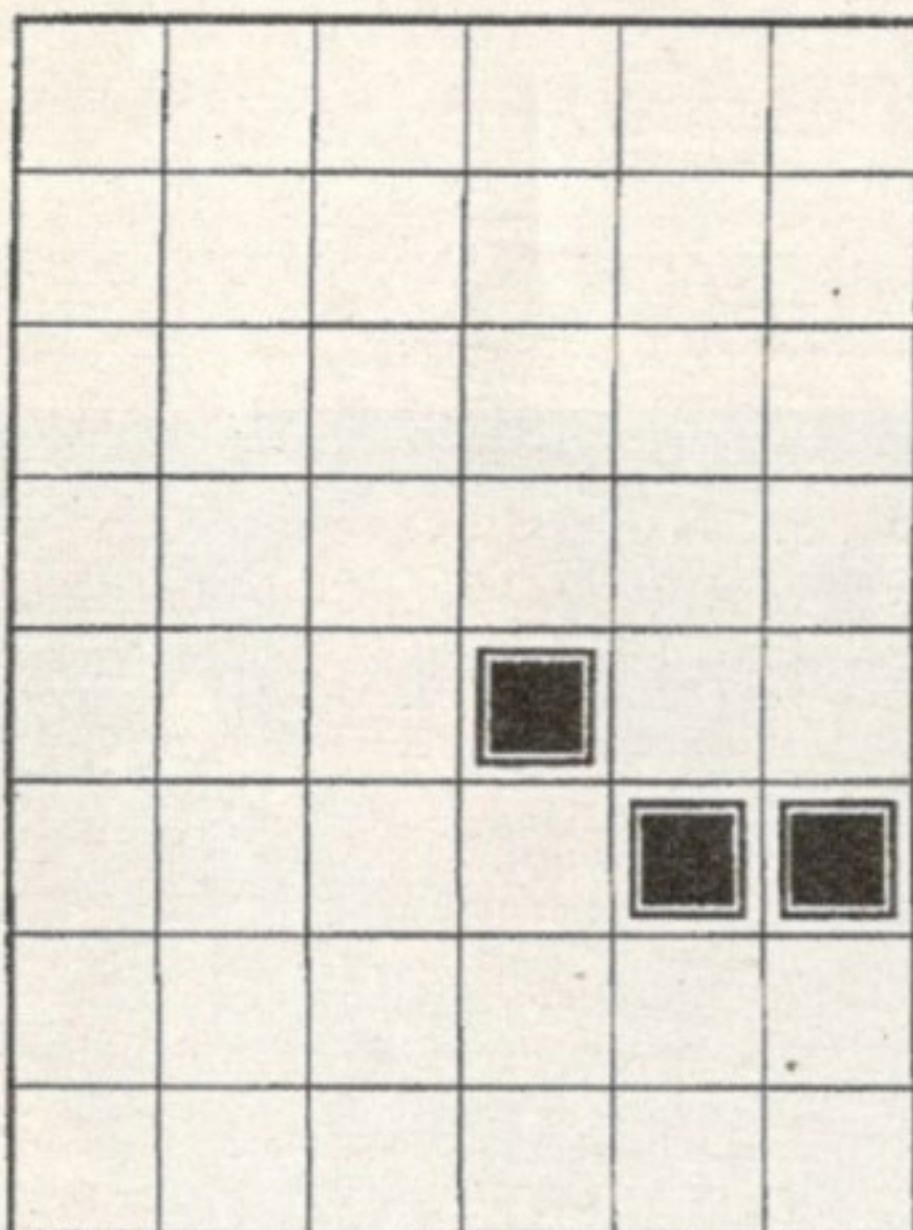

ЗАНИМАЊЕ (РЕБУС 5,6)

На цртежу видите "Заставу 750" и љутог противника Мусе Кесеџије. Дакле?

ПОКАЖИТЕ СЕ

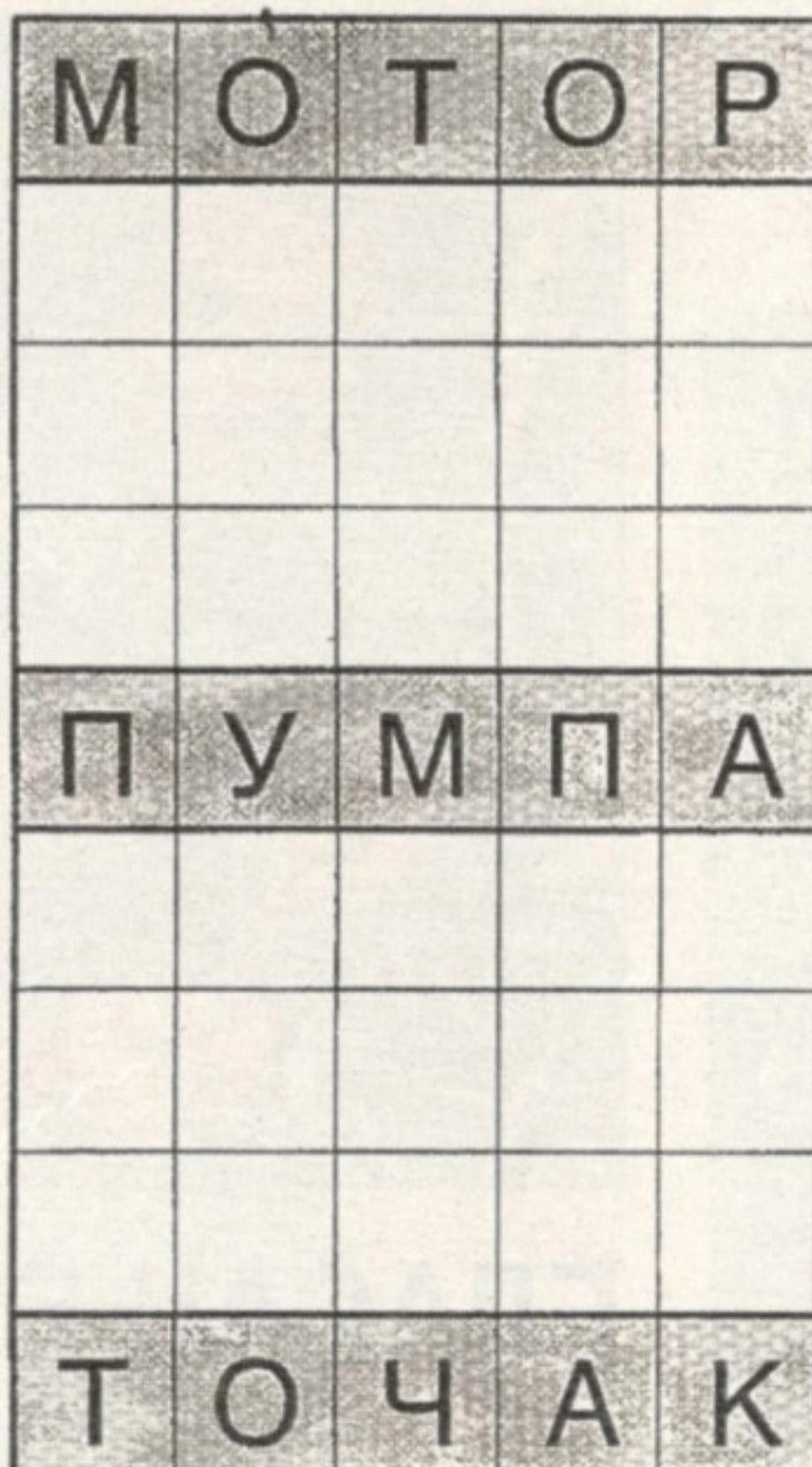
САМО ВОДОРРАВНО:

АТРАПА
ВАТРЕН
ЕЛЕ
ЖТ
КСАВЕР
НИКУДА
ОДЕЉАК
РЕСАВА
ШИЊЕ

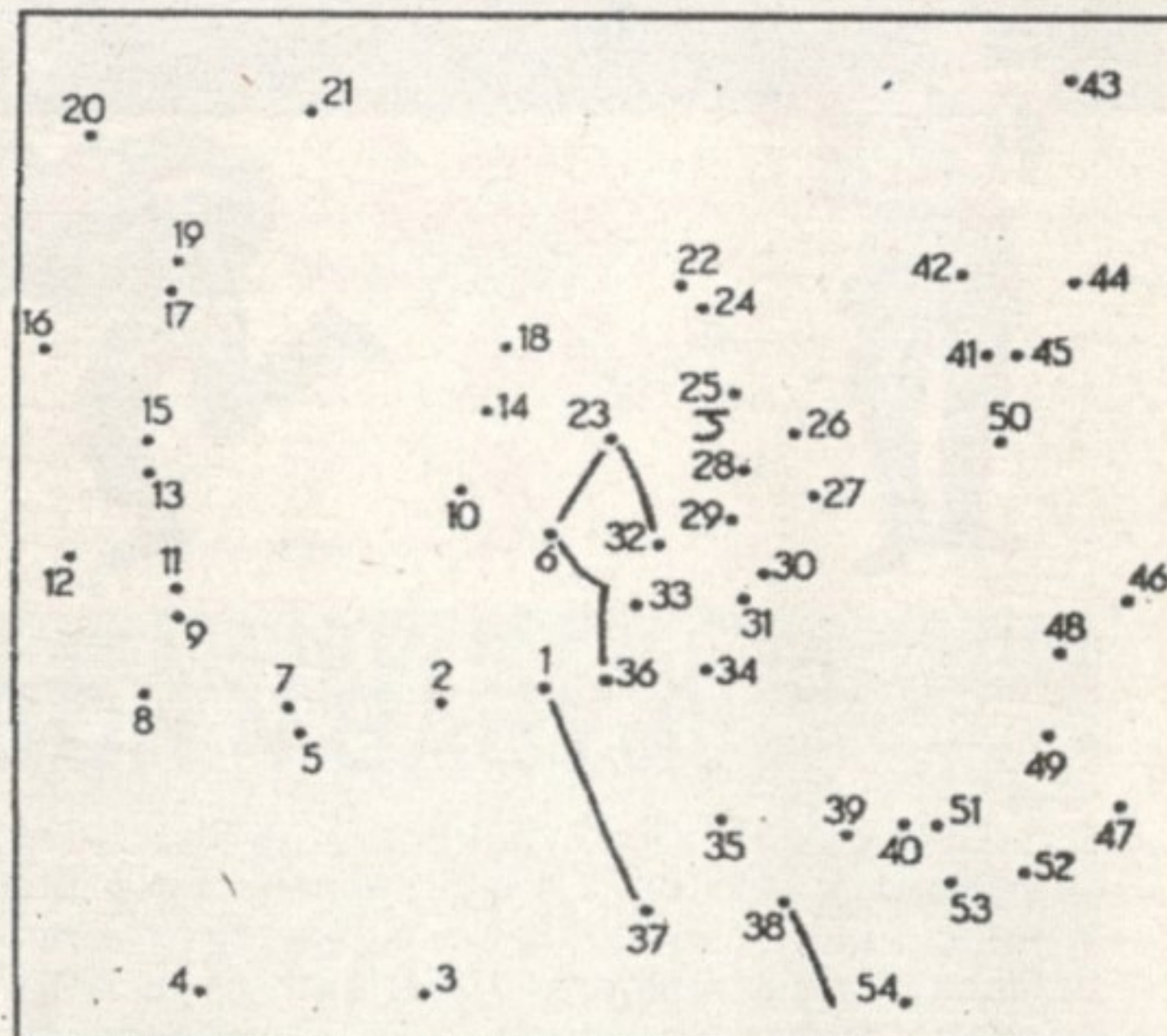
А УСПРАВНО?

ПАСИЈАНС

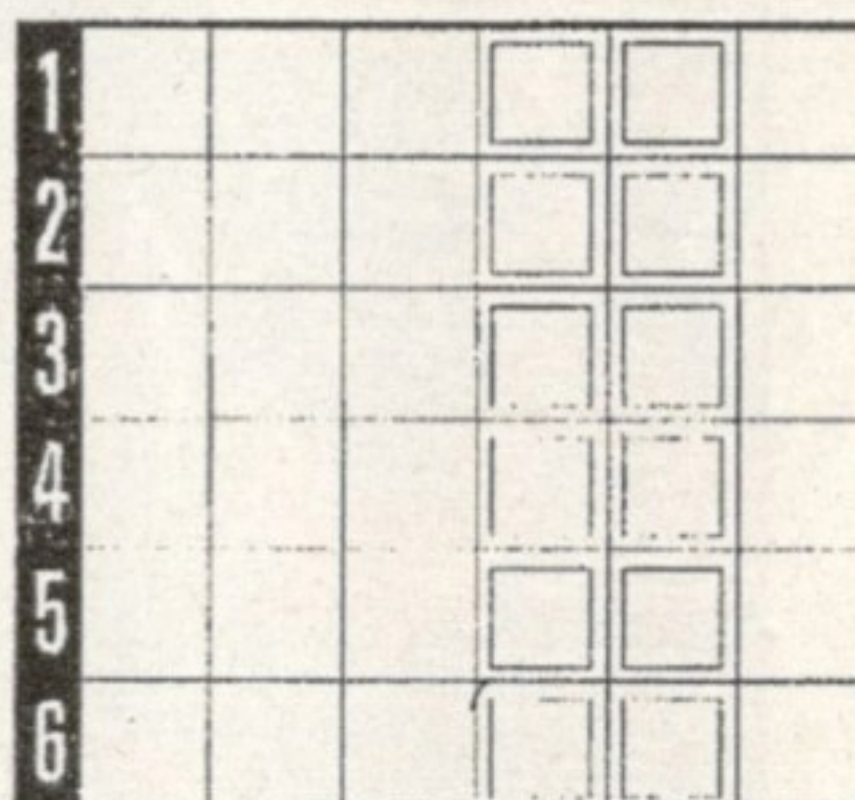
Од МОТОРА преко ПУМПЕ до ТОЧКА! Али како? Врло једноставно – све мењајући по једно слово у претходној речи и анаграмирајући. Речи могу бити само опште именице у номинативу једине.

ОД БРОЈА ДО БРОЈА

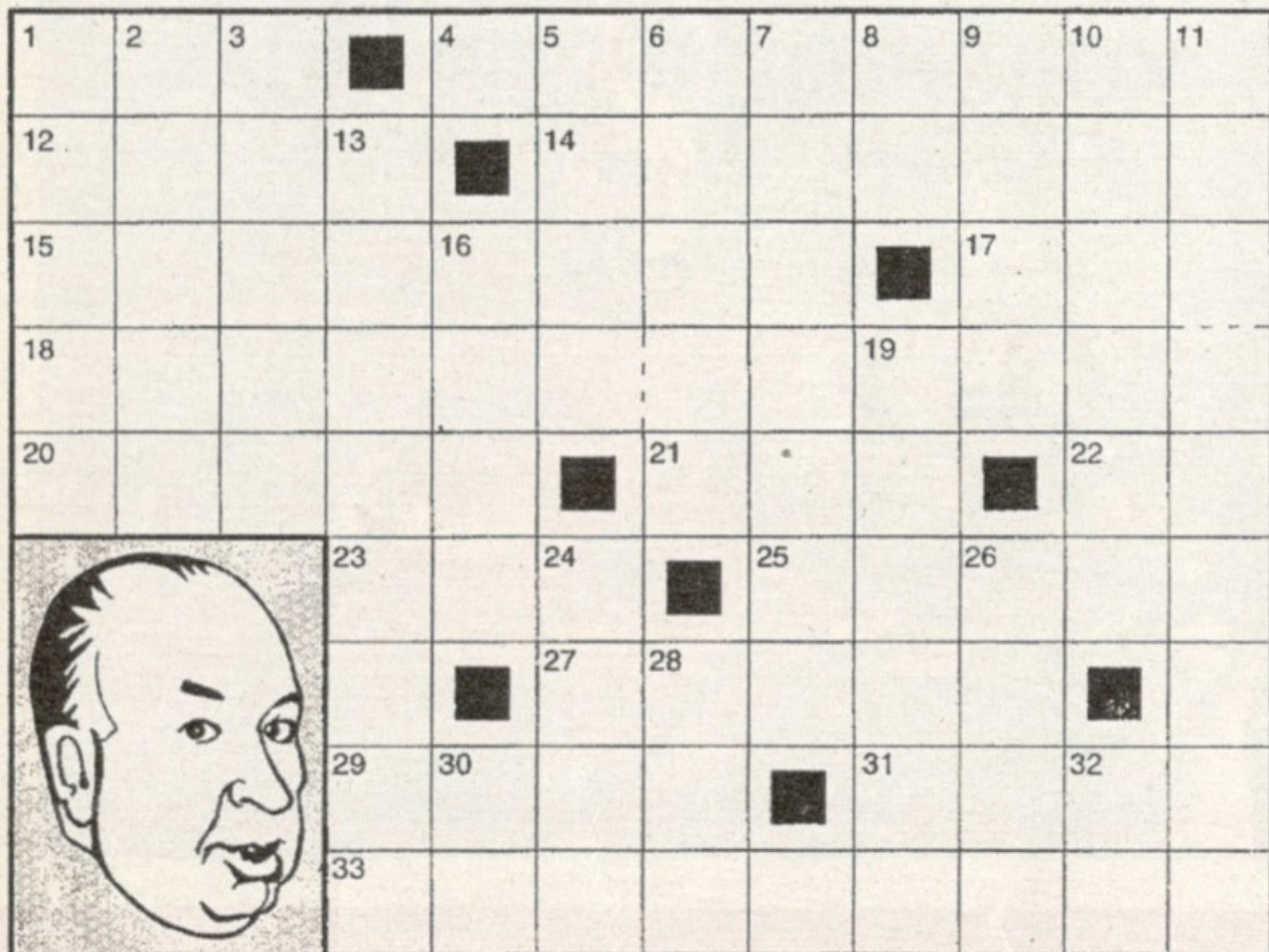
ИСПУЊАЉКА

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРРАВНО: 1. Немачки бактериолог, Роберт; 4. Сећање на некога или нешто; 12. Зао, лош; 14. Радиоактивни елемент, астат; 15. Беспосличар; 17. Место код Опатије; 18. Славни редитељ са слике; 20. Аустралијска животиња слична медведићу; 21. Показна заменица; 22. Нота солмизације; 23. Снови; 25. Степска овца, аркал; 27. Влажан; 29. Планина између Европе и Азије; 31. Бод у игри; 33. Циганка у коју је био заљубљен Квазимодо.

УСПРАВНО: 1. Коначиште; 2. Врста црквеног обреда; 3. Музички инструмент са жицама; 5. Дански фудбалер, Ебе; 6. Филм редитељ са слике; 7. Комад метала израђен ковањем; 8. Иницијали глумца Алексића; 9. Етичар; 10. Име научника Тесле; 11. Француска глумица; 13. Град у Немачкој; 16. Народно мушко име; 19. Одећа за ногу; 24. Муслимански свештеник; 26. Бивши холандски фудбалер, Руд; 28. Узвик у кориди; 30. Иницијали глумице Савићевић; 32. Едвард одмила.

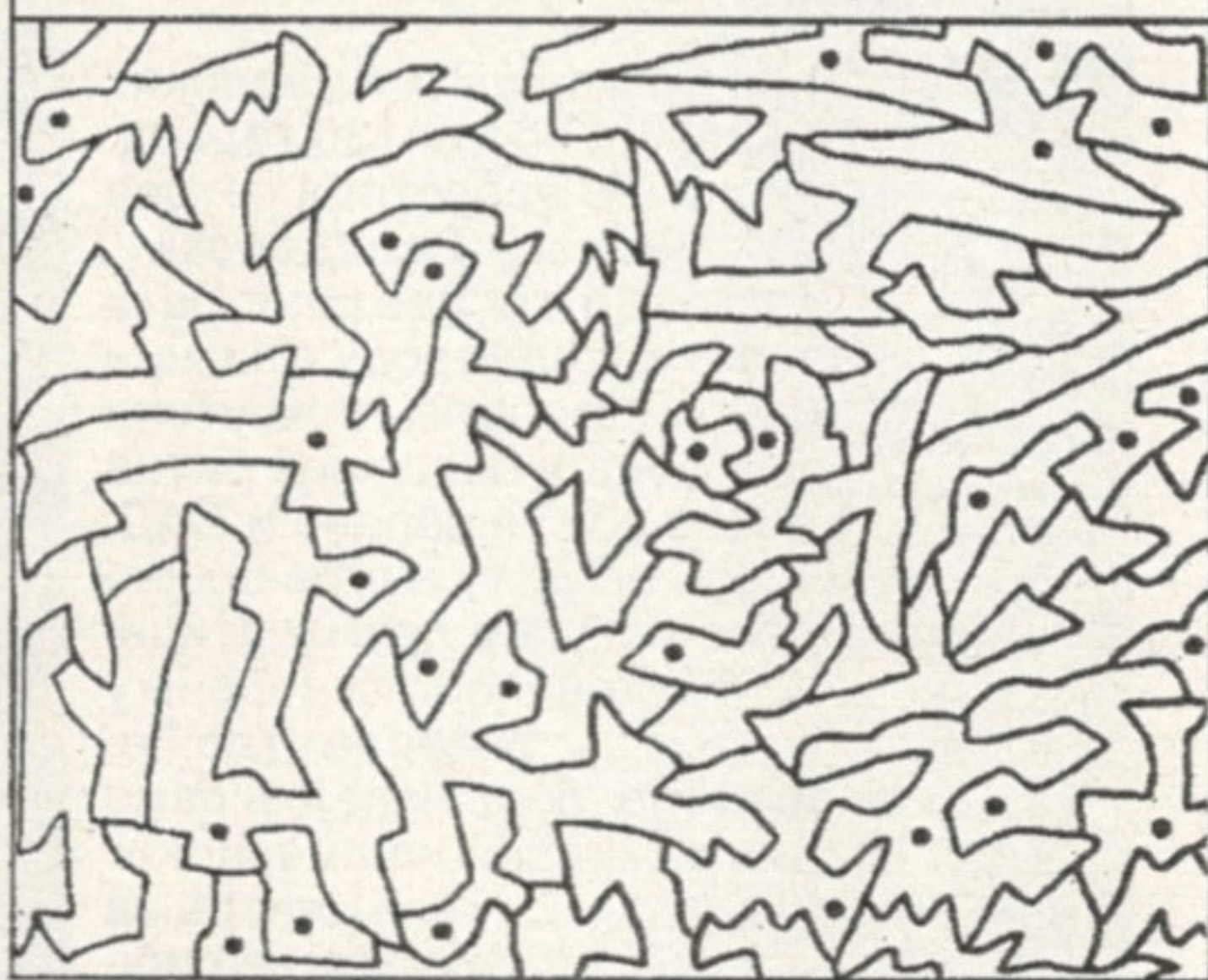
ГРО, ЗДА, КА, КР, КУ, ЛА, ЛО, ПО, РАЦ, СТА, ТО, ТРАВ, ЋИ, ЧИ, ЧИ.

Тражене појмове упишите водоравно. У означеним пољима добићете име и презиме певача са слике.

1. Гроздана одмила; 2. Времешан човек; 3. Влат траве; 4. Врста водене биљке, локвањ (мн.); 5. Гомољ; 6. Штенад, псићи.

ТАЈАНСТВЕНИ ЦРТЕЖ

Засенчите поља са тачкама!

Јетина се налази на слици која је "Мале појмове"

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ЉУБАВ И НОВАЦ

Цвеће говори о љубави, али је још драже ако је увијено у хартију од вредности! Тако бар мисле власници једне цвећаре у центру старог Токија. Својим муштеријама предлажу букете увијене у праве америчке доларе – у штампарским табацима. Цена овог „папира“, заједно са цвећем, износи 15.000 јена (око 100 долара) ■

Захваљујући астронауту Џону Блахи (први слева), у САД ће убудуће моћи да се гласа и из космоса.

ГЛАСАЊЕ ИЗ СВЕМИРА

Кад је упућен на руску свемирску станицу „Мир“, амерички астронаут Џон Блаха био је уредно уписан у бирачке спискове за гласање (тајно) за председничке изборе новембра 1996. године у држави Тексас. Међутим, када је показао жељу да испуни своју грађанску дужност, тексаске власти ставиле су приговор да „нипошто не долази у обзир да се гласа са тамо неке ракете или орбиталне станице“. Једноставно, незаконито је. Па ипак, августа 1997. Тони Гарца, тексаски министар, објавио је да ће убудуће један нови рачунарски програм омогућавати космонаутима да преко и-мејла пошаљу свој глас у седиште Насе која ће га даље проследити до одређеног бирачког места.

Уз обезбеђену тајност ■

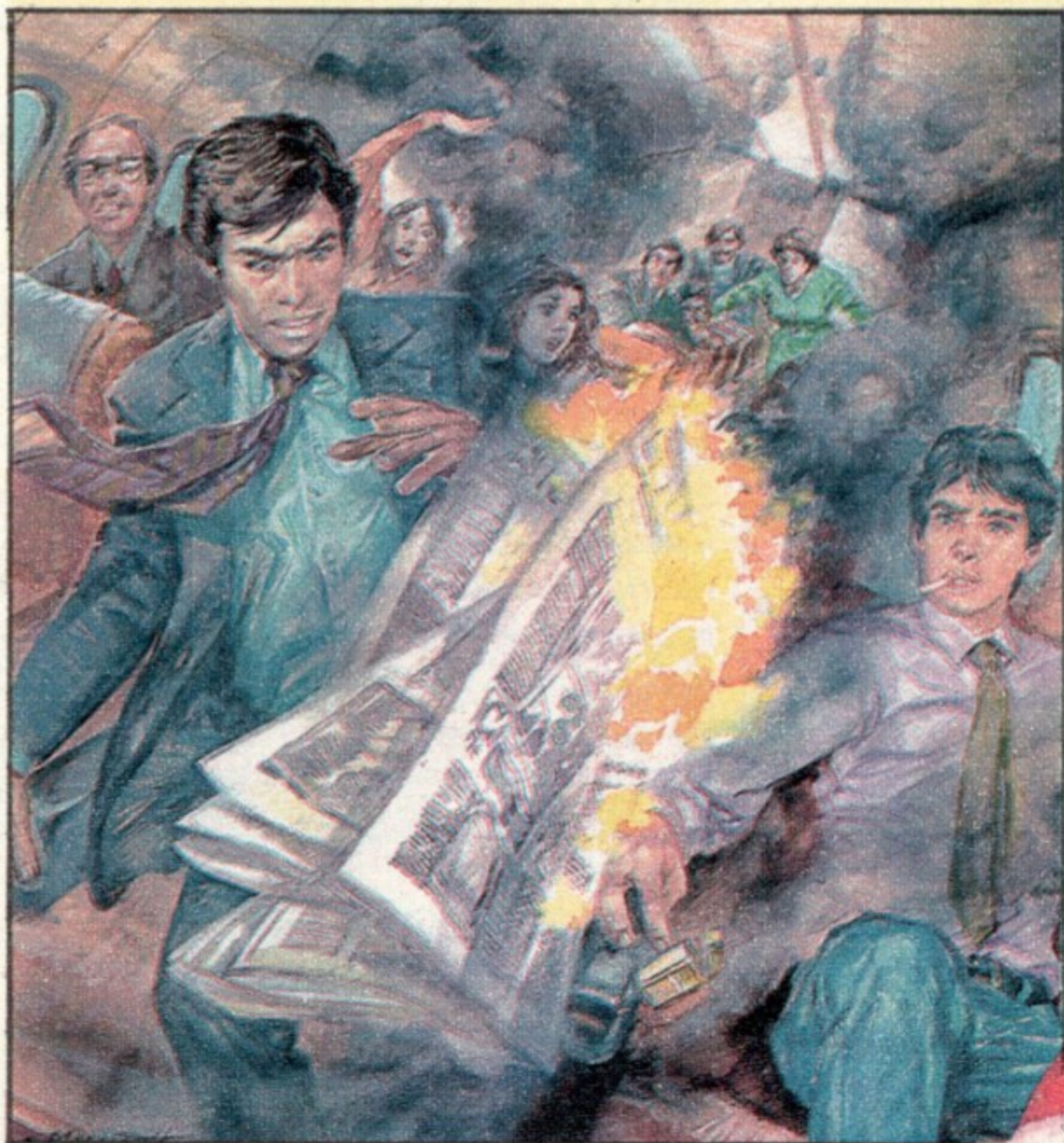
УМЕСТО МАРИНАЦА – КОЛОНИЈЕ ПТИЦА

Морнарица Сједињених Америчких Држава је, после 130 година, коначно напустила острва Мидвеј у Тихом океану. У току Другог светског рата на овом архипелагу у близини Хаваја одиграла се жестока поморска и ваздушна битка између војски Јапана и САД. Данас су ту никле бројне колоније албатроса и других птица. Острво је претворено у резерват где ће, повремено, боравити још само истраживачи из америчког Центра за проучавање риба и дивљих животиња ■

УЗБУНА У АВИОНУ

Ричард Дрејкот, студент из Лестера, у Енглеској, кажњен је новчаном казном од 300 фунти зато што је, у авиону, цигаретом запалио новине путника на суседном седишту. Дрејкот је добро прошао с обзиром на то да је тог часа у авиону настала неописива паника и да је „Бритиш ервејз“ изгубио на хиљаде фунти због принудног слетања на први аеродром■

ДОГОВОР ШКОЛУ КРЕЧИ

Услед недостатка новца Виша трговачка школа у граду Кампобасо у Италији петнаест година није кречена. А онда су ученици одлучили да је окрече о свом трошку и да посао обаве сами. Раме уз раме, дечаци и девојчице – читава војска молера – радили су без предаха и успели све да заврше за један викенд. Уследиле су похвале са свих страна, а једна издавачка кућа обећала им је бесплатне уџбенике за наредну школску годину■

ДЕДА МРАЗ НА АУКЦИЈИ

Пред сваку нову годину у аукцијској кући „Кристи“ у Лондону можете да дођете до старих новогодишњих украса. Овог пута на продају је понуђено око 200 разних предмета – од кугли и сијалица у боји из четрдесетих и педесетих година (у оригиналном паковању), до држача за свећице с почетка овог века. Ко је хтео могао је да купи и јапанског Деда-Мраза с луткама и играчкама, затим енглеске честитке из 19. и 20. века, или фигуре Деда-Мраза – двапут печеног и без глазури – од такозваног „бисквит“ порцелана које су дело чувених немачких мајстора. Цена им је била од 80 до 100 немачких марака по комаду■

Уређује: Вито Недељковић

Илуструје Љубомир Милојевић Љубац

Признавање сведочанства

Почетком школске године требало би да идем у Америку и да тамо учим четврти разред

гимназије. Уз остала документа, обавезна је нострификација сведочанства. Занима ме шта се тачно под тим подразумева.

МИЉКО
Обреновац

Нострификација је поступак којим се признаје да је сведочанство (или нека диплома) стечена у иностранству равноправна са сведочанством домаће школе (у овом случају твоје сведочанство са одговарајућим у педесет два

америчкој школи). По завршетку четвртог разреда у Америци, у случају да код нас уписујеш неку вишу школу или факултет, мораћеш да нострификујеш стечено сведочанство. Значи, сада је поступак обрнут ■

Богдан Милутиновић, Сељачких буна 29, 21000 Нови Сад – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

Како да заштитим слику?

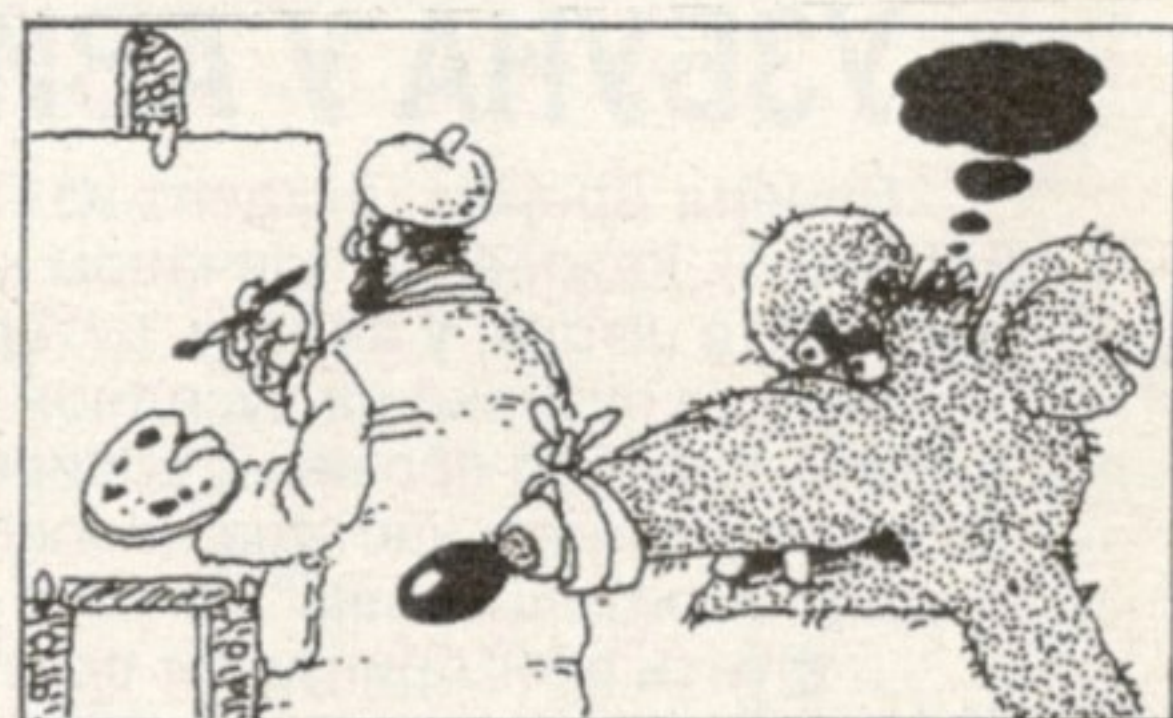
Волим да цртам, највише темперама. Недавно сам урадио једну дивну слику, али бих желео да је некако заштитим, да буде трајна као да је рађена у уљу.

ЗОКИ
Мајданпек

Познато је да темпере, као и водене боје, за разлику од уљаних, нису отпорне на воду. Ако се ради јајчаним или казеинским темперама, оне су нешто издржљивије од обичних које се мешају са водом. Сliku можеш да осигураш тако што ћеш је ставити у стакло или ћеш је заштитити нарочитим лаком који се користи и за графике ■

Ива Бабић, Бањска 21, 11000 Београд – 12 година, сакупља постере.

Пацови у служби Рубенса

Да ли је мој друг у праву кад каже да се сликарске четкице израђују од длаке пацова?

БОДА
Прибој

Ко зна за колико би дивних слика свет био осиромашен да није било – бркова пацова. Четкице начињене од њих најфиније су и најквалитетније и сликари их цене више него оне начињене од длаке коња, свиња, јазаваца, лисица, куна па и од оних од косе човека ■

Невена Петровић, Првомајска 5, 11423 Азања – 15 година, тренира рукомет, навија за Црвену звезду, сакупља постере.

Романизовани Словени

Да ли су Власи Румуни или Цинцари и у којим све крајевима живе?

МАРИНА
Београд

ДАН ПОЧИЊЕ
СА "ПОЛИТИКОМ"

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

Твртко Блажевић, Дожа Ђерђа 68, 21000 Нови Сад – 13 година, жели да се дописује са вршњацима.

Власи су словенски живаљ романизован још у време Римљана на просторима Дакије (данашње Румуније), према томе нису ни Румуни ни Цинцари. Данас живе на просторима Румуније, Бугарске и Југославије, углавном сви око Дунава. Код нас су настањени у Хо-мољу, Звижду, Поречу, Кључу, Крајини (Неготинској) и Црној Реци. Власи су на поменуте просторе око Дунава досељени из Ердеља и Алмаша.

Неспорна је сличност Влаха са Румунима, па их зато највише и мешају са њима. Сличан им је језик и етнички су веома слични, али је познато да су, делећи простор са Румунима и Бугарима, прихватили њихове обичаје и културу. Тако је било и на нашим просторима кад су ушли у састав српске државе почетком 19. века ослобођењем ових крајева од Турака. По попису Кнежевине Србије, пре Берлинског конгреса, сваки шести житељ у Подунављу од Млаве и Ресаве до Тимока био је Влах. Они срастају са Србима у једну српску нацију, прихватају православну цркву, српско писмо и школе и српске политичке и друштвене узоре ■

Виктор Закар, Ул. Трифун Хаџи Јанев 7/1–7, 91000 Скопје, Р. Македонија – 14 година, жели да се дописује са вршњацима на српском, француском, енглеском или македонском језику.

Конкурс за спикере стално отворен

Драги „Забавнице“, знам да ти многи постављају ово питање, али ти си ми последња нада и верујем да ћу од тебе добити право обавештење. Занима ме да ли било који од програма Радио Београда (I, II, III или 202) одржава аудицију за спикере или водитеље?

ЗОРАН ЈОВАНОВИЋ
Београд

Како смо сазнали, конкурс или аудиција за спикере у Радио Београду стално је отворен. За сва потребна обавештења обрати се господину Жарку Обрачевићу на телефон: 011/3248-888, локал 151 ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: жртва, играч, Рокса, атак, Филон, Ани, Е, ашов, хоп, С, трагика, трем, О'Тул, ае, Африка, Спартанац; Осмосмерка: Ривс; Пирамида: н, Ин, Ани, Ница, цијан, нација, јадница, донација, Јагодинац; Занимање (ребус): домар кафића (до Марка фића); Докажете се: никуда, одељак, Ресави, ватрен, еле, жт, шиње, Ксавер, атрапа; Пасијанс: мотор, отпор, прота, путар, пумпа, пупак капут, тучак, точак; Укрштеница: Кох, успомена, опак, астатин, нерадник, Ика, Алфред Хичкок, коала, ова, ла, сни, аркар, р, мокар, и, Урал, поен, Есмералда; Испуњаљка: Здравко Чолић (Грозда, старац, травка, лопочи, кртола, кучићи).

Енигматске стране припрема:

ЕД "Ђорђе Натошевић", Сомбор

Уређује Славко Бован

Аутори: М. Дворнић, А. М. Јанковић, М. Милин, Ј. Недић и С. Бован.

на ствар, по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2428

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор „ПОЛИТИКЕ А. Д.“ Хаџи Драган Антић

Издаје и штампа „ПОЛИТИКА“ А. Д. 11000 Београд, Македонска 29

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник срија Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић
Бојана Дожић
Слободанка Делибашић
Мина Илић
Петар Милатовић
Весна Минић
Вито Недељковић
Биљана Орловић
Љубомир Патрновић
Весна Софреновић
Недељка Сташић
Миленко Тодоровић
Бранислава Црномарковић
Техничка редакција Слободанка Вујић
Зоран Петканић
Радоје Савић
Секретаријат Зорица Филиповић

Дописници „ПОЛИТИКЕ“ из иностранства: Дарко Рибњик (Њујорк), Петар Поповић (Москва), Жарко Ракић (Франкфурт), Бошко Јакшић (Рим), Петар Мићковић (Пекинг), Боровој Ердељан (Атина)

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ Македонска 29 11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471
Редакција 3224-483
Техничка редакција 3226-620
центра 3224-191 и 3225-761
преплата: 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу-СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 58,50 дин. 3 месеца 175,50 дин. 6 месеци 351,00 дин. Преплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А.Д. – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

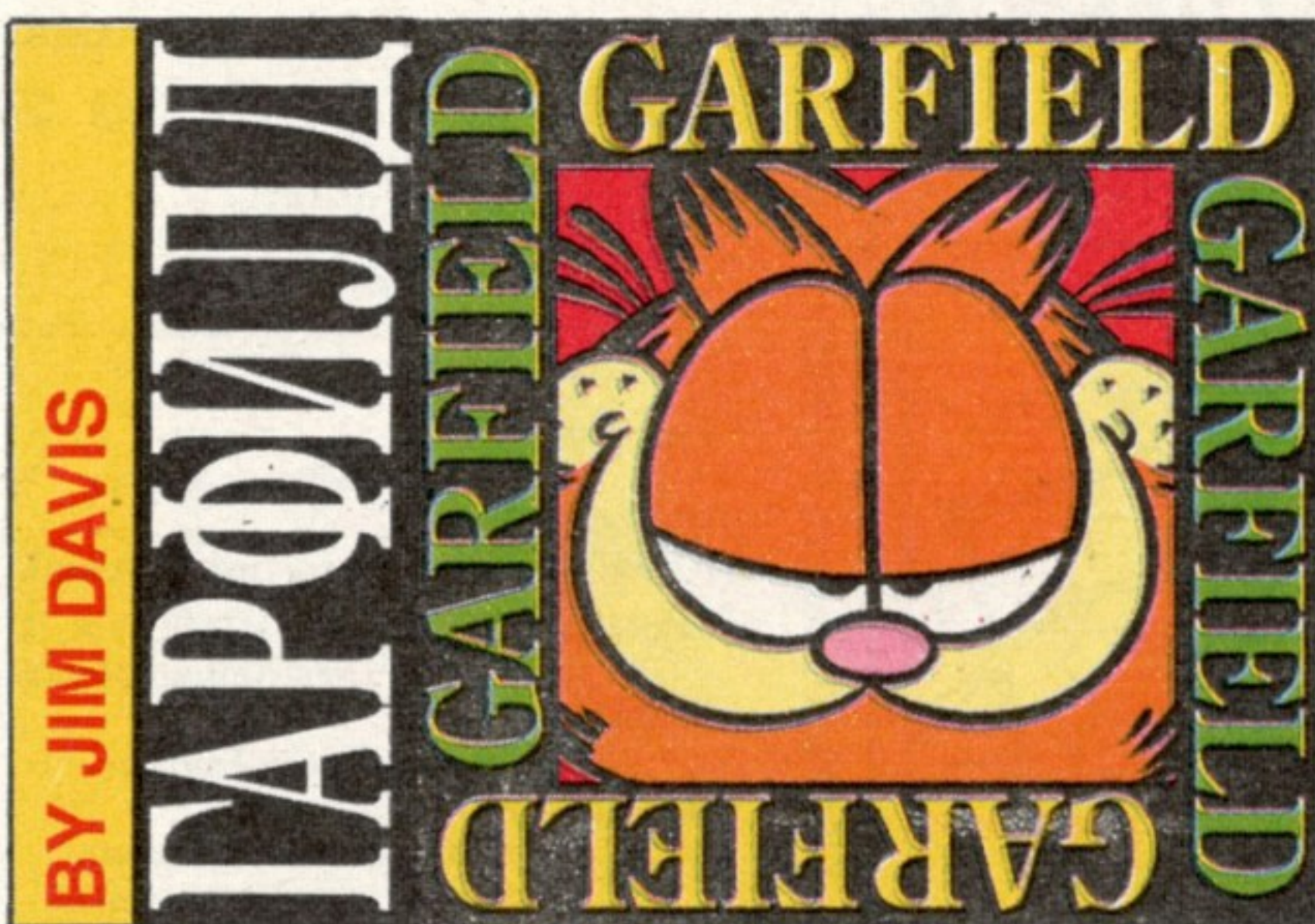
Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група-Европа: 169 DEM. II група-Азија-Африка: 176 DEM. III група-Америка-Аустралија: 181 DEM, или противвредност осталих валута.

• Преплата се врши преко WEXIM BANK, Skakovaya 17, 125040 MOSCOW, Russian Federation, SWIFT: WJSCRUMM, на рачун Komercijalna banka A.D, Beograd, Sv. Save 14, Yugoslavia, – SWIFT CODE: KOBYUBBG, број: 30112280000000000025 /DEM ACC/, 30112840000000000025 /USD ACC/ или противвредност осталих валута, у корист: „ПОЛИТИКА“ А.Д. – Београд, Македонска 29, Yugoslavia. Девизни рачун број: 70400-07021747 који се води код Комерцијалне банке А.Д. – Београд. Код уплате обавезно навести: „Сврха плаћања“ – ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“. Копију уплате обавезно послати на факс: ++ 381 11 3228 776 или на адресу: „ПОЛИТИКА“ А.Д. 11000 Београд, 29. новембра 24, Yugoslavia.

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Москви, а копију уплате на факс: ++ 381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Адреса на Интернету: www.politika.co.yu

РЕКЛИ

СУ

Било је и би-
ће много уни-
штења чове-
чанства... и
оно ће као дете
морати да отпо-
чиње увек изно-
ва, не знајући шта
је било пре њега...

Платон
хеленски
филозоф
(427–347. пре н. е.)

Оно што зовемо злом
заправо је несигурност
урођена свим људ-
ским бићима, која нас
нагони да стремимо
нечему недокучивом.

Штефан Цвајг
аустријски
књижевник
(1881–1942)

Брбљив човек је као
писмо без печата.
Македонска
пословица

Писати значи заборав-
љати.

Фернандо Песоа
португалски
песник
(1888–1935)

Мудрац похлепно же-
ли богатства природе.

Сенека
римски филозоф
(3–65)

Права опасност лежи
у томе да се живи и ни
у чему другом.

Јукио Мишима
амерички
психијатар
(1910–1970)

Кад би мушкарци зна-
ли како жене проводе
време кад су саме, ни-
када се не би женили.

О'Хенри –
Вилијам
Сидни Портер
амерички писац
(1862–1910)

Свима слух поклони,
реткима свој глас.

Вилијам Шекспир
енглески драмски
песник
(1564–1616)

У држави у којој већи
део грађана дангуби
не могу се рађати зна-
чајна дела.

Николо
Макијавели
фирентински
политичар и књи-
жевник
(1469–1527)

Ви живите овде, али
знате да ћете се пре
или после вратити у
своју земљу, у боље
прилике и достојнији
живот. Ви ћете се про-
будити из овог кошма-
ра и ослободити, али
ми никад, јер за нас је
он једини живот.

Иво Андрић
наш књижевник
(1892–1975)

На свету су врло раз-
личите снаге, снага во-
ље и хтења нарочито.
Постоји температура
на којој ври вода и
температура на којој
се усијава гвожђе.

Фјодор Михаило-
вич Достојевски
руски књижевник
(1821–1881)

Енглези, можда, не во-
ле музику, али просто
обожавају буку коју
она ствара.

Томас Бичам
енглески
диригент
(1879–1961)

ПИТАЛИ ЈЕДНОМ МУХАМЕДА
ШТА ЈЕ НАЈСЛАЂЕ НА СВЕТУ.
ГОРКА РЕЧ, РЕЧЕ ОН, КАД
ХОЋЕШ ДРУГОМЕ ДА ЈЕ КАКЕШ
ПА ЈЕ ПРОГУТАШ.

Мирослав Антић
наш књижевник
(1932–1986)

